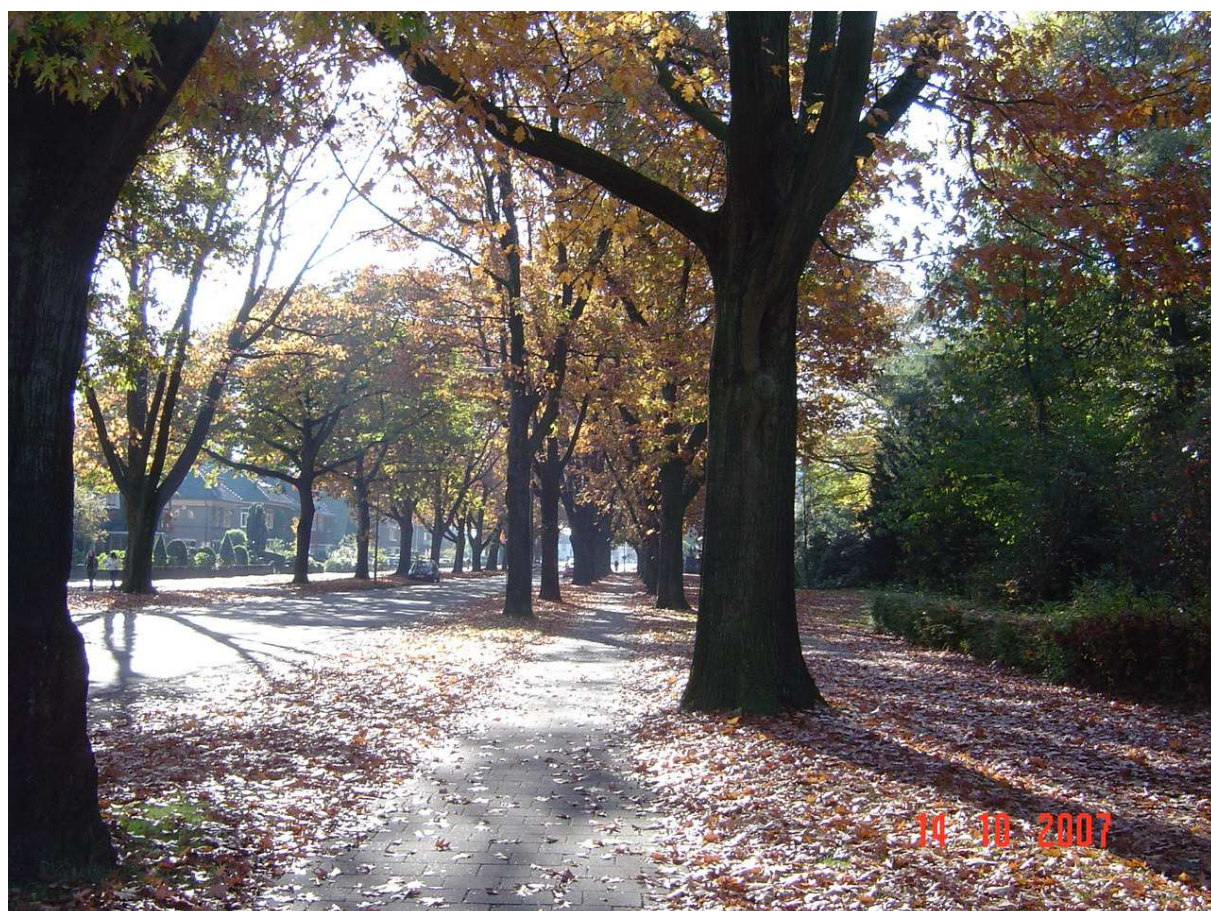

Bomenbeleidsplan Gemeente Almelo

**Bomenbeleidsplan gemeente Almelo
afdeling Stadsbeheer
definitieve versie - april 2008 -**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Samenvatting	7
1. Bomenstructuurplan	8
1.1. INLEIDING	8
1.2. PLEK VAN HET BOMENSTRUCTUURPLAN BINNEN HET GROENBELEID.....	8
1.3. WAAROM EEN BOMENSTRUCTUURPLAN?.....	9
1.4. WERKWIJZE	10
2. Monumentale en bijzondere bomen	12
2.1. INLEIDING	12
2.2. CRITERIA	12
2.3. INVENTARISATIE, VASTSTELLING EN ACTUALISERING	13
2.4. BESCHERMING EN ONDERHOUD	14
3. Het verlenen van kapvergunningen.....	15
3.1. INLEIDING	15
3.2. HUIDIGE WIJZE VERLENEN KAPVERGUNNINGEN.....	15
3.3. WIJZIGING KAPVERGUNNINGENPROCEDURE	16
4. Bomen in relatie tot andere wetgeving.....	18
4.1. INLEIDING	18
4.2. BOSWET	18
4.3. FLORA- EN FAUNAWET	18
4.4. COMPENSATIEBEGINSEL VOOR NATUUR, BOS EN LANDSCHAP	20
4.5. OMGEVINGSVERGUNNING	22
5. Groeiplaatseisen bomen	24
5.1. INLEIDING	24
5.2. INVENTARISATIE EN TAXATIE	24
5.3. ONTWERPCRITERIA.....	25
5.4. BESTEMMINGSPPLAN.....	26
6. Bouwen en werken bij bomen	28
6.1. INLEIDING	28
6.2. BESCHERMENDE BEPALINGEN IN DE BOMENVERORDENING	28

6.3. PROTOCOL VOOR DE BESCHERMING VAN BOMEN	29
6.4. BOMEN EFFECT ANALYSE	30
6.5. SCHADE- EN BOETEREGELINGEN.....	30
7. Bomen en overlast.....	32
7.1. INLEIDING	32
7.2. VORMEN VAN OVERLAST	32
7.3. OVERLASTBEPERKENDE MAATREGELEN.....	33
8. Boombeheer en zorgplicht	35
8.1. INLEIDING	35
8.2. DOELEN EN TAKEN VAN HET BOMENBEHEER	35
8.3. ONDERHOUD	35
8.4. VOLDOEN AAN DE ZORGPLICHT D.M.V. INSPECTIE EN REGISTRATIE	36
9. Boomziekten, -plagen en -aantastingen	38
9.1. INLEIDING	38
9.2. PREVENTIEVE MAATREGELEN TER VOORKOMING VAN BOOMZIEKTEN.....	38
9.3. CURATIEVE MAATREGELEN TER BEPERKING VAN DE GEVOLGEN VAN BOOMZIEKTEN.....	38
9.4. HUIDIGE ZIEKTEN, PLAGEN EN AANTASTINGEN EN MOGELIJK TOEKOMSTIGE BEDREIGINGEN	39
10. Communicatie	41
10.1. INLEIDING	41
10.2. COMMUNICATIE MET INWONERS	41
10.3. COMMUNICATIE INTERN	42
10.4. COMMUNICATIE MET DERDEN.....	42
10.5. COMMUNICATIE MET EXTERN DESKUNDIGEN.....	43
Vervolgstappen inclusief tijdspad	44
Gebruikte bronnen en literatuur	45
Begrippenlijst.....	46
Bijlage 1 Lijst Nederlandse Bomenstichting monumentale bomen in de gemeente Almelo	53
Bijlage 2 Inventarisatieformulier monumentale en bijzondere bomen.....	54
Bijlage 3 Schema toepassing Flora- en Faunawet.....	56
Bijlage 4 Beschrijving boomziekten	57
Bijlage 5 Voorgestelde opties voor wijziging kapvergunningenprocedure	67

Inleiding

Bomen zijn een wezenlijk onderdeel van het leefklimaat in de stad; ze filteren het zonlicht, bieden koelte en schaduw bij zonnig weer en luwte wanneer het waait. De bomen zorgen ook voor een ecologische en recreatieve verbinding van en naar het buitengebied. De stadsfauna is grotendeels afhankelijk van de bomen als het gaat om schuil- en verblijfplaatsen. Bomen in de stedelijke openbare ruimte vervullen daarnaast diverse functies bijvoorbeeld voor de recreatie en verkeersveiligheid en ze zijn mede bepalend voor de herkenbaarheid en identiteit van gebieden. Kortom bomen zijn voor mens en dier een wezenlijk onderdeel van de leefomgeving. Het bomenbestand in de gemeente Almelo heeft diverse kwaliteiten die voor de toekomst duurzaam behouden moeten worden. Almelo is echter ook een stad van vernieuwingen en veranderingen. Denk daarbij alleen al aan de planontwikkeling die voortvloeit uit het 'Masterplan'. Vanwege het belang van bomen is het dan ook gewenst en de moeite waard te werken volgens een vastgesteld, gepubliceerd en integraal beleid, gebaseerd op een heldere visie.

Een eerste aanzet hiertoe is gegeven in 2006 met de door de raad vastgestelde 'Kadernota bomenbeleid gemeente Almelo'. Hierin is het bomenbeleid van de gemeente Almelo op hoofdlijnen vastgelegd en zijn aanbevelingen gedaan hoe hieraan invulling te geven.

De volgende aanbevelingen zijn in de 'Kadernota' opgenomen:

- het opstellen van een bomenstructuurplan als deeluitwerking van het 'Masterplan' van de gemeente Almelo;
- het samen- en vaststellen van een monumentale bomenlijst;
- het ontwikkelen van een efficiënte en transparante procedure voor het verlenen van kapvergunningen;
- bij planontwikkelingen in te bedden dat aan te planten bomen die ruimte ter beschikking wordt gesteld die realisatie van het eindbeeld mogelijk maakt, een en ander volgens de ontwikkelde Kwaliteitsrichtlijnen Besteksvoorwaarden Boombeheer (KBB);
- het beschermen van waardevolle bomen bij het uitvoeren van werkzaamheden in de nabijheid van zijn standplaats;
- het invoeren van een (geautomatiseerd) inspectie- en registratiesysteem voor het onderhoud en beheer van het bomenbestand binnen de gemeente Almelo;
- het ontwikkelen van een plan van aanpak voor het efficiënt en adequaat bestrijden van boomziekten en -plagen.

Oorspronkelijk was het voornemen bij het vaststellen van de 'Kadernota' om de aanbevelingen per specifiek onderwerp uit te werken in deelnota's, en deze successievelijk ter besluitvorming aan te bieden in de loop van het jaar 2006 en voorjaar 2007. Deze planning is door verschillende omstandigheden niet haalbaar gebleken. Mede om de oorspronkelijke planning gestand te doen is nu gekozen voor een alomvattend en compact beleidsplan, waarin alle facetten van de in de 'Kadernota' opgenomen aanbevelingen zijn meegenomen en uitgewerkt in beleidsuitgangspunten, en deze ter besluitvorming aan te bieden. Daarbij speelt tevens een rol dat de op stapel staande grootscheepse (stedenbouwkundige) ontwikkelingen binnen de gemeente Almelo, die de planvorming van het 'Masterplan' met zich meebrengt, eens te meer de noodzaak van bomenbeleid, voor een wezenlijk onderdeel van de 'groene' invulling hiervan, doet gevoelen. Voortschrijdend inzicht maakte het wenselijk nog enkele zaken toe te voegen welke niet in de 'Kadernota' zijn benoemd, te weten de onderwerpen 'Bomen en overlast' en 'Bomen in relatie tot andere wetgeving'.

Na bekrachtiging van dit beleidsplan door de raad wordt allereerst het opstellen van een bomenstructuurplan en een monumentale en bijzondere bomenlijst ter hand genomen. Deze vormen de basis voor het aanpassen van de huidige procedure voor het verlenen van kapvergunningen. Het nieuwe kapbeleid zal vervolgens worden verwerkt in het juridisch kader van de bomenverordening.

Het 'bomenbeleidsplan gemeente Almelo' en uitwerking van de beleidsuitgangspunten zoals hierin opgenomen, biedt goede kaders voor de ontwikkeling c.q. behoud van een duurzaam, gezond en gevarieerd bomenbestand binnen de gemeente Almelo.

Samenvatting

Het bomenbestand in de gemeente Almelo heeft diverse kwaliteiten die voor de toekomst duurzaam behouden moeten worden. Vanwege het belang van bomen is het dan ook gewenst te werken volgens een vastgesteld integraal beleid, gebaseerd op een heldere visie. Dit bomenbeleidsplan en uitwerking van de beleidsuitgangspunten waarmee elk hoofdstuk wordt afgesloten, biedt goede kaders voor de ontwikkeling en behoud van een duurzaam, gezond en gevarieerd bomenbestand.

Op dit moment (januari 2008) staat er gemiddeld genomen 1 gemeentelijke boom per 2 inwoners in de gemeente Almelo (ruim 37.000 bomen). Op particulier grondgebied staan naar verwachting eenzelfde aantal bomen. Met het opstellen van een bomenstructuurplan (uitvoering 2008/2009) wordt bijgedragen aan het behoud van dit bestand (en handhaving van dit gemiddelde) en onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor uitbreiding van het bestand en herstel van de structuren. Het opstellen van een Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied om onder andere richting te kunnen geven aan nieuwe locaties voor bosontwikkeling dient bij te dragen aan de doelstelling om in 2012 een verdubbeling van het huidige oppervlakte ha. bosperceel te hebben gerealiseerd naar ruim 16 ha.

In dit beleidsplan wordt tevens richting gegeven aan het nieuwe kapbeleid en onderdeel daarvan is bomen in de structuren beter te beschermen, evenals de monumentale en bijzondere bomen die hiervan onderdeel uitmaken. Deze bomen krijgen een aparte status door ze vast te leggen op een samen en bestuurlijk vast te stellen monumentale en bijzondere bomenlijst in samenspraak met bewoners en belangenorganisaties (uitvoering 2008/2009).

Met het voorgestelde nieuwe kapbeleid daalt het aantal vergunningaanvragen en is het proces voor het verlenen van kapvergunningen eenvoudiger en transparanter. Particuliere bomen die niet in de bomenstructuur of op de monumentale en bijzondere bomenlijst staan zijn vergunningvrij. Er blijft wel een meldplicht bestaan voor bomen met een stamdiameter van meer dan 30 cm. en voor bomen die onderdeel uitmaken van een groep. Voor gemeentelijke bomen blijft het huidige kapbeleid bestaan. Het nieuwe beleid kan gehanteerd gaan worden na vaststelling van het bomenstructuurplan en de monumentale en bijzondere bomenlijst en zal na 2 à 3 jaar worden geëvalueerd.

Ook beleidsuitgangspunten zoals het toepassen van meer inheems sortiment, het terughoudend omgaan met grote monoculturen, bomen duurzame groeiplaatsen ter beschikking stellen en beter beschermen tijdens werkzaamheden, dragen bij aan de doelstelling van dit beleidsplan een duurzaam bomenbestand te ontwikkelen en te behouden. Minstens één keer per jaar zal met belangengroeperingen over het functioneren van het beleid van gedachten worden gewisseld en zonodig zullen voorstellen ter verbetering of actualisering aan hen worden voorgelegd.

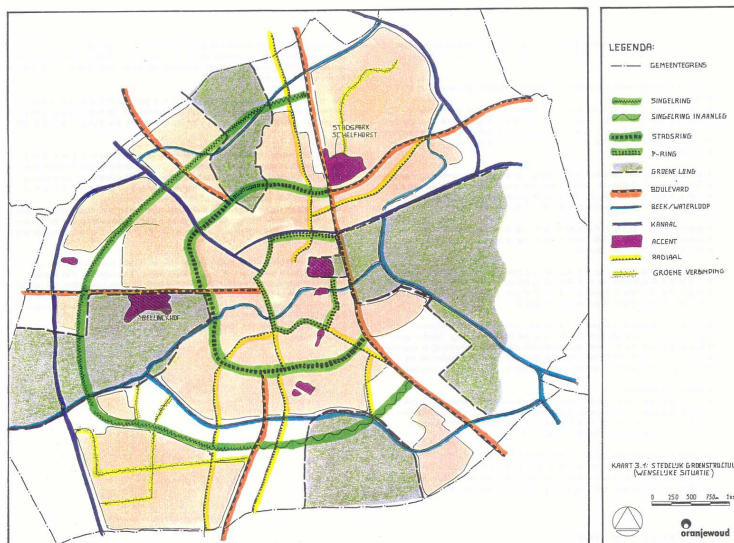
1. Bomenstructuurplan

1.1. INLEIDING

Een stad of dorp bestaat uit elementen met een functie, historie en/of doel. Het is zodanig gestructureerd dat het de stad of het dorp vormt die de bewoners als geheel waarderen en herkennen. Structuren houden niet op aan de rand van de stad. Ze liggen verweven in het landschap en creëren een bepaalde samenhang tussen Almelo, het landschap en de omliggende dorpen (o.a. Bornerbroek en Aadorp). In de 'Kadernota' is aangegeven hoe belangrijk blauwe, groene en grijze lijnen in de stedelijke omgeving zijn op het gebied van leefbaarheid, leesbaarheid, aanzien, beleving, eigen karakter en sfeer. Net zoals de andere elementen zijn bomen niet willekeurig verspreid. Er is een logisch verband met de omgeving, ze staan geordend in rijen of lanen, gegroepeerd of solitair. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met de overige structuurelementen. De onderlinge samenhang tussen bomen wordt aangeduid als "de bomenstructuur". Met het vaststellen van de 'Kadernota' is de beleidsaanbeveling voor het opstellen van een integraal bomenstructuurplan overgenomen. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe tot een dergelijk plan te komen.

1.2. PLEK VAN HET BOMENSTRUCTUURPLAN BINNEN HET GROENBELEID

Boomstructuren maken deel uit van de groenstructuren van de stad. Een groenstructuur is een alles omvattende structuur van groene elementen. Bomen, plantsoenen, heesters, kruidachtige vegetaties, ze dragen allemaal bij aan een groenstructuur. Vaak wordt ook oppervlaktewater tot de groenstructuur gerekend omdat het in de functievervulling veel raakvlakken heeft.

De groenstructuren zijn gedefinieerd en vastgelegd in de 'basisvisie Openbaar groen'. Deze basisvisie, destijds opgesteld door de afdeling 'Groen en Woonomgeving', is wat gedateerd, maar voor het grootste deel nog goed bruikbaar. De visie is opgesteld om inzicht te krijgen in de mate waarin het openbaar groen aansloot bij de behoeften van de Almeloze bevolking, de beschikbare budgetten en de invoering van een natuurlijker en milieuvriendelijker beheer.

Nu de gemeente Almelo na de gemeentelijke herindeling een stuk groter is geworden, er wordt gewerkt aan een Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied, plannen als het 'Masterplan' zijn opgesteld en herzieningen van bestemmingsplannen hebben plaatsgevonden, of plaats vinden, is het essentieel dat de visie op het openbaar groen wordt geactualiseerd zodat weer een samenhangende en integrale visie ontstaat. In het bomenstructuurplan wordt een hoofdstuk opgenomen die de actuele visie op het groen beschrijft. Na consensus over deze bijstellingen ten opzichte van de 'basisvisie Openbaar groen', is het bomenstructuurplan een logisch vervolg. Door hun lage omloopsnelheid zijn bomen in veel gevallen één van de belangrijkste onderdelen van groenstructuren.

Het doel van het bomenbeleid, als onderdeel van het groenbeleid, is vierledig:

1. het realiseren van een toekomstvisie op bomen in de gemeente Almelo;
2. het beschermen, behouden en ontwikkelen van waardevolle bomen en boomstructuren;
3. het verbeteren van de ruimtelijke herkenbaarheid en kwaliteiten van de gemeente Almelo;
4. en het formuleren van beleidsuitspraken die nodig zijn om dit te bereiken.

Zonder bomenbeleid kunnen waardevolle bomen en boomstructuren eerder verloren gaan en vindt er kapitaalvernietiging plaats. Daarnaast bestaat de kans dat zonder zorgvuldige procedures de maatschappelijke weerstand tegen de handelwijze van de gemeente toeneemt, waardoor projecten ernstige vertraging kunnen oplopen. Een bomenstructuurplan is een essentieel onderdeel in dit bomenbeleid.

Voor een optimale beleidslijn ten aanzien van bomen zijn vier opeenvolgende plannen nodig:

1. een 'basisvisie Openbaar groen' of groenstructuurplan;
2. een bomenbeleidsplan; een plan met de belangrijkste randvoorwaarden en uitgangspunten;
3. een bomenstructuurplan; een gedetailleerd "boominrichtingsplan"; welke soorten, hoe groot, op welke plekken en waarom;
4. welke knelpunten zijn er en zijn deze op te lossen
5. een bomenwerkplan; beschrijving van het dagelijkse beheer en onderhoud van bomen (eventueel per soort).

Daarnaast is er nog de bomenverordening. Doel daarvan is om, uitgaande van het grote belang dat de gemeente Almelo hecht aan bomen, het kappen van bomen te reguleren. Dit hoofdstuk is een eerste stap waarin enkele aanknopingspunten zijn opgenomen voor realisatie van een bomenstructuurplan.

1.3. WAAROM EEN BOMENSTRUCTUURPLAN?

De gemeente Almelo hecht veel waarde aan het groen in de stad. Groen en natuur in en om de stad leveren een belangrijke bijdrage aan de waardering van de woonomgeving en het welbevinden van stadsbewoners. Psychologische studies tonen aan dat een groene woonomgeving bevorderlijk is voor onder meer het concentratievermogen en het herstel van stress. Het structuur gevende groen vormt de belangrijkste drager van het groen in de stad. Middels de 'basisvisie Openbaar groen (april 1995)' en het 'Masterplan Almelo 2004-2030' (publicatie 2004) heeft de gemeente zich dan ook uitgesproken voor behoud en ontwikkeling van belangrijke groene structuren in de stad. Het streven naar een sterke samenhangende structuur in het model "Vlinder en Spin" is één van de vijf grote opgaven uit het Masterplan waaraan een goede bomenstructuur mede invulling geeft. In de welstandsnota is een stedenbouwkundige/architectonische analyse van de stad gemaakt die heeft geresulteerd in 18 welstandscategorieën. Vaak is de bomenstructuur een onlosmakelijk deel van de welstandscategorie. Een bomenstructuurplan geeft invulling aan het beleid, maakt knelpunten zichtbaar en beschrijft de randvoorwaarden. Het geeft de gemeente een instrument om weloverwogen beslissingen te nemen over bomen.

HUDIGE SITUATIE

Voorafgaande aan de 'Kadernota' had de gemeente Almelo geen op schrift vastgesteld beleid ten aanzien van bomen. Daarmee ontbreekt het tevens aan een geschreven visie op wat boomstructuren voor de stad betekenen en hoe er vanuit deze visie met boomstructuren dient te worden omgegaan. Er zijn nog geen doelen geformuleerd en er is geen weg beschreven om deze doelen te bereiken.

NOODZAAK VOOR NIEUW BELEID

Aangezien boomstructuren onmisbare bouwstenen zijn in de samenhang binnen de stad, is het van belang ook dit onderdeel van het boombeleid te formaliseren. Zo wordt het mogelijk om waardevolle boomstructuren in de stad voor huidige en toekomstige generaties te behouden en door aanleg en herstel van nieuwe boomstructuren de gewenste samenhang te vergroten.

Bomenstructuren zijn altijd gelieerd aan de historie en de ontwikkeling van een stad of dorp. Ze zijn ooit met een bepaalde bedoeling geplant vanuit een op dat moment geldende visie maar ook vanuit de op dat moment beschikbare mogelijkheden. Aan de variabele bomenstructuren van een stad of dorp is te herleiden hoe een stad of dorp zich vanuit haar ontstaan heeft ontwikkeld. Tegenwoordig volgen de ontwikkelingen zich zo snel op dat vooral bomen nogal eens in de verdrukking komen en niet altijd de aandacht krijgen die zij vanuit de historie maar ook vanuit aspecten als leefbaarheid, sfeer en milieu verdienen. Menig ontwikkeling die gedurende de laatste decennia heeft plaats gevonden heeft de van oudsher aanwezige bomenstructuur nadelig beïnvloed.

Een bomenstructuurplan is nodig om bestaande bomen en de boomstructuren te behouden, te herstellen en nieuwe te realiseren. Boomstructuren zijn daarnaast onlosmakelijk verbonden met de radiaalstructuur en de “Lange Lijnen” die in het Masterplan zijn beschreven en zijn daarmee essentieel bij de herwaardering van de structuren “Vlinder en Spin”. In het Masterplan staat verwoord dat de “Groene longen” onderling moeten worden gekoppeld, dat er meer samenhang moet komen met de binnenstad; het ideale verbindingsstuk tussen de afzonderlijke vleugels van de vlinder. Er is ook aandacht nodig voor de randen en overgangen tussen bebouwing en landschap. Boomstructuren zijn onmisbare instrumenten bij het realiseren van deze doelstellingen. Door een goede heldere en herkenbare bomenstructuur moet de stad weer “leesbaar” worden.

Een bomenstructuurplan kan daarnaast samen met een lijst monumentale en bijzondere bomen als instrument dienen bij de toetsing van kapvergunningen. Kappen binnen de bomenstructuur zal in hoofdzaak gericht zijn op instandhouding en behoud van de structuren. Bij verlening van kapvergunningen die de structuur aantasten zal (financiële) herplant plaats vinden.

1.4. WERKWIJZE

Alvorens tot de gewenste bomenstructuur te komen kunnen de volgende stappen worden doorlopen.

INVENTARISATIE VAN:

- geomorfologie van het “onderliggende landschap” en historie van het groen;
- bestaand groen in de stad, inclusief vitaliteit/ levensverwachting;
- omliggende groenstructuren met potenties voor uitwisselen van diersoorten (groen en bomen als ecologische verbindingzone door de stad);
- verkeersstructuren met potenties voor recreatief medegebruik (groen als begeleiding van recreatieve structuren door de stad);
- vigerend beleid (andere structuurplannen, ‘Masterplan’, e.d.);
- de kansen die er liggen om de groenstructuur in en om de stad te versterken (potentiële boomstandplaatsen en groenstructuren).

ANALYSE

- Onderverdelen in hoofdgroen(structuur) en buurtgroen, lijnen, vlakken en punten.
Groene vlakken kunnen bestaan uit grote aaneengeschaalde aantallen bomen zoals in parken, bossen en oude landgoederen. Door de omvang van deze vlakken hebben deze een geleedende werking. Dit geleidend groen zorgt ervoor dat de stad geen aaneengesloten grijs gebied is.
Bomen langs wegen, waterlopen en spoorlijnen vormen de groene lijnen. Deze lijnen zorgen ervoor dat er groene verbindingen zijn tussen verschillende delen van de stad.
Groene punten zijn plekken die los in het stedelijke (binnen de bebouwde kom) of landelijke gebied (buiten de bebouwde kom) liggen, solitaire bomen en knooppunten van lijnen;
- Toekennen van een waardering van de boomstructuren in de functie die de structuur voor de stad vervult;
- Analyse of verkeersstructuren consequent door groen kunnen worden verduidelijkt en versterkt;

- Onderzoek of de bomenstructuur en de stad op de onderligger (landschap/geomorfologie) is te verankeren (sparen en beschermen oude dragers van het landschap);
- Onderzoek naar de mogelijkheden om de structuur tussen de wijken onderling te versterken en daarmee de samenhang in de stad te vergroten;
- Analyse van de kwaliteit en de kwantiteit van de boomstructuren.

VISIE

- Beschrijving van welke boomsoorten, in welke samenhang op welke plekken voorkomen en hoe deze structuren kunnen worden uitgebreid;
- Zonering in natuurlijk beheer aan de randen van de stad met toepassing van (veel) inheemse soorten en cultureel beheer met enkele exoten en intensief beheer in het centrum;
- Boomstandplaatsen duurzaam ontwerpen, voldoende bovengrondse en ondergrondse ruimte, zonder gevaren voor ontoelaatbare overlast;
- Ontwerplevensduur per boomsoort vermelden;
- Functie (hoofdgroenstructuur, verkeersgeleiding, e.d.) en status (beschermd, tijdelijk, enz.) van de boomstandplaats vastleggen;
- Boomstructuren onderverdelen naar 3 niveaus.
 1. Radiale en tangentiale bomenstructuur. Vlinder en spin. Lange lijnen op stadsniveau (ook door de longen heen);
 2. Boomstructuren essentieel voor het stedenbouwkundig type van de buurt. Aansluiting bij de welstandscategorieën;
 3. Belangrijke stedenbouwkundige "landmarks" (pleinen/parken) en monumentale bomen.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOMENSTRUCTUURPLAN

Het opstellen van een bomenstructuurplan. Dit is een essentieel onderdeel van het gemeentelijke bomenbeleid. In dit plan wordt gedetailleerd beschreven welke soort boom, van welke grootte op welke plek wordt geplant en waarom deze daar wordt geplant.

De volgende aspecten komen in het bomenstructuurplan aan de orde:

- een hoofdstuk waarin de 'basisvisie Openbaar groen' wordt geactualiseerd;
- onderzoek naar de mogelijkheden voor uitbreiding van het bomenbestand en herstel/aanvulling van de bomenstructuren;
- het baseren van de bomenstructuur op de waarden die bomen hebben alsmede de functies die zij vervullen;
- de cultuurhistorische waarde van bomen mede richtinggevend laten zijn in de afweging bepaalde bomen wel of niet binnen de bomenstructuur te laten vallen. Hierbij dient gedacht te worden aan belangrijke solitaire, groepen, rijen en lanen. De wijkopbouw en de ecologische waarden zijn hierbij ondersteunend. De geschiedenis van de gemeente Almelo is terug te zien in de wijken en de bomen. Deze kunnen en dienen elkaar te versterken. Verkeersstructuren zijn ook heel erg bepalend voor de bomenstructuur omdat de meeste boomstructuren ontstaan langs wegen (wegbeplantingen);
- bomen binnen de bomenstructuur een hogere mate van bescherming te bieden. In concrete zin houdt dit in dat zij altijd kapvergunning- en herplantplichtig zijn.

2. Monumentale en bijzondere bomen

2.1. INLEIDING

In de gemeente Almelo staan gemeentelijke en particuliere bomen die door hun forse omvang, verschijningsvorm, of soort van belangrijke waarde zijn. Ook zijn er diverse bomen geplant bij bijzondere gebeurtenissen of herdenkingen. In dit hoofdstuk worden voorstellen gedaan voor uitwerking van de beleidsaanbeveling uit de 'Kadernota' om te komen tot het vaststellen van een monumentale en bijzondere bomenlijst waardoor ongewenst verlies van deze waardevolle bomen (mede) wordt voorkomen of beperkt.

Als een dergelijke boom onverhoopt toch moet verdwijnen dient verplanten als een technisch niet realiseerbare optie aan de orde te zijn voordat tot kappen kan worden besloten. In ieder geval dient hier een weloverwogen besluit op basis van objectieve criteria aan ten grondslag te liggen.

2.2. CRITERIA

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe een boom als monumentaal of bijzonder betiteld kan worden en een vermelding op de lijst krijgt. Eind jaren negentig is gestart met een inventarisatie om te komen tot een monumentale lijst. Deze lijst is in de loop der jaren verder aangevuld maar nog incompleet. Bovendien heeft deze nimmer formele status verkregen middels bestuurlijke vaststelling. Na vaststelling van dit beleidsplan zal deze lijst worden geactualiseerd, aangevuld met bijzondere bomen en bestuurlijk worden vastgesteld.

Het opstellen van een lijst met monumentale en bijzondere bomen sluit aan bij één van de doelstellingen van de landelijke 'Bomenstichting' om per gemeente een lijst met waardevolle bomen op te stellen, mede rekening houdend met de waarde die zij voor de bewoners vervullen. De lokale lijsten vormen zo samen met de landelijke lijst die de landelijke 'Bomenstichting' bijhoudt een netwerk van monumentale bomen in Nederland. Het 'Register van monumentale bomen' van de landelijke 'Bomenstichting' bevat in totaal 20 monumentale bomen en 1 herdenkingsboom die in de gemeente Almelo staan. Een overzicht van deze bomen is in de bijlagen van dit beleidsplan opgenomen. De landelijke 'Bomenstichting' inventariseert en registreert autonoom en stelt hoge eisen voor vermelding op de lijst. Het ligt dan ook voor de hand dat deze nationaal geregistreerde bomen, conform het advies van deze stichting, op de lijst worden gezet. Op de lijst staan verder bomen in gemeentelijk en particulier bezit, van lokaal maar dus ook nationaal belang. Ook zullen er in de loop van de tijd meer potentiële monumentale bomen aan worden toegevoegd.

Om zo objectief mogelijk vast te kunnen stellen of een boom of houtopstand monumentaal of bijzonder is, zijn beoordelingscriteria nodig. Hiervoor is een inventarisatieformulier ontwikkeld dat aan diverse aan de boom of houtopstand gebonden omstandigheden punten toekent, verdeeld over een aantal waarderingsaspecten. De samenstelling van de lijst vindt dan ook zo objectief mogelijk plaats op basis van de criteria zoals vervat in dit formulier. Het inventarisatieformulier is opgenomen als bijlage bij dit bomenbeleidsplan.

Samengevat gaat het om de volgende kenmerken:

- onvervangbaarheid vanwege omvang en/of ouderdom;
- esthetische waarde;
- cultuurhistorische waarde;

- architectonische of stedenbouwkundige waarde (bijvoorbeeld een boom die staat bij een monumentaal pand);
- dendrologisch waardevol (een voor de gemeente Almelo bijzondere soort);
- bijzondere ecologische waarde (betekenis voor andere planten en dieren);
- herdenkingsbomen;
- potentiële monumentale bomen.

Om voor plaatsing in aanmerking te komen worden hierbij de volgende randvoorwaarden gehanteerd:

- de boom is veilig (eventueel na het nemen van boomtechnische maatregelen);
- de boom heeft een goede toekomstverwachting (van nog minimaal 20 jaar);
- de boom geeft geen onredelijke overlast;
- de boom is zichtbaar vanaf de openbare weg of heeft een openbare functie (N.B.: bomen bij particulieren in de achtertuin kunnen wel door de eigenaar worden aangemeld en eventueel in aanmerking komen voor registratie).

In veel gevallen zullen meerdere criteria van toepassing zijn. Ouderdom en omvang zijn de voornaamste kenmerken die een boom monumentaal maken. Het hangt van de boomsoort en de omgeving af vanaf welke leeftijd een boom monumentaal wordt. Een populier van 50 jaar begint al behoorlijk op leeftijd te komen, maar een linde van 50 jaar is nog maar net volwassen. In de binnenstad zal een boom eerder monumentaal genoemd worden dan in het boomrijke buitengebied.

Een kleine boom op een markante plek met voldoende ruimte kan de potentie hebben om uit te groeien tot een monumentale boom. Het gaat daarbij om toekomstige monumentale bomen van goede kwaliteit en vitaliteit die op een locatie staan waar ze de ruimte hebben om tot monumentale leeftijd en proporties uit te groeien. Het kan dus vóórkomen dat een boom met een dwarsdoorsnede van 30 centimeter of minder (normaliter kapvergunningvrij) wordt beschermd als een monumentale boom. Een bomenverordening, het bestemmingsplan en dit bomenbeleidsplan bieden daar voldoende mogelijkheden voor.

Monumentale bomen en houtopstanden vertellen, net als monumentale panden, iets over de geschiedenis van de stad. Door hun leeftijd, die meerdere generaties kan beslaan, vormen ze een verbinding tussen verleden en heden. Vanwege hun belang voor de gemeenschap dienen ze dan ook extra te worden beschermd. In principe moeten ze zichtbaar zijn vanaf de openbare weg wil er sprake zijn van een algemeen belang. Toch zijn ook situaties denkbaar dat een monumentale boom een algemeen belang vertegenwoordigt zonder zichtbaar te zijn vanaf de openbare weg, bijvoorbeeld in een hofje of de achtertuin van een verzorgingshuis.

2.3. INVENTARISATIE, VASTSTELLING EN ACTUALISERING

Gezien de grote waarde van bomen voor de leefbaarheid en beleving van de woonomgeving is inventarisatie van de bomen in samenspraak met bewoners, wijkcommissies en milieuorganisaties gewenst.

Op voordracht van hen kunnen in hun ogen waardevolle bomen aangemeld worden, welke vervolgens aan de criteria worden getoetst door een op te richten onafhankelijke 'Werkgroep monumentale en bijzondere bomen' waarin o.a. afgevaardigden van voornoemde partijen zitting zullen nemen. Na samenstelling van de lijst zal deze voor inspraak worden vrij gegeven zodat iedereen zijn of haar zienswijze hierop kan geven. Uiteindelijk zal na verwerking van alle reacties de lijst ter vaststelling worden aangeboden aan het college. Vervolgens zal de lijst periodiek worden bijgesteld en geactualiseerd op basis van inspectie. Bomen die ziek of onveilig zijn en daarom gerooid moeten worden, kunnen van de lijst worden verwijderd of vervangen doordat de groeiplaats van de boom in het bestemmingsplan is opgenomen (zie ook hoofdstuk 5 'Groeiplaatseisen bomen').

Ook kan eenieder bomen aanmelden voor de lijst die in zijn of haar ogen bij de inventarisatie over het hoofd zijn gezien en bij nader inzien ook een monumentale of bijzondere status verdienen. Naar verwachting zal de eerstkomende jaren eens per jaar een geactualiseerde lijst ter vaststelling aan het college worden aangeboden en vervolgens naar behoefte.

2.4. BESCHERMING EN ONDERHOUD

Bomen die voorkomen op de lijst van monumentale en bijzondere bomen hebben een streepje voor als het gaat om beheer, onderhoud en bescherming:

- inspectie minimaal eens per jaar. Ook particuliere monumentale en bijzondere bomen worden door de gemeente geïnspecteerd, waarna de eigenaar advies krijgt over het uit te voeren onderhoud;
- voorrang in de onderhoudsplanning;
- optimalisering van de groeiomstandigheden voor een gezonde ontwikkeling;
- alle (toekomstige) monumentale bomen en bijzondere bomen opnemen in de bestemmingsplannen (vele bomen zijn al ingepast in de loop der jaren). Hierbij wordt voor de groeiplaats van de boom in de voorschriften van het bestemmingsplan omschreven wat wel en niet is toegestaan;
- kapvergunningaanvragen voor monumentale en bijzondere bomen worden ter beoordeling aan het college voorgelegd;
- kapvergunningen voor monumentale en bijzondere bomen worden in principe geweigerd, tenzij sprake is van ernstige gevaarzetting of zeer zwaarwegend algemeen belang. Dient een monumentale boom of houtopstand of bijzondere boom om laatst genoemde reden toch gekapt te worden (desgewenst aan te tonen onder het verlangen van een 'bomeneffectanalyse') dan zal er herplant (op mogelijk een andere locatie) of een financiële compensatie plaats dienen te vinden op basis van de monetaire waarde van de boom of houtopstand te bepalen door onafhankelijke taxatie volgens de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen.

Deze inkomsten kunnen vervolgens via een bomenfonds worden aangewend voor het plegen van herplant (van toekomstige monumentale bomen en houtopstanden) en als bijdrage in de kosten van beheer en onderhoud van monumentale bomen en houtopstanden en bijzondere bomen.

De regels worden in het juridisch kader van de bomenverordening verwerkt om te voorkomen dat de monumentale status van een boom/houtopstand of status van een bijzondere boom een vrijblijvend karakter krijgt.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN MONUMENTALE EN BIJZONDERE BOMEN

- *Het op- en vaststellen van een monumentale en bijzondere bomenlijst.*
- *Voor de inventarisatie en selectie een 'Werkgroep monumentale en bijzondere bomen' op te richten.*
- *Bomen op de lijst bescherming te bieden middels het bestemmingsplan en de voorschriften in de bomenverordening en voorrang te geven in de onderhoudsplanning.*
- *Particulieren die eigenaar zijn van monumentale of bijzondere bomen van advies te voorzien over te verrichten onderhoudswerkzaamheden.*

3. Het verlenen van kapvergunningen

3.1. INLEIDING

Eén van de aanbevelingen opgenomen in de 'Kadernota' is het ontwikkelen van een efficiënte en transparante procedure voor het verlenen van kapvergunningen. Bij het bestuurlijke traject om te komen tot het vaststellen van deze 'Kadernota' zijn er vanuit de gemeenteraad geluiden te horen geweest om bij deze procedure te streven naar minder regelgeving (aansluitend bij de dereguleringswens van de regering) en de wens een eenvoudige en transparante opzet voor het aanvragen en verlenen van kapvergunningen te ontwikkelen.

Om te beoordelen in hoeverre deze wens uitvoerbaar is, zijn in het concept bomenbeleidsplan een aantal voorstellen uitgewerkt.

Het college heeft bij vaststelling van het concept bomenbeleidsplan besloten de voorkeur te geven aan de optie waarbij een kapvergunning voor particuliere bomen alleen nog benodigd is als deze onderdeel uitmaakt van de bomenstructuur (zie hoofdstuk 1) of de monumentale en bijzondere bomenlijst (zie hoofdstuk 2). Deze voorgenomen proceduurewijziging is in paragraaf 3.3 beschreven. Daarvoor volgt in paragraaf 3.2 een beschrijving van de huidige procedure voor het aanvragen en verlenen van kapvergunningen.

3.2. HUIDIGE WIJZE VERLENEN KAPVERGUNNINGEN

De vraag of een boom kapvergunningplichtig is en zo ja of er een kapvergunning voor afgegeven wordt, wordt thans getoetst aan het bepaalde in de eind jaren negentig vastgestelde bomenverordening. De belangrijkste items die in de bomenverordening opgenomen zijn, worden hieronder toegelicht.

Voor bomen met een dwarsdoorsnede van de stam van 30 centimeter of minder gemeten op 1,3 meter hoogte vanaf de voet van de stam van de boom, behoeft geen kapvergunning te worden aangevraagd. In de praktijk is namelijk gebleken dat deze bomen vrijwel nooit een zodanige waarde hebben dat de aanvraag wordt geweigerd. Dit criterium geldt niet voor monumentale houtopstanden of als een boom onderdeel uitmaakt van een groep c.q. rij van minstens 6 bomen. In dat geval dient er voor een boom met een dwarsdoorsnede van 30 of minder centimeter wel een kapvergunning te worden aangevraagd. Het college kan een vergunning weigeren of onder voorschriften verlenen in het belang van waarden op het gebied van: natuur en milieu, landschap, cultuurhistorie, stads- en dorpschoon, recreatie en leefbaarheid.

Alle ingediende vergunningaanvragen (ook gemeentelijke) worden beoordeeld met inachtneming van o.a. de boven genoemde criteria en gepubliceerd om belanghebbenden twee weken de mogelijkheid te geven zienswijzen hierover te uiten. Na afloop van deze periode wordt, met inachtneming van de beoordeling en een daaraan gekoppeld advies, in het kapvergunningenoverleg besloten of tot vergunningverlening wordt overgegaan. Ingediende zienswijzen worden uiteraard ook in de afwegingen betrokken. Te verlenen kapvergunningen worden gepubliceerd waarna de bezwaartermijn van zes weken begint te lopen. Ingediende bezwaarschriften worden behandeld in de onafhankelijke Commissie van Advies voor de Bezwaarschriften waarna het college met inachtneming van het advies van deze commissie in heroverweging oordeelt of zij het bestreden besluit handhaaft of niet. Bij handhaving van het besluit staat voor de bezwaarmaker nog de gang naar de rechter open.

3.3. WIJZIGING KAPVERGUNNINGENPROCEDURE

In het concept van het beleidsplan zijn destijds in het hoofdstuk 'het verlenen van kapvergunningen' enkele opties uitgewerkt voor wijziging van de huidige procedure. De voorgestelde mogelijkheden waren:

- achterwege laten publicatie vergunningaanvragen;
- meer bomen vergunningvrij maken;
- kapvergunning voor particulieren alleen verplicht als deze bomen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur of de monumentale en bijzondere bomenlijst;
- schrappen bepalingen automatische schorsing kapvergunning bij indienen bezwaar;
- huidige wijze verlenen kapvergunningen continueren.

Voor een beschrijving van deze verschillende opties wordt verwezen naar de bijlagen van het beleidsplan. Alle voor- en nadelen van de opties tegen elkaar afgewogen, met in achtneming van de wens van de raad om tot een meer transparanter en efficiënter proces voor het verlenen van kapvergunningen te komen, is gekozen voor de optie waarbij particulieren bomen vergunningvrij mogen kappen als deze geen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur of de lijst monumentale en bijzondere bomen. De motivering van deze keuze zal hierna worden toegelicht.

In de praktijk is het zo dat bij de huidige procedure het overgrote deel van de particuliere aanvragen wordt gehonoreerd. Ook bestaat er soms onduidelijkheid over het gewenste beschermingsniveau van deze bomen en waren er geen heldere criteria voor het beoordelen van aanvragen. Bij elke aanvraag diende de afweging gemaakt te worden of de boom waardevol is en behouden moet worden. Veelal ging het daarbij om bomen die te groot waren geworden voor de standplaats (tuin). De hiermee gemoeide inzet legt onevenredig veel druk op de aanwezige menskracht in relatie tot de beschermwaardigheid van veel bomen waarvoor een kapvergunning wordt aangevraagd. In het kader van de deregulering en uit efficiency overwegingen is besloten om meer particuliere bomen vergunningvrij te maken. Dit is goed op zijn plaats als te beschermen boomstructuren vastliggen en er een lijst is opgesteld van monumentale en bijzondere bomen. Particuliere bomen die hiervan geen onderdeel uitmaken mogen dan vergunningvrij gekapt worden.

Naar verwachting zullen weinig particuliere bomen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur. Het risico bestaat dan ook dat er meer particuliere bomen zullen verdwijnen omdat de eventuele drempelwerking die uitgaat van het aanvragen van een vergunning vervalt. Aan de andere kant is het aantrekkelijker om bomen te planten omdat ze niet meer vergunningplichtig zijn. Bijzondere en monumentale bomen (of de potentie daartoe hebben) die het risico lopen te worden gekapt omdat ze niet in de bomenstructuur zijn opgenomen, worden beschermd door ze een aparte status binnen het bomenbestand te geven en ze te plaatsen op een samen te stellen monumentale en bijzondere bomenlijst en/of middels het bestemmingsplan. Zo wordt hun waarde voor de gemeente onderkend en kan een zo goed mogelijke ontwikkeling en bescherming gegarandeerd worden. De praktijk heeft uitgewezen dat rechters waarde hechten aan een dergelijke status.

Na vaststelling van de bomenstructuur en de monumentale en bijzondere bomenlijst kan de gewijzigde procedure voor het verlenen van kapvergunningen ingevoerd worden (naar verwachting najaar 2009). Hiervoor is het als sluitstuk van het juridisch instrumentarium noodzakelijk de huidige bomenverordening aan te passen. Daarin zal tevens een meldplicht worden opgenomen voor alle particuliere bomen met een stamdoorsnede van meer dan 30 centimeter op 1,3 meter hoogte en voor bomen die, ongeacht de stamdoorsnede, onderdeel uitmaken van een rij of groep van meer dan 5 bomen.

De meldplicht biedt de mogelijkheid om het voornemen tot het kappen van bomen (vanaf 0,30 m. stamdoorsnede op 1,30 m. hoogte of bomen die onderdeel uitmaken van een groep) te controleren. Het gaat primair om de controle in hoeverre een particulier zich er van bewust is dat een boom een beschermde status heeft als onderdeel van de bomenstructuur of de lijst van monumentale en bijzondere bomen. Indien hij dit niet weet en een dergelijke boom meldt om te kappen, wordt zo voorkomen dat dit daadwerkelijk gebeurt. Zeker in de beginfase is een gewenningsperiode (naast goede communicatie en voorlichting) voor het gewijzigde regime wenselijk. Secundair kan de meldplicht worden gebruikt als instrument om te controleren of de bomenstructuur en de lijst met monumentale en bijzondere bomen volledig is.

Door ontwikkelingen in de stad is het vaststellen en bijhouden van een bomenstructuur, zij het in beperkte mate, een dynamisch proces. Bomen kunnen door stedelijke en ruimtelijke ontwikkelingen op een bepaald moment structureel worden. Via de meldplicht en de daarop volgende toetsing wordt duidelijk in hoeverre de bomenstructuur compleet is en er geen “vergeten” gebieden bestaan.

De meldplicht zal na 2 á 3 jaar worden geëvalueerd om duidelijkheid te verkrijgen over de meerwaarde hiervan. Om te beoordelen in hoeverre door de meldplicht ongewenste kap van bomen voorkomen wordt, moeten ervaringscijfers worden opgebouwd. En niet minder belangrijk is het feit dat uit deze cijfers conclusies getrokken kunnen worden in hoeverre het wijzigen van het beleid invloed heeft gehad op het particuliere bomenbestand binnen onze gemeente.

De werkwijze voor gemeentelijke bomen wordt niet gewijzigd. Deze bomen blijven, ongeacht het feit of ze in de structuur of op de lijst staan, vanaf een stamdiameter van meer dan 30 centimeter op 1,3 meter hoogte of wanneer ze onderdeel uitmaken van een groep, vergunningplichtig. De gemeente wil als overheid voor deze bomen transparant te werk blijven gaan omdat deze bomen, ondanks het feit dat ze geen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur of de monumentale en bijzondere bomenlijst, vaak (voor bewoners) wel een belangrijke waarde voor het straatbeeld of de sfeer in de wijk kunnen hebben. In het hoofdstuk communicatie worden nog enkele beleidsuitgangspunten opgesomd ter vergroting van de transparantie.

In de beleidsuitgangspunten worden de consequenties van de voorgestelde maatregelen nog eens kort opgesomd.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN HET VERLENEN VAN KAPVERGUNNINGEN

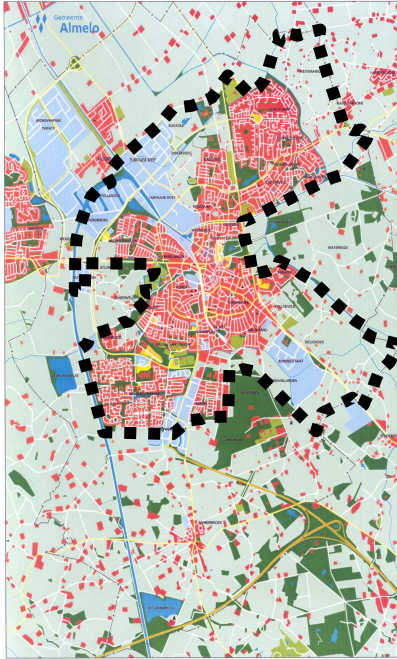
De procedure voor het verlenen van kapvergunningen gaat als volgt gewijzigd worden:

- particuliere bomen die geen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur of de lijst monumentale en bijzondere bomen zijn vergunningvrij;
- alle particuliere bomen met een stamdiameter van meer dan 30 cm. op 1.30 m. hoogte of die onderdeel uitmaken van een groep zijn meldingsplichtig;
- alle gemeentelijke bomen met een stamdiameter van meer dan 30 cm. op 1.30 m. hoogte of die onderdeel uitmaken van een groep blijven vergunningplichtig.

4. Bomen in relatie tot andere wetgeving

4.1. INLEIDING

In de 'Kadernota' is dit onderwerp niet nader belicht. Er is echter een aantal belangrijke raakvlakken met andere wetgeving waardoor het de moeite waard is om dit nader toe te lichten. Andere wetgeving biedt namelijk mogelijkheden binnen het bomenbeleid. Het kan in sommige gevallen echter ook beperkend werken. De mogelijkheden en beperkingen worden in de navolgende paragrafen beschreven.

4.2. BOSWET

De Boswet die vanaf 1961 in werking is getreden en in 1982 aangepast, is een areaalwet, bedoeld om bosareaal in Nederland in stand te houden. De wetgever beoogt dit te realiseren door middel van een meldingsplicht, een herplantplicht en zo nodig een kapverbod. Omdat steden en dorpen en daar voorkomende bomen niet te vergelijken zijn met bossen, zijn bebouwde komgrenzen vastgesteld waar nadere regels gelden met betrekking tot bomen. Onder bebouwde kom Boswet wordt verstaan: dat deel van de gemeente waar alleen de gemeentelijke bomenverordening van toepassing is. Op alle gebieden die buiten de bebouwde kom gelegen zijn is naast de bomenverordening ook de Boswet van toepassing.

De bebouwde kom Boswet wijkt af van de verkeerstechnische bebouwde kom. Op grond van artikel 1 lid 5 van de Boswet stelt de gemeenteraad bij besluit vast hoe de bebouwde kom grenzen lopen. Dit besluit behoeft goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Op dit moment gelden er in de gemeente Almelo bebouwde kommen die gedateerd zijn. Menig uitbreiding van de stad valt daardoor niet binnen de bebouwde kom Boswet.

Concreet betekent dit voor alle buiten de bebouwde kom te realiseren plannen, dat het vellen van bomen en houtopstanden niet alleen met een vergunning conform de bomenverordening moet plaatsvinden maar ook gemeld moet worden bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Vanuit de Boswet dienen verliezen van bomen en houtopstanden te worden gecompenseerd. Naast de gemeentelijke uitbreidingen buiten de bebouwde kom grenzen geeft ook de gemeentelijke herindeling aanleiding om de bebouwde kom grens in het kader van de Boswet te herzien.

4.3. FLORA- EN FAUNAWET

Per 1 april 2002 is de Flora- en Faunawet van kracht. De doelstelling van deze wet is gericht op de bescherming en instandhouding van de in Nederland in het wild levende planten- en diersoorten inclusief hun directe leefomgeving.

In relatie tot bomen betekent dit dat handelingen in en rond bomen in strijd kunnen zijn met de Flora- en Faunawet, wat betekent dat zij verboden zijn, tenzij er door het ministerie van LNV een ontheffing is verleend. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend als er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang, als alternatieven ontbreken, als schade zo veel mogelijk wordt beperkt en verzacht en als de resterende schade wordt gecompenseerd. Deze compensatie wordt nader toegelicht in de volgende paragraaf (Compensatiebeginsel voor natuur, bos en landschap).

De Flora- en Faunawet maakt onderscheid tussen:

- ontwikkeling;
- bestendig beheer;
- bestendig gebruik.

ONTWIKKELING

Als er sprake is van een aanzienlijke verandering waarbij op gebied van de natuur sprake is van een teruggang in de successie, zal onderzocht moeten worden in hoeverre er planten en dieren voorkomen, welke verstoring er plaats zal vinden en welke beschermingsstatus de aanwezige flora en fauna heeft. Een voorbeeld van 'ontwikkeling' is het kappen van een bomenlaan of bomengroep t.b.v. de aanleg van een nieuwe woonwijk of herinrichting van een gebied. Een plan kan dan bij aanwezigheid van beschermde flora en/of fauna niet doorgaan tenzij er aanpassingen plaatsvinden en maatregelen getroffen moeten worden die de schade maximaal beperken en eventuele resterende schade compenseren. Voor bomen betekent dat in de praktijk het volgende. Werkzaamheden die, als gevolg van ontwikkelingen, aan een boom moeten plaatsvinden (bijvoorbeeld kappen of extreem snoeien) moeten worden getoetst op schadelijke effecten voor flora en fauna. Als door kap of snoei bijvoorbeeld meer licht op de bodem komt waardoor zeldzame schaduwplanten verdwijnen of als nestholtes verdwijnen, dan is daarvoor een ontheffing noodzakelijk. Bij 'ontwikkeling' zullen wijzigingen rond bomen meestal in de totale plantoets worden meegenomen.

BESTENDIG BEHEER

Bij regulier beheer van bomen is er sprake van handelingen die er mede voor gezorgd hebben dat de natuur zich op en rond de boom zo heeft ontwikkeld. Dit impliceert dat dit 'bestendig beheer' gecontinueerd dient te worden (met in achtneming van zorgvuldigheid ter voorkoming van schade aan flora en fauna). Voorbeelden van bestendig beheer zijn bijvoorbeeld: onkruidbeheersing in heestervakken, maaien van bermen en gazons en reguliere (onderhouds)snoei van bomen en struiken. Het beheer zal uitgevoerd moeten worden overeenkomstig de vastgestelde gedragscode bestendig beheer. In een gedragscode kan een gemeente omschrijven hoe ze in de praktijk omgaat met ruimtelijke ontwikkelingen, het beheer en onderhoud van gemeentelijk groen en het toegestane gebruik van die terreinen. Door volgens die gedragscode te werken hoeft een gemeente niet elke keer een ontheffing aan te vragen. De gedragscode voor beheer en onderhoud van gemeentelijke groenvoorzieningen wordt op dit moment (november 2007) door de Vereniging Stadswerk Nederland, de Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG), IPC Groene Ruimte en Eco Consult uitgewerkt. Om de gedragscode te kunnen gebruiken moet deze bestuurlijk worden bekrachtigd.

Voor bewuste handelingen die een definitieve verandering van de bestaande situatie tot gevolg hebben, kan een ontheffing van het ministerie van LNV benodigd zijn. Zeker als er sprake is van beschermde planten, dieren en vogels die door de handelingen schade kunnen ondervinden dan wel verstoord worden. Tot niet bestendig beheer wordt gerekend: het wegwerken van achterstallig onderhoud, het baggeren van sloten en kanalen, het kandelabereren of knotten van bomen en het kappen van bomen.

BESTENDIG GEBRUIK

Activiteiten of evenementen die frequent of jaarlijks op een bepaald moment worden gehouden zijn voor de daar voorkomende planten en dieren geen aanleiding geweest om de locatie te verlaten. Zolang het evenement op de locatie op het zelfde moment wordt gecontinueerd is er sprake van bestendig gebruik en kan het evenement (mits men werkt volgens de gedragscode bestendig gebruik) doorgaan. Het op een andere plaats of tijdstip organiseren van een activiteit of evenement is alleen toegestaan met een ontheffing van het ministerie van LNV. Voorbeelden van bestendig gebruik zijn: gebruik van een jachthavengebied, een jaarlijkse 'Dag van het park' of kerstverlichting die jaarlijks in stadsbomen wordt opgehangen. Of de Flora- en Faunawet van toepassing is, in welke mate en welke stappen genomen moeten worden, wordt aan de hand van het schema zoals opgenomen in bijlage 3 verduidelijkt.

4.4. COMPENSATIEBEGINSEL VOOR NATUUR, BOS EN LANDSCHAP

Het compensatiebeginsel heeft een directe relatie met de Boswet en een indirecte relatie met de Flora- en Faunawet.

Boswet: bij bomenkap ter uitvoering van een werk op grond van een goedgekeurd bestemmingsplan is er geen verplichte melding en herplant via LNV vereist. Omdat er in het verleden als gevolg van dit "gat in de Boswet" steeds meer bos verdween, is het compensatiebeginsel opgezet.

Flora- en Faunawet: de compensatie die vanuit deze wet wordt geëist bij verstoring, heeft veel raakvlakken met het compensatiebeginsel. Voor veel beschermde diersoorten is het realiseren van extra bos, houtwallen en andere landschapselementen met bomen bijvoorbeeld een geaccepteerde compensatiemaatregel.

HOE WERKT HET COMPENSATIEBEGINSEL?

Bij elke ruimtelijke ingreep in het buitengebied van de gemeente Almelo verdwijnt in meer of mindere mate natuur, landschap of bos. In veel gevallen zijn dit landschapselementen met bomen (bomenrijen, bossen, houtwallen).

Het compensatiebeginsel geldt voor ruimtelijke ingrepen die schadelijk zijn voor natuur- en landschapswaarden in de streekplan-zones III en IV en in bossen (in alle streekplanzones). Aantasting van deze gebieden wordt afgewezen; alleen indien sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en als alternatieve locaties of uitvoeringswijzen ontbreken, kan van dit uitgangspunt worden afgeweken. In dat geval moet de schade worden gecompenseerd. Het compensatiebeginsel is in de streekplannen opgenomen om de achteruitgang van waarden (in de zones III en IV en in bossen) tegen te gaan.

In het 'Streekplan 2000+' en in de 'Richtlijnen voor toepassing van het compensatiebeginsel voor natuur, bos en landschap (14 april 1999)' is vastgesteld dat de gemeente zelf beleid moet vormen over hoe men omgaat met deze compensatie bij verlies van natuur en landschapswaarden in streekplanzones I en II. Bij het toetsen van bestemmingsplannen moet voor de provincie Overijssel duidelijk zijn hoe de gemeente Almelo de uitvoering van het compensatiebeginsel ter hand neemt. Afstemming met de provincie gebeurt nu veelal op ad-hoc basis, waardoor planvorming onnodig lang kan duren. Het te ontwikkelen compensatiebeleid voor de streekplanzones I en II behelst een vlak wat veel breder is dan alleen bomen, maar de raakvlakken met bomenbeleid bieden ook kansen die in het kader van dit bomenbeleidsplan het vermelden waard zijn. Tot op heden is binnen de gemeente Almelo voor het verlies van natuur en landschapswaarden in streekplanzones I en II nog geen beleid geformuleerd. Het verdient aanbeveling om het beleid met betrekking tot de streekplanzones I en II op te nemen in de Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied waaraan op dit moment (november 2007) wordt gewerkt.

Volgens het compensatiebeginsel dient boscompensatie bij voorkeur plaats te vinden in Streekplanzone III en bij uitzondering in Streekplanzone II. Minder dan 5% van het gemeentelijk oppervlak valt binnen Streekplanzone II en III. Er moet dus weloverwogen en zorgvuldig worden omgegaan met de schaarse mogelijkheden die er zijn.

HUIDIGE SITUATIE

Bij grootschalige infrastructurele werken en stedelijke uitbreidingen zijn de te nemen compensatiemaatregelen vaak aanzienlijk. De gemeente Almelo kent recente voorbeelden; aanleg 'Nijreessingel', ontwikkeling 'Leemslagen' (woningbouw) en op korte termijn wellicht ontwikkeling uitbreiding bedrijventerrein 'Buitenhaven West', waar bij de huidige planvorming verschillende hectares bos moeten worden gecompenseerd. In het verleden is compensatie vaak binnen de grenzen van het project opgelost of op overhoeken in het buitengebied. Het compensatiebeleid was nog volop in beweging en onder tijdsdruk op de projecten is voortdurend naar de voor dat moment beste oplossing gezocht.

KANSSEN

Door het verder uitkristalliseren van het beleid door de provincie is er op dit moment een kentering merkbaar bij het uitvoeren van compensaties als “boete in natura” voor het aantasten van het landschap, naar een meer integrale benadering van compensatie als “bouwsteen” om gericht te bouwen aan het landschap. De provincie Overijssel staat steeds meer open voor compensaties die niet in de directe omgeving van de ingreep worden uitgevoerd. Zeker als het afwijken van deze richtlijn tot een grotere natuurwinst leidt. Ook landelijk en zelfs in Europees verband zijn er zeer recentelijk voorbeelden van een grensoverschrijdende samenwerking en wordt er in overleg naar een optimale situatie gestreefd. Dit vraagt een brede kijk en integrale visie van degene die met de planvoorbereiding van de compensatie wordt belast.

Op het moment dat de compensatieplicht voor verdwenen bomen (in welk beplantingselement dan ook) gaat gelden, biedt het voor gemeente Almelo een grote meerwaarde als de budgetten die met deze compensatieplicht gemoeid zijn, op een goede manier worden ingezet. Het gaat om aanzienlijke sommen gemeenschapsgeld die moeten worden aangewend om een nieuw project te realiseren. Die budgetten kunnen ook worden ingezet om daarmee tevens versneld aan het landschap rond Almelo te kunnen bouwen. Met een goede visie op bomen in het landschap rond Almelo kan het geld van de compensatieplicht wellicht worden aangewend voor het aanplanten van groenstructuren in het buitengebied, die als gevolg van onvoldoende financiële middelen normaal niet zo snel aangelegd kunnen worden. Daarbij kan ook worden gedacht aan bijvoorbeeld een geboortebos of een speelbos. Afhankelijk van het type bos en de eisen die aan het te compenseren bos worden gesteld zijn combinaties van functies mogelijk. Het aan te planten bos wordt daarmee onderdeel van een structuur/een visie en het beperkt zich niet tot vulling van overhoekjes in het landschap.

Om te kunnen bouwen aan het landschap moet het ontwerp voor het landschap (bijvoorbeeld een goede meerjarenplanning voor bosaanleg en landschapsinrichting) klaarliggen. Een Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied met detailuitwerkingen, bijvoorbeeld in de vorm van een Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP) of gebiedsuitwerkingen kunnen daar een grote rol in spelen. Voor het opstellen van deze plannen is een belangrijke taak weggelegd voor de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling & Milieu.

Door middel van verbetering van een bestaande situatie kan ook aan een compensatieplicht worden voldaan. Voor de component “landschap” is dat zelfs de enige wijze. Landschap kan alleen worden verbeterd, er kan geen landschap worden bijgemaakt. In een uiterst geval, als fysieke compensatie niet mogelijk is, kan in geld worden gecompenseerd. De gemeente Kampen, waarvan het grootste deel van het buitengebied uit weidevogelgebied bestaat, kan binnen de gemeentegrenzen bijvoorbeeld geen nieuwe weidevogelgebied realiseren en heeft dit in het verleden in geld moeten compenseren. Met het geld kan de provincie dan in andere gemeentes een impuls geven aan de verbetering van een ander weidevogelgebied.

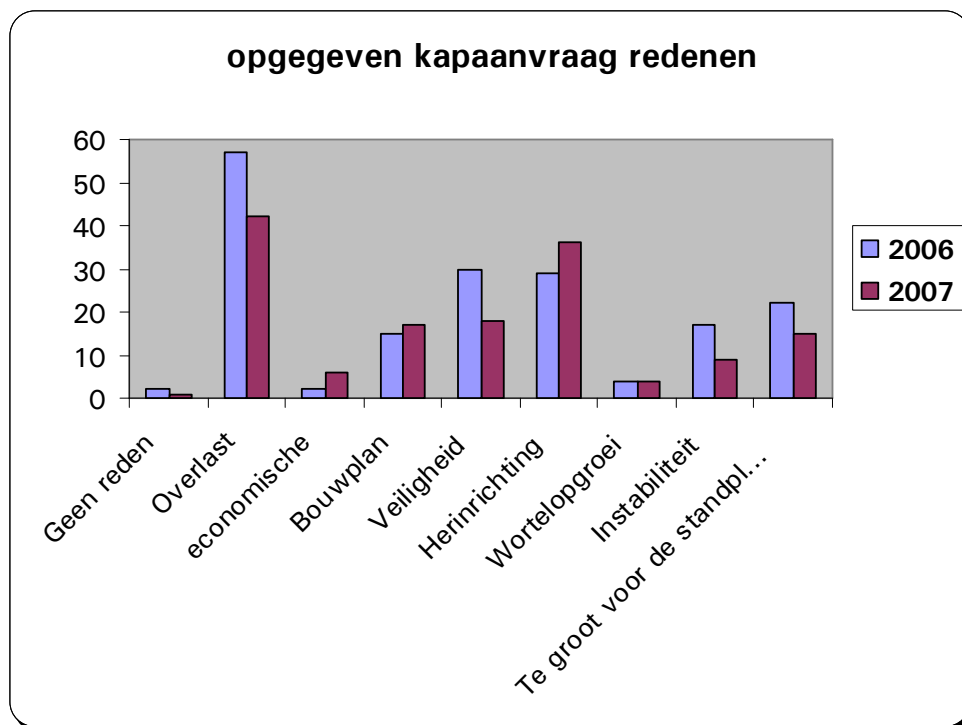
COMPENSATIEBEGINSEL OOK VOOR BOMEN IN DE STAD?

Zou een dergelijke benadering ook voor de bomen in de stad kunnen gelden? Als een boom in de stad niet op de zelfde plek kan worden herplant, dan kan er met een bepaalde factor op een andere plek worden gecompenseerd om het verlies aan groen in de stad te compenseren. In een uitzonderingsgeval kan dan ook als alternatieve compensatie worden bijgedragen in een bomenfonds. Vanuit dit bomenfonds kunnen onvoorziene tegenvallers zoals herplant na stormschade, aanrijdschade of bestrijding van ziekten, plagen en aantastingen worden gefinancierd. Ook besteding van het bomenfonds aan verbetering van bestaande bomen in de stad zou dan mogelijk zijn.

4.5. OMGEVINGSVERGUNNING

Indien het kappen van bomen onderdeel uitmaakt van werkzaamheden waarvoor meerdere vergunningen vereist zijn, (b.v. bouw- en/of sloopvergunningen) zal er een goede afstemming plaats moeten vinden. In het kader van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) wordt naar verwachting in 2009 de omgevingsvergunning ingevoerd. Hiermee wordt deze afstemming beter ondervangen en vergemakkelijkt.

Om een indruk te geven hoe vaak een kapvergunning globaal genomen onderdeel zal uitmaken van een omgevingsvergunning zijn alle aangevraagde kapvergunningen in 2006 en 2007 (tot en met medio augustus), uitgesplitst in reden van aanvraag, in onderstaande tabel weergegeven. Zoals hieruit valt af te leiden betrof het merendeel van de aanvragen redenen als 'overlast', (on)'veiligheid', 'instabiliteit', 'boom te groot voor de standplaats' en 'herinrichting'.

Het merendeel van de kapvergunningaanvragen zal dan ook niet gerelateerd zijn aan andere vergunningen en als zelfstandige vergunningaanvraag behandeld blijven worden. De WABO wordt mede ingevoerd omwille van de wens tot deregulering. Het aanpassen van de kapvergunning-procedure (zie daarvoor hoofdstuk 3 'Het verlenen van kapvergunningen'), waardoor het aantal vergunningplichtige bomen naar verwachting fors daalt, past dan ook goed in deze lijn.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOMEN IN RELATIE TOT ANDERE WETGEVING

- *Het herzien van de bebouwde kom grenzen in het kader van de Boswet.*
- *Het opstellen van een Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied om daarmee richting te kunnen geven aan onder andere nieuwe locaties voor bosontwikkeling.*
- *Oprichten van een bomenfonds om bij calamiteiten (bijvoorbeeld stormschade) geen roofbouw te moeten plegen op de budgetten voor regulier boomonderhoud.*
- *Middels de Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied met detailuitwerkingen, bijvoorbeeld in de vorm van een Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP) of gebiedsuitwerkingen, integraal beleid concretiseren voor een goede afstemming tussen alle processen die er in het buitengebied spelen. Landschapswerk, het compensatiebeginsel (o.a. compensatie van natuur en landschap bij ruimtelijke ingrepen in streekplanzones I en II), een integrale leefgebiedenbenadering en compensatiemaatregelen in het kader van de Flora- en Faunawet worden binnen de deelplannen van de ontwikkelingsagenda nader uitgewerkt.*

5. Groeiplaatseisen bomen

5.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk worden voorstellen gedaan voor het voorkomen of oplossen van knelpunten die in de praktijk van het huidige bomenbestand wel eens worden ondervonden. Bomen moeten soms gekapt worden omdat bij het ontwerpen te weinig rekening wordt gehouden met de toekomstige situatie. Ook komt het voor dat bomen te laat worden meegenomen in de planvorming of over het hoofd worden gezien. Als de groeiplaatskwaliteit van bomen onvoldoende is kunnen de wortels ervan de verharding opdrukken en/of kunnen bomen slecht groeien. Door de keuze van een ongeschikte boomsoort op de verkeerde plek ontstaat overlast en mogelijk schade. Slechte groeiplaatsen brengen bovendien hoge beheerkosten met zich mee, verhogen het risico van aantastingen door insecten en schimmels en verkorten de levensduur van een boom. Al met al redenen genoeg om goede en juiste aandacht te schenken aan de groeiplaatseisen van bomen zoals eerder aangekondigd in de 'Kadernota'.

5.2. INVENTARISATIE EN TAXATIE

In de huidige praktijk worden bomen en landschapselementen die het waard zijn om te handhaven en in te passen bij plannen en werkzaamheden binnen de gemeente, aangegeven op zogenaamde "hardheidskaarten". Door inventarisatie wordt duidelijk welke bomen echt waardevol zijn, en welke bomen in slechte conditie verkeren of onvoldoende stabiliteit hebben zodat deze buiten de discussie over eventueel behoud kunnen vallen. Het streven bij deze werkwijze is om waardevolle bomen en landschapselementen te behouden om kapitaalvernietiging en verlies van houtopstanden van cultuurhistorische waarde te voorkomen. Het is dan ook raadzaam de huidige, hierna nog eens kort beschreven, werkwijze te continueren en na vaststelling van dit bomenbeleidsplan te blijven uitvoeren. In ieder geval totdat er een goed bomenstructuurplan en een lijst met monumentale- en bijzondere is vastgesteld. Een hardheidskaart wordt gemaakt voor een bepaald begrenst gebied en geeft daarmee invulling aan een fragment uit de bomenstructuur. Het opstellen van een bomenstructuurplan is eigenlijk niets anders dan het maken van een "hardheidskaart" voor de hele gemeente Almelo.

In de voorbereidingsfase worden alle bomen en landschapselementen geïnventariseerd, geïnspecteerd en eventueel ook getaxeerd. Daarbij wordt de ruimte aangegeven die minimaal benodigd is om de boom "in zijn waarde" te laten. De waarde van de bomen wordt afgezet tegen de plannen die er in het betreffende gebied zijn. Bomen uit de bomenstructuur, monumentale en bijzondere bomen worden in principe in de plannen ingepast. In het algemeen belang kan in uitzonderingsgevallen worden afgeweken van deze richtlijn. Bij dit alles moet bedacht worden dat de waarde van een boom erg sterk afhangt van de standplaats en de directe omgeving. Een in het landschap staande solitaire boom is vaak erg beeldbepalend en heeft daarmee een hoge visuele belevingswaarde. Als deze boom wordt ingepast in een toekomstige woonwijk, dan kan de belevingswaarde van de boom sterk achteruit gaan. Als een boom in een parkachtig deel kan worden ingepast, blijft de visuele waarde grotendeels behouden. Wordt de boom ingeklemd tussen bebouwing, waardoor de boom nog nauwelijks zichtbaar is, dan is de belevingswaarde gering. Dit neemt niet weg dat bijvoorbeeld de ecologische waarden van een boom nog voldoende reden kunnen zijn om deze alsnog in een uitbreidingsplan op te nemen, ook al wordt deze boom dan niet meer bewust door bewoners beleefd. De afweging om bomen in te passen dient dan ook te worden afgestemd op de toekomstige situatie.

Bomen zijn één van de vele aspecten die in het planproces aandacht krijgen. In het proces wordt ook rekening gehouden met de toekomstvisie voor het gebied zoals dat is vastgelegd in structuur- en bestemmingsplannen. Na grondige afweging van alle belangen wordt eventueel een kapvergunning voor (een deel van) de bomen afgegeven waaraan een herplantplicht kan worden gekoppeld.

De te handhaven bomen moeten worden beschermd tijdens de werkzaamheden (zie hoofdstuk 6 'Bouwen en werken bij bomen') en in het ontwerp van nieuwe groeiplaatsen worden de ontwerpcriteria (zie volgende paragraaf) toegepast. In beeldkwaliteitplannen die worden opgesteld, wordt al rekening gehouden met waardevolle bomen. Deze praktijk wordt voortgezet.

5.3. ONTWERPCRITERIA

Goede ontwerpen voorkomen veel problemen in het bomenbeheer. Om deze kwaliteit te bereiken wordt gebruik gemaakt van de ervaringskennis van beheerders en ontwerpers welke hun vertaalslag hebben gevonden in eisen die bomen aan hun groeiplaats stellen naar praktische ontwerprichtlijnen.

Deze criteria zijn uitgewerkt in een apart document op basis van bestaande richtlijnen uit de literatuur (er is onder meer gebruik gemaakt van 'Kwaliteitsrichtlijnen en Besteksvoorwaarden Bomenbeheer'; KBB©) en de praktijk. Bovendien zijn de ervaringen en ideeën van verschillende gemeentelijke ontwerpers en landschapsarchitecten erin verwerkt. Het document, 'Ontwerpcriteria voor de toepassing van bomen', is verkrijgbaar bij het team Openbare Ruimte van de afdeling Stadsbeheer. De gemeente Almelo streeft er naar, dat bomen worden geplant of behouden in situaties waarbij de groeiplaats de bomen voldoende mogelijkheden biedt om gezond tot het gewenste eindbeeld uit te kunnen groeien. Daarbij moet worden opgemerkt dat zich bestaande situaties kunnen voordoen, waarbij het niet mogelijk is om een boom tot volle wasdom te laten komen. De keuzevrijheid om bomen aan te planten die nimmer tot volle wasdom kunnen komen en na bijvoorbeeld 30 jaar worden vervangen door nieuwe bomen, moet blijven om men name in de oudere wijken nog bomen toe te kunnen passen. Het spreekt voor zich dat bij nieuwe ontworpen situaties wordt gestreeft naar groeiplaatsen waar de gekozen boom tot volle wasdom kan komen. Een goede beheerbaarheid is daarbij een andere belangrijke voorwaarde. Bomen stellen eisen aan hun groeiplaats. Als de groeiplaats te weinig ruimte heeft voor onbelemmerde wortelgroei, verdicht is en te weinig vocht en voedingsstoffen kan leveren, levert dat in toenemende mate problemen op voor de boom, de omgeving en het bomenbeheer. Bomen op een slechte groeiplaats worden eerder ziek, drukken vaker de verharding op, zijn vatbaarder voor insecten en parasitaire schimmels, waaien eerder om, takelen eerder af en vormen kortom eerder een veiligheidsrisico. In de praktijk blijkt dat de eenmalige investering in een goede groeiplaats zich ruimschoots terugverdient door een besparing op beheerskosten, afschrijving en herstelkosten aan verharding.

Ontwerpers hebben te maken met het integreren van bestaande bomen in nieuwe situaties en met nieuw aan te planten bomen. De ontwerpcriteria geven richtlijnen voor de afmetingen van de benodigde groeiplaats die gerealiseerd of ontzien moet worden. Bovendien zijn standaardafstanden opgenomen tot bijvoorbeeld stoeprand, kabels en leidingen of gebouwen. Verder voorzien de ontwerpcriteria in beeldend geïllustreerde voorbeeldwegprofielen (principeprofielen) voor verschillende functies (wijkontsluitingswegen, woonstraten etc.). Tot slot is een lijst met boomsoorten toegevoegd die ooit in de gemeente Almelo zijn toegepast, om inzicht te geven in de toepasbaarheid van de verschillende boomsoorten (o.a. om te voorkomen dat bomen worden aangeplant waarvan op termijn de wortels verhardingen opdrukken).

Behalve deze algemene ontwerpcriteria kan de gemeente per project specifieke eisen stellen aan het ontwerp en de te realiseren boombeplanting, afhankelijk van de locatie, bestemming en het gewenste beeld. De ontwerpcriteria voor bomen zijn richtinggevend. In de afwegingen van alle belangen in de beperkte ruimte wordt soms de keuze gemaakt om in een ontwerp af te wijken van de richtlijnen. Afwijking brengt echter risico's met zich mee. Hoge beheerskosten en een niet-duurzame boombeplanting kunnen hiervan de consequentie zijn. Het verdient dan ook de voorkeur om alleen in uiterste noodzaak van de richtlijnen af te wijken waardoor een duurzaam bomenbestand wordt gerealiseerd.

Technisch is veel mogelijk maar er zullen zich altijd situaties voordoen waarin het door de ontwerper beoogde eindbeeld (ondanks de meest vernuftige technische oplossingen) niet gerealiseerd kan worden.

Aan laanbomen langs wegen wordt ondergronds en bovengronds voldoende ruimte gegeven, zodat de bomen ook echt tot een robuuste laan kunnen uitgroeien. Het is niet altijd mogelijk of wenselijk om een strakke laan te creëren. In dergelijke situaties zal er vaker worden gekozen voor een andere bomenstructuur langs bijvoorbeeld een rondweg of een woonwijk, met een verspreide bomenstructuur, individueel of groepsgewijs aangeplant, variabel in leeftijdsopbouw, sortiment, enzovoort. Een dergelijke structuur is veel gemakkelijker vitaal in stand te houden dan een strakke, repeterende laanbeplanting, die in de loop der tijd geconfronteerd wordt met nieuwe ondergrondse leidingsystemen, rioleringen, gaslekken, grondwaterstandsverlaging, (nieuwe) ziekten en plagen, aanleg van minirotondes enzovoort. Ook niet te beheren laanstructuren met monoculturen zijn daarmee in de tijd om te vormen zonder ingrijpende kaalslag vooraf.

5.4. BESTEMMINGSPLAN

Waardevolle bomen worden in de loop der tijd in het bestemmingsplan opgenomen. In specifieke situaties kunnen ook particuliere bomen worden opgenomen. De bomen die in aanmerking komen voor opname in het bestemmingsplan worden ingemeten. Hierbij wordt van alle bomen (de maximaal te behalen) kroondiameter aangegeven op de kaart zodat nog niet uitgegroeide bomen de ruimte krijgen om tot volle wasdom te komen. Behalve het intekenen op kaart, wordt omschreven wat de bestemming inhoudt. In het geval van een gemeentelijke boom kan de grond niet worden uitgegeven, of een neveninvulling krijgen ten behoeve van bijvoorbeeld kabels en leidingen. De groeiplaats moet voor de betreffende boom geoptimaliseerd worden als groeiplaats die vrij doorwortelbaar is. Een aantal handelingen en werkzaamheden zijn binnen de bestemming verboden.

Daartoe zijn c.q. worden boombeschermende bepalingen in de voorschriften van de bestemmingsplannen opgenomen. Deze verboden komen overeen met het instellen van een volledige afschermingszone als bedoeld in het 'Protocol voor de bescherming van bomen'. Dit houdt in dat er binnen het gebied tot 2 meter buiten de maximale kroonprojectie van een boom geen voor de boom negatieve werkzaamheden mogen worden uitgevoerd. Ook kan voorafgaande aan uit te voeren werkzaamheden een Bomen Effect Analyse worden verlangd (zie ook hoofdstuk 6 'Bouwen en werken bij bomen').

Als een boom geveld moet worden, bijvoorbeeld vanwege de veiligheid, wordt in principe een nieuwe (gelijkwaardige) boom of eventueel meerdere bomen teruggeplant. Door de bestemming te handhaven is het mogelijk om ook voor de toekomst op die plek een boom van eenzelfde omvang te realiseren. In bepaalde historisch gegroeide situaties zal het boomtechnisch gezien niet mogelijk zijn op dezelfde plek opnieuw een boom te planten. In dat geval kan de bestemming gewijzigd worden. Het bestemmen van de groeiplaatsen van bomen maakt dat ze niet over het hoofd kunnen worden gezien bij herinrichting en werkzaamheden. Bij de beoordeling van een bouwaanvraag worden de belangen van de boom bijvoorbeeld automatisch meegenomen (en straks nog beter ondervangen met de invoering van de omgevingsvergunning). Voor het bouwen binnen de groeiplaats is een bestemmingsplanwijziging nodig.

BOMEN OP 'SNIPPERGROEN'

Verkoop of verhuur van snippergroen kan negatieve gevolgen hebben voor de bomen die hierop staan, of zich in de directe nabijheid daarvan bevinden. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat de nieuwe eigenaar of huurder een kapvergunning aanvraagt voor de boom of hem illegaal kapt. De meest praktische oplossing hiervoor is dan ook om geen snippergroen te verkopen of te verhuren als er waardevolle bomen in het geding zijn.

Aandachtspunten bij uitgifte of verhuur van grond in de nabijheid van waardevolle bomen zijn de omvang van de groeiplaats van de boom en de afstand tot de erfgrans. Als een particulier bijvoorbeeld eigenaar of huurder wordt van een stukje snippergroen tot vlak bij de stam van een boom, terwijl de boom in gemeentebesit blijft, kan de particulier last krijgen van de boom doordat de mogelijkheden voor zijn tuin beperkt worden (of bijvoorbeeld overlast in de vorm schaduwwerking ontstaat). Beschadiging en/of verwijdering van voor de boom essentiële wortels is een veel voorkomend gevolg.

STRUCTUURPLANNEN

De bomen langs de hoofd- en wijkstructuren maken deel uit van het duurzame frame. Dit kader blijft zoveel mogelijk gehandhaafd. Bij de hoofdwegen en wijkontsluitingswegen hoort een duurzame boombeplanting van formaat. Voorwaarde hiervoor is een duurzame groeiplaats, ofwel voldoende ruimte en geschikte grond. In op te stellen structuurplannen, zoals groen- en wijkstructuurplannen, dient en wordt dan ook rekening gehouden met de randvoorwaarden en eisen van bomen. In structuurplannen kunnen plekken worden aangewezen waar kansen liggen om de bomenstructuur aan te vullen of te versterken. In hoofdstuk 1 'Bomenstructuurplan' wordt nader op dit aspect ingegaan.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN GROEIPLAATSEN BOMEN

- *Bomen duurzame groeiplaatsen ter beschikking te stellen om ze voldoende mogelijkheden te bieden om gezond tot het gewenste eindbeeld uit te kunnen groeien.*
- *Het document, 'Ontwerpcriteria voor de toepassing van bomen' als leidraad te nemen voor het planten of behouden van bomen. Dit heeft naar verwachting positieve gevolgen voor de duurzaamheid en beheerbaarheid van boombeplantingen. Problemen als wortelopgroei en vroeg aftakelende bomen moeten ermee tot een beter beheersbaar niveau gebracht kunnen worden en mogelijk in veel gevallen tot het verleden gaan behoren.*
- *De bestendige praktijk van het afgeven van hardheidskaarten voor te handhaven bomen en landschapselementen bij plannen en werkzaamheden binnen de gemeente te continueren totdat het bomenstructuurplan is vastgesteld.*
- *De werkwijze bij het herzien en opstellen van bestemmingsplannen om waardevolle bomen op te nemen en bescherming te bieden via de voorschriften, voort te zetten.*
- *Geen verkoop of verhuur van snippergroen waarop waardevolle bomen staan of zich in de directe nabijheid daarvan bevinden.*

6. Bouwen en werken bij bomen

6.1. INLEIDING

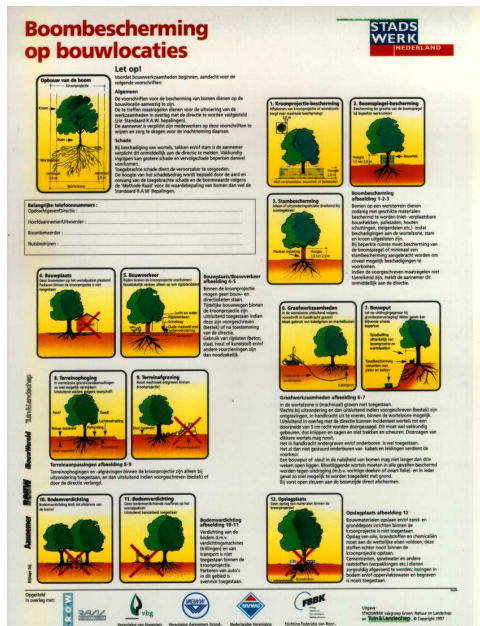
In de 'Kadernota' zijn voorstellen aangekondigd voor het voorkomen of beperken van schade aan bomen door werkzaamheden. Dit is noodzakelijk om bomen verantwoord in te kunnen passen bij (her)ontwikkeling van de openbare ruimte en voor het behoud van bomen als er tijdelijke werkzaamheden rondom (de standplaats van) de boom worden uitgevoerd. Op deze manier wordt ook een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een duurzaam bomenbestand. Deze voorstellen worden beschreven in dit hoofdstuk.

6.2. BESCHERMENDE BEPALINGEN IN DE BOMENVERORDENING

In de huidige bomenverordening is vastgelegd dat het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood, ernstige beschadiging of ontsiering van de houtopstand ten gevolge kunnen hebben, geldt als vellen. Voor mogelijk boombedreigende handelingen bij werkzaamheden is dus een kapvergunning nodig. Voor boombiotop bedreigende handelingen waarbij beschermde flora en fauna in het geding is, is een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet noodzakelijk. Het zonder kapvergunning ernstig beschadigen, ontsieren of doden van een boom staat gelijk aan illegale kap waarop (strafrechtelijke) sancties staan (en de schade kan worden verhaald). Bovendien bieden de bomenverordening en de Flora- en Faunawet de mogelijkheid een instandhoudingsplicht op te leggen bij bomen die ernstig in hun voortbestaan worden bedreigd. In dat geval zal de uitvoerende partij of de grondeigenaar worden verplicht tot het wegnemen van de bedreiging. Een kapvergunningsvoorwaarde kan eveneens zijn dat de vergunning pas mag worden gebruikt als daadwerkelijk wordt begonnen met de bouwwerkzaamheden. Als bouwplannen nog niet definitief zijn, kan volgens de bomenverordening de kapvergunning worden geweigerd of opgeschort.

Bij een bouw aanvraag waarbij bomen in het geding zijn, is afstemming tussen de bouw- en kapvergunning noodzakelijk. Afstemming gebeurt door zo veel mogelijk te streven naar gelijktijdige beoordeling en afgifte hiervan en tijdig overleg. Dit kan straks beter worden ondervangen met de invoering van de omgevingsvergunning als de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking treedt (naar verwachting in 2009). Overigens kan de voorlichting bij bouwprojecten over boombescherming en de regelgeving in de bomenverordening nog (verder) worden verbeterd (zie hierover ook hoofdstuk 10 'Communicatie').

6.3. PROTOCOL VOOR DE BESCHERMING VAN BOMEN

Een boom die tijdens de bouw of bij werkzaamheden blijft staan kan, als er geen voldoende beschermingsmaatregelen worden getroffen, op het werk direct of indirect ernstig worden beschadigd. Regelgeving ten aanzien van deze beschermingsmaatregelen zijn gebundeld in een Protocol, het 'Protocol voor de bescherming van bomen'. Het Protocol is een plan van eisen dat van toepassing is op bouw-, sloop- en graafwerkzaamheden, inclusief de aanleg van kabels en leidingen. Als uitwerking van het kapverbod, zoals opgenomen in de bomenverordening, is het Protocol van toepassing in alle gevallen waarbij bomen kunnen worden beschadigd. Het kan bovendien dienen als vergunningsvoorschrift en besteksvoorwaarde. Gemeentebreed wordt standaard ingevoerd dat ieder bedrijf, dat voor de gemeente werkt of bij de gemeente verzoekt om een vergunning, er op wordt gewezen dat men conform het Protocol dient te werken. Het is eveneens wenselijk dat naar het Protocol wordt verwezen in toepasselijke verordeningen, zoals de als uitvloeisel van dit beleidsplan te wijzigen bomenverordening.

In het Protocol zijn voorwaarden geformuleerd wat wel en niet kan, zowel boven- als ondergronds, bij en rondom de standplaats van bomen. Daarbij dient onderscheid te worden gemaakt in tijdelijke wijziging van omstandigheden bij bomen en definitieve. Bij tijdelijke situaties dient de actuele kroonprojectie beschermd te worden en bij definitieve wijzigingen de toekomstige maximaal te behalen kroonprojectie. De basis van het Protocol bestaat uit het hoofdstuk Bouwen uit KBB© ('Kwaliteitsrichtlijnen en Besteksvoorwaarden in de Boomverzorging') welke eveneens gedragen wordt door de landelijke 'Bomenstichting'. Daarop zijn aanvullingen gemaakt vanuit andere bronnen en de eigen ervaringen opgedaan binnen de gemeente.

Samengevat moet het Protocol de volgende bedreigingen helpen voorkomen:

- ontsiering en/of beschadiging van de kroon door verkeerde snoei;
- beschadiging van de stam door maaibladen en (par)kerende machines;
- verdichting van de bodem onder de kroon door zware machines, bouwketen en opslag van materiaal;
- verstikking van de wortels door ophoging of opslag van zand, stenen en materiaal;
- beschadigen of verwijderen van stabiliteitswortels door graaf- en freeswerkzaamheden;
- beschadiging van de haarwortels door gebruik van trilmachines;
- verdroging of verdrinking door een drastische verhoging of verlaging van de grondwaterstand;
- vergiftiging door het dumpen van afval.

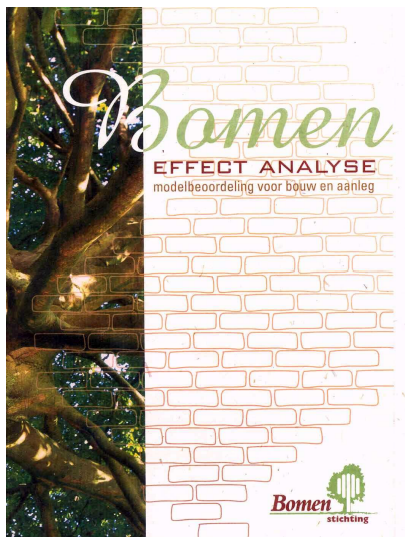
Partijen worden vooraf geïnformeerd over de veranderde situatie: nutsbedrijven en de voornaamste projectontwikkelaars en aannemers worden er op geattendeerd dat het Protocol van toepassing is en dat deze kosteloos bij de gemeente Almelo kan worden verkregen. Het Protocol zal daartoe ook op de bomenpagina (zie hoofdstuk 10 'Communicatie') als te downloaden bestand voor iedereen toegankelijk worden gemaakt en aangeboden. De boom- en/of groenbeheerder houdt toezicht op de naleving van het Protocol, adviseert op het werk en overlegt met de aannemer over oplossingen en alternatieven als zich met betrekking tot bomen problemen voordoen.

In een eerdere fase wordt de aanvrager, bij het indienen van een verzoek voor een bouwvergunning, direct geïnformeerd over de eventuele noodzaak van een aanvraag van een kapvergunning of het uitvoeren van een onderzoek naar de effecten van de voorgenomen werkzaamheden op de bomen. Het standaardaanvraagformulier van een bouwvergunning, uitgegeven door het ministerie van VROM, maakt niet expliciet melding van een mogelijke kapvergunningsplicht. De aanwezigheid van een boom is immers geen weigeringsgrond voor de afgifte van de bouwvergunning.

Dit kan echter door de aanvrager ervaren worden als misleidende informatie, omdat een kapvergunning wel degelijk noodzakelijk kan zijn. Tot de invoering van de omgevingsvergunning wordt het aanvraagformulier op dit punt aangepast door het te voorzien van een verwijzing naar informatie op de website van de gemeente Almelo. Met behulp van deze informatie kan beoordeeld worden of een aanvullende aanvraag voor een kapvergunning noodzakelijk is of dat een Bomen Effect Analyse dient te worden uitgevoerd, waarover hierna meer.

Het Protocol dient als richtlijn voor de bescherming van bomen. Zolang er exact gewerkt wordt volgens het Protocol kan de gebruiker ervan zelfstandig bepalen welke maatregelen nodig zijn om in de omgeving van bomen te kunnen bouwen en/of werken. Afwijken van het Protocol is uitsluitend mogelijk in overleg met de boom- en/of groenbeheerder (boomeigenaar). Het is namelijk onmogelijk om alle technische mogelijkheden van boombescherming uitputtend in een Protocol te beschrijven. "Maatwerk" is en blijft het motto.

6.4. BOMEN EFFECT ANALYSE

Bij werkzaamheden in de buurt van bomen kan tevens gevraagd worden een Bomen Effect Analyse (BEA) op te stellen. Hiermee wordt vooraf onderzocht wat de invloed van de werkzaamheden is op te handhaven bomen in de omgeving. Met behulp hiervan kan dan ook worden beoordeeld of een duurzame instandhouding van de houtopstand mogelijk is bij uitvoering van voorgenomen plannen. De BEA geeft richtlijnen voor de beoordeling, waardoor de effecten helder worden en zonodig voorwaarden gesteld kunnen worden aan de uitvoering van het werk. Het geeft ook inzicht in de mate of het handhaven van de boom realistisch is. Door de landelijke 'Bomenstichting' is een standaard ontwikkeld waarin de strikte inhoudseisen staan waaraan een dergelijke analyse moet voldoen. Een checklist kan als leidraad fungeren bij het vorm geven aan de inhoudseisen. In het kader van de actualisering van de bestemmingsplannen zijn c.q. worden standaardbepalingen opgenomen in de voorschriften ter bescherming van bomen en houtwallen.

Daarbij is ook meegenomen dat één van de voorwaarden voor het verlenen van vrijstelling van bouw- en gebruiksverboden het verlangen van een BEA kan zijn.

6.5. SCHADE- EN BOETEREGELINGEN

Door het (nog) consequent(er) gaan verhalen van schade wordt duidelijk gemaakt dat de gemeente beschadiging van haar bomen niet accepteert en wordt kapitaalsvernietiging gecompenseerd. De bedragen die de gemeente krijgt uitbetaald als schadevergoeding kunnen dan besteed worden aan nieuwe aanplant of noodzakelijk uit te voeren onderhoud als gevolg van de schade.

Een schadeclaim wordt opgesteld op basis van een waardetaxatie door een onafhankelijk en geregistreerd taxateur van bomen volgens de meest recente waardebepalingsmethodiek van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB) op kosten van de veroorzaker. Bij grootschalige projecten waarbij uit de BEA blijkt dat (veel) waardevolle bomen het risico lopen te worden beschadigd, kan de uitvoerder vooraf een waarborgsom worden opgelegd of een bankgarantie worden verlangd. Dit als extra prikkel en stimulans om zorgvuldig te werk te gaan. De waarborgsom is gekoppeld aan de voorschriften van het Protocol. Na uitvoering van het project kan de eventuele schade verrekend worden met het bedrag van de waarborgsom. Als richtlijn voor de hoogte van de waarborgsom kan een nader vast te stellen percentage worden aangehouden van de totale waarde van de te handhaven waardevolle bomen, vooraf te bepalen door een erkend taxateur.

Ook andere vormen zijn mogelijk om te stimuleren dat aannemers voorzichtig omgaan met bomen bij het uitvoeren van werkzaamheden. Hierbij valt te denken aan het opnemen van schade- en boeteregelingen speciaal voor bomen in de besteksvoorwaarden. Gedacht kan daarbij bijvoorbeeld worden aan het heffen van een boete van een bepaald percentage van de aanneemsom voor elke overtreding van de in het bestek opgenomen randvoorwaarden en de mogelijkheid tot het stilleggen van de werkzaamheden wanneer de besteksvoorwaarden inzake het beschermen van bomen wordt overtreden.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOUWEN EN WERKEN BIJ BOMEN

- *De voorlichting bij bouwprojecten en bouwvergunningaanvragen over boombescherming en de regelgeving van de bomenverordening verbeteren.*
- *Nutsbedrijven en (grote) projectontwikkelaars bekend te maken met het 'Protocol voor de bescherming van bomen'.*
- *Het consequent verhalen van toegebrachte schade aan bomen, eventueel door het opleggen van een waarborgsom of het opnemen van schade- c.q. boeteregelingen in de besteksvoorwaarden.*

7. Bomen en overlast

7.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aspect bomen en overlast en is erop gericht duidelijkheid te verschaffen hoe de gemeente omgaat met overlast van gemeentelijke bomen in het openbaar gebied. Dit onderwerp is niet benoemd in de 'Kadernota' om uit te werken in het bomenbeleidsplan maar in de praktijk is ondervonden dat dit bij nader inzien wel wenselijk is. Overlastmeldingen worden teruggekoppeld in het ontwerpproces om ervan te leren en om (dezelfde) overlastsituaties in de toekomst te vermijden.

7.2. VORMEN VAN OVERLAST

In de praktijk is gebleken dat de meest voorkomende klachten over gemeentelijke bomen zijn:

- wortelopdruk (vooral bij trottoirs);
- verstopping van riolen;
- schaduwwerking;
- angst voor omwaaien boom, stambreuk en/of afvallende takken;
- allergische reacties (op bijvoorbeeld stuifmeel in het voorjaar);
- honingdauw door blad- en dopluis in de zomer;
- overlast van luizen en insecten;
- blad- en vruchtval;
- schade door gemeentelijke bomen;
- afstand tot de erfgrens c.q. gebruiksbeperking van nabijgelegen particuliere tuinen.

Voor het behandelen van deze klachten wordt in de praktijk wel een eenduidige gedragslijn gehanteerd, maar deze is nog niet op papier gezet. Omdat overlast een subjectief begrip is, verdient het de voorkeur dit begrip middels beleid zo goed mogelijk te objectiveren. Duidelijkheid moet bestaan over de vraag of de vorm van overlast een reden is of zou moeten zijn om een boom te kappen of andere maatregelen te treffen. Duidelijk moet ook zijn dat, gelet op de positieve waarde van groen en bomen voor de leefomgeving, niet iedere klacht reden is om maatregelen te treffen.

Van belang is het dus om een aantal criteria vast te leggen hoe met klachten van overlast van bomen in het openbaar gebied moet worden omgegaan. De huidige gedragslijn komt er in ieder geval op neer dat zoveel mogelijk wordt uitgegaan van behoud van bomen en dat alleen in het uiterste geval overgegaan wordt tot kap.

Beleidsmatig worden de (gevolgen van) biologische processen van bomen in de regel niet als overlast aangemerkt. Dit houdt in dat normaliter klachten over vruchtafval, insecten of hun afscheiding en bladafval geen redenen zijn om bomen te kappen. Deze klachten zijn veelal periodiek en seizoensgebonden, van korte duur (eikelval duurt bijvoorbeeld ongeveer drie weken) en gaan vanzelf weer over. Enkel in extreme gevallen van uitzonderlijk grote hoeveelheden die afwijken van het normale biologische patroon van een boomsoort en bij zeer lange duur van de overlast, kan dit grond zijn om een kapvergunning te verlenen. Ook allergische reacties geven geen aanleiding om bomen te kappen. Aan stuifmeeloverlast is bijvoorbeeld niets te doen en bovendien zelden aan een bepaalde boom toe te rekenen omdat de pollen over een afstand van vele kilometers verspreid kunnen worden. Bovendien is het voorkomen van pollen in de lucht zeer weersafhankelijk.

Belemmerde lichtinval door schaduwwerking van een boom kan slechts in zeer ernstige mate een velling of verplanting rechtvaardigen. Er bestaat namelijk geen recht op onbelemmerde zoninval. Bovendien is dit meestal met snoei (tijdelijk) op te lossen. Voor de overige vormen van overlast geldt dat het al dan niet treffen van maatregelen in overweging wordt genomen met inachtneming van de criteria zoals in dit hoofdstuk opgesomd. Overigens is overlast in veel gevallen te voorkomen door in de plan- en ontwerpfase te kiezen voor de juiste boomsoort op geschikte groeiplaatsen (zie ook hoofdstuk 5 'Groeiplaatseisen bomen').

7.3. OVERLASTBEPERKENDE MAATREGELEN

Zoals aangegeven staat het behoud van de boom voorop en zal steeds naar de aard, mate en zwaarte van de overlast moeten worden gekeken om te beoordelen of en welke maatregelen nodig zijn.

DIVERSE MAATREGELEN WAARBIJ BOOM BEHOUDEN WORDT

Zo zal eerst worden gezien of één van de volgende maatregelen een oplossing bieden:

- herstel van verhardingen;
- extra vegen e.d. in de seizoenen dat bladeren en vruchten vallen;
- plaatsen van bladkorven, eventueel gecombineerd met het organiseren van gezamenlijke opruimacties door bewoners onder regie en met behulp van de gemeente;
- injecteren van bomen;
- honingdauwklachten kunnen ook bestreden worden door er natuurlijke vijanden op los te laten, zoals lieveheersbeestjes;
- snoei van bomen;
- bewoners wijzen op maatregelen die ze eenvoudigweg zelf kunnen treffen om overlast te voorkomen of beperken (bij ondervonden overlast van bijvoorbeeld vruchtafval kunnen bewoners de auto tijdelijk elders parkeren, ze kunnen een beschermhoes voor de auto aanschaffen en meer van dit soort praktische tips);
- verplanten.

Pas als deze maatregelen niet mogelijk of afdoende blijken te zijn voor een terechte klacht zal het kappen van een boom overwogen worden. Hiervoor zijn de volgende criteria opgesteld aan de hand van de dagelijkse praktijk.

KAPPEN VAN EEN BOOM

Tot het kappen van een boom als uiterste maatregel voor het oplossen van een terechte klacht kan worden overgegaan indien het bomen betreft:

- die een direct gevaar vormen voor de naaste omgeving door instabiliteit en/of takbreuk;
- die ziek zijn en een gevaar vormen voor andere bomen als infectiehaard (bij bijvoorbeeld de iepziekte);
- die in concurrentiegroei zijn en er sprake is van dunning;
- waarvan de wortels door opdruk van verharding voor gevaarlijke situaties zorgen en/of schade toebrengen aan bestrating en riolering. Met de kanttekening dat groeiplaatsverbetering een onrendabele investering zou zijn en het kappen van de wortels geen optie is omdat dit zou leiden tot instabiliteit en verminderde vitaliteit van de boom.
- waarvan de beheerskosten (in de zin van snoeien van takken en wortels, herstel verharding) onevenredig hoog zijn, afgezet tegen de waarde van de boom (voor haar omgeving);
- in het kader van herinrichting van de woon- en leefomgeving niet te behouden zijn;
- waarvan de vitaliteit ernstig terugloopt, en de verwachting bestaat dat deze zich niet meer zal herstellen (ook niet door het nemen van maatregelen);
- die onevenredige financiële schade toebrengen aan derden afgezet tegen de waarde van de boom.

Deze lijst met criteria is niet uitputtend maar duidelijk mag zijn dat niet te snel tot kappen van bomen wordt overgegaan omwille van overlast. Nadat beoordeeld is of het een situatie betreft zoals hierboven is genoemd, zal een afweging gemaakt worden met betrekking tot waardevolle bomen voor de woon- en leefomgeving in welk opzicht dan ook. Deze afweging zou ertoe kunnen leiden dat bomen toch niet gekapt gaan worden of dat er in elk geval herplant met een exemplaar van voldoende grootte plaats zal dienen te vinden. Dit laatste zal onder andere het geval zijn als de boom op de locatie ecologische of stedenbouwkundige waarde heeft of daar van belang is voor het stadsschoon of de groenstructuur.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOMEN EN OVERLAST

- *Beleidsmatig worden de (gevolgen van) biologische processen van bomen in de regel niet als overlast aangemerkt. Dit houdt in dat normaliter klachten over vruchtafval, stuifmeel insecten of hun afscheiding en bladafval geen redenen zijn om bomen te kappen.*
- *Belemmerde lichtinval door schaduwwerking van een boom kan slechts in zeer ernstige mate een velling of verplanting rechtvaardigen.*
- *Voor de overige vormen van overlast geldt dat het al dan niet treffen van maatregelen in overweging wordt genomen met inachtneming van de criteria zoals in dit hoofdstuk opgesomd.*

8. Boombeheer en zorgplicht

8.1. INLEIDING

Als vervolg op de eerdere uiteenzetting in de 'Kadernota' volgt in dit hoofdstuk een globale beschrijving hoe binnen de gemeente Almelo omgegaan wordt met het beheer en onderhoud van bomen. Eerder in dit beleidsplan is benadrukt dat bomen goede groeiplaatsen geboden moeten worden om het beoogde doel en beeld bij aanplant te kunnen bereiken. Of dit bereikt wordt, is mede een kwestie van een optimaal beheer en onderhoud van de bomen. Hierbij geldt dat hoe beter de standplaatsen die voor bomen gecreëerd worden, des te minder beheer ze behoeven.

8.2. DOELEN EN TAKEN VAN HET BOMENBEHEER

Het bomenbeheer heeft de volgende doelen en taken:

- duurzaam in stand houden van het bomenbestand en het waarborgen van de kwaliteit;
- bijdrage aan de leefbaarheid door te zorgen voor mooie, gezonde bomen;
- begeleiden van bomen in hun ontwikkeling;
- zorg voor een veilig bomenbestand (ook in het kader van de verkeersveiligheid; zicht en vrije ruimte);
- zorg voor een bomenbestand dat geen onredelijke overlast geeft;
- toezicht op boombescherming bij werkzaamheden in de directe nabijheid van de standplaats;
- communicatie/voorlichting richting bewoners.

8.3. ONDERHOUD

De gemeente Almelo heeft de beschikking over een eigen bomenploeg die verantwoordelijk is voor de uitvoering van reguliere werkzaamheden als planten, snoeien en rooien. Het boomtechnisch onderhoud is geheel centraal geregeld vanwege de specialistische kennis en vaardigheden die nodig zijn voor boomverzorging. In sommige gevallen wordt het werk uitbesteed. Het gaat dan om eenvoudig of juist heel specialistisch werk.

Hieronder wordt op een aantal aspecten voor wat betreft de wijze van onderhoud c.q. snoei ingegaan.

BEGELEIDINGSSNOEI

Als straatbomen niet zouden worden gesnoeid, zouden de takken zo laag over de weg hangen, dat er geen verkeer meer onderdoor kan. Om het verkeer de ruimte te geven, wordt gezorgd voor een takvrije stamlengte. Jonge, pas aangeplante bomen zijn vaak kleiner dan de te bereiken takvrije stamlengte. Door middel van begeleidingssnoei worden jonge bomen begeleid naar hun uiteindelijke vorm. Regelmatige, beperkte snoei voorkomt grote wonden aan de boom en gevaarlijke situaties voor het verkeer. In de gemeente Almelo wordt begeleidingssnoei terughoudend toegepast. Waar het kan, bijvoorbeeld in parken, behouden bomen zo veel mogelijk hun natuurlijke vorm. Goede en vakkundige begeleiding van jonge bomen is belangrijk voor een duurzaam bomenbestand van goede kwaliteit.

VORMSNOEI

Leilindes, knotwilgen en gekandelaberde platanen hebben regelmatig snoei nodig om de snoeivorm in stand te houden. Vormbomen groeien weer uit tot hun natuurlijke vorm als ze niet tijdig worden gesnoeid.

VEILIGHEIDSSNOEI

Oudere bomen gaan na de volgroeide fase (aftakelingsfase) uiteindelijk langzaam in conditie achteruit. Soms sterven takken af doordat er wortels afsterven of door graafwerk verwijderd zijn. Dode takken kunnen uit de kroon vallen en een gevaarlijke situatie opleveren. Daarom worden dode takken zoveel mogelijk uit de kroon gesnoeid. Soms komt het voor dat een zware levende tak moet worden verwijderd of ingekort om gevaar van uitbreken te voorkomen. Ook kan het voorkomen dat de restwand door bijvoorbeeld een schimmelaantasting van de stam te dun geworden is om de kroon te dragen. In dat geval wordt de kroon kleiner gemaakt of uitgedund. Veiligheidssnoei wordt uitgevoerd op basis van inspecties (zie hiervoor ook de volgende paragraaf).

ONDERHOUD HOUTWALLEN

Houtwallen zijn zeer kenmerkend voor sommige landschappen in en rond Almelo. Houtwallen hebben een hoge natuurlijke en cultuurhistorische waarde en zijn van groot belang voor het landschap, de ecologie, recreatie en toerisme. De meeste houtwallen zijn in het buitengebied te vinden en worden hoofdzakelijk door de agrariërs onderhouden. Met behulp van rijks- en provinciale subsidieregelingen worden de particuliere eigenaren gestimuleerd de houtwallen te onderhouden en in stand te houden. De gemeente beheert enkele houtwallen die door nieuwbouw in de bebouwde kom terecht zijn gekomen.

Uitgangspunt daarbij is dat de wal zodanig onderhouden wordt dat de onderbegroeiing blijft bestaan en de wal zijn functie als groenaankleding in het stedelijk gebied blijft behouden. Dat is ook gewenst vanuit het oogpunt van privacy voor aanwonenden en voor de vlinders, insecten, vogels en andere dieren die de onderbegroeiing nodig hebben als beschutting, fourageer- en rustplaats. Hiertoe wordt de onderbeplanting periodiek (gedeeltelijk) teruggezet en bomen en boomvormers gekapt en teruggezet, echter niet zo rigoreus zoals normaal te doen gebruikelijk is bij houtwallen in het buitengebied.

De gemeentelijke visie ten aanzien van de houtwallen is eerder beschreven in het landschapsbeleidsplan.

8.4. VOLDOEN AAN DE ZORGPLICHT D.M.V. INSPECTIE EN REGISTRATIE

Inspectie van bomen is één van de kerntaken van het bomenbeheer. Inspectie of boomcontrole heeft een tweeledig doel, namelijk voldoen aan de zorgplicht en het voorkomen van achterstallig onderhoud. Het komt voor dat schade door bomen wordt geclaimd bij de gemeente. De gemeente is verplicht schade en letsel door haar bomen zoveel mogelijk te voorkomen (zorgplicht). Door registratie van onderhoud en inspectie kan worden aangetoond dat de gemeente naar redelijkheid al het mogelijke heeft gedaan en voldaan aan de zorgplicht. Het is dus van belang regelmatig te inspecteren, accuraat te zijn in het onderhoud en dit te registreren om een zorgvuldige werkwijze te kunnen aantonen bij schadeclaims en niet in het minst om schade te voorkomen.

Bomen worden periodiek gecontroleerd volgens de VTA methode (Visual Tree Assessment). Hierbij wordt op basis van uiterlijke kenmerken als groei, bladkleur, kroontransparantie, scheutlengte, knopvorming enzovoort door een boomdeskundige een inschatting gemaakt van de kwaliteit van een boom. Bij de visuele controle wordt aangegeven bij welke bomen nader onderzoek of veiligheidssnoei nodig is of dat er andere risico's zijn die het noodzakelijk maken de boom aan een extra inspectie te onderwerpen of maatregelen te treffen. Regelmatige boomcontrole in het kader van de zorgplicht is vooral noodzakelijk bij volwassen en oudere, grotere bomen. Bij jongere bomen komen veiligheidsproblemen nauwelijks voor. Bij jonge bomen wordt gekeken naar de boompaal, benodigde snoeiwerkzaamheden, beschadigingen en stabiliteit. Bij bomen in de verharding wordt extra gelet op wortelopdruk. Met betrekking tot de zorgplicht hoeven alleen de probleembomen en bomen op risicolocaties (bijvoorbeeld een druk plein) jaarlijks gecontroleerd te worden. Bij de overige bomen is eens in de 2 jaar voldoende. Alle bomen worden eens in de 2 jaar groepsgewijs geïnspecteerd. Met veruit de meeste bomen is normaal gesproken niets aan de hand. Bomen met problemen worden apart genoteerd. Bomen met aantastingen die problemen kunnen gaan opleveren voor de veiligheid worden eens per jaar individueel bekeken. Op deze wijze kunnen de bomen nauwkeurig worden gevolgd. Zo nodig wordt nader onderzoek uitgevoerd met specialistische apparatuur.

Thans wordt gewerkt aan de overstap naar een nieuw groenbeheersysteem waarin op termijn een complete inventarisatie van het gemeentelijk bomenbestand is opgenomen. Digitale registratie van bomen heeft grote voordelen. Het wordt eenvoudiger aan te tonen dat wordt voldaan aan de zorgplicht omdat inspecties en onderhoudswerkzaamheden worden geregistreerd. Overzichten zijn eenvoudig te maken, waarop beheerplanningen en begrotingen kunnen worden gebaseerd, de controle van bomen efficiënt kan worden uitgevoerd en de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden verder geoptimaliseerd kan worden. Aansprakelijkheid bij beschadiging van bomen door derden (bijvoorbeeld kappen van wortels) kan beter worden aangetoond doordat het moment dat de schade ontstaat en de veroorzaker in het bestand kan worden ingevoerd. De gevolgen openbaren zich bij bomen namelijk vaak op langere termijn. En tot slot is er inzicht in de waarde en de kwaliteit van het bomenbestand en in de knelpunten.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOOMBEHEER EN ZORGPLICHT

- *De huidige werkwijze in het bomenbeheer te continueren en waar mogelijk te verbeteren omdat deze bijdraagt aan het duurzaam in stand houden van het bomenbestand en een waarborg is voor de kwaliteit en veiligheid ervan.*
- *Het operationaliseren van het nieuwe groenbeheersysteem omdat dit systeem de gemeente in staat stelt een efficiënter bomenbeheer te gaan voeren.*

9. Boomziekten, -plagen en -aantastingen

9.1. INLEIDING

In de stedelijke openbare ruimte moeten veel voorzieningen een plaats krijgen waarbij onderlinge beïnvloeding niet te voorkomen is. Indien de omstandigheden waarin een voorziening moet functioneren niet optimaal zijn, zullen storingen in toenemende mate aan de orde van de dag zijn. Bomen moeten kunnen groeien om vitaal te blijven. Bomen staan in de stedelijke omgeving echter nogal eens op plaatsen waar er continu sprake is van bedreigingen. Hierdoor stagneert de groei en komt de vitaliteit onder druk te staan. Een verzwakte gezondheid resulteert bij bomen in een verhoogde vatbaarheid voor ziekten, plagen en aantastingen. Er is geen harde lijn te trekken tussen ziekten, plagen en aantastingen. Zo wordt de iep"ziekte" veroorzaakt door een schimmel"aantasting" die wordt verspreid door de iepenspintkever (insecten die een "plaag" kunnen vormen). Daarom wordt in veel gevallen gesproken over de algemene verzamelnaam "boomziekten".

Bij bomen is, juist als de groeiomstandigheden continu onder druk staan, herstel vaak niet mogelijk. Als een boom ziek wordt, heeft dit een negatief cumulerend effect op de vitaliteit. Het natuurlijke aftakelingsproces wordt hierdoor vervroegd en bovendien versneld. Boomziekten zijn niet altijd te voorkomen. De gevolgen zijn echter wel te beperken en te vertragen.

9.2. PREVENTIEVE MAATREGELEN TER VOORKOMING VAN BOOMZIEKTEN

Om de kans op boomziekten te beperken is een aantal maatregelen effectief, te weten:

- uitsluitend plantmateriaal gebruiken dat op gezondheid is gekeurd en voorzien van een zogenaamd 'NAKT' (Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw) certificaat;
- bij voorkeur inheemse bomen toepassen uit autochtoon zaad. Door genetische diversiteit zijn deze bomen beter bestand tegen ziekten en aantastingen;
- uitsluitend bomen planten op locaties die een optimale groei mogelijk maken (en het gewenste eindbeeld realiseerbaar);
- minder monoculturen toepassen, zeker voor kwetsbare boomsoorten.

9.3 CURATIEVE MAATREGELEN TER BEPERKING VAN DE GEVOLGEN VAN BOOMZIEKTEN

Zieke bomen kunnen gevaar opleveren of het straatbeeld ontsieren. Al naar gelang de standplaats of de aard van de aantasting, dienen maatregelen genomen te worden.

NIET INGRIJPEN

Afhankelijk van de ziekte of aantasting hoeft bij een boom in het bos of in een brede houtsingel aan de rand van de stad niet altijd te worden ingegrepen. Ziektes en aantastingen die niet besmettelijk zijn hoeven in veel gevallen bijvoorbeeld niet te worden behandeld. In sommige gevallen gaat het om een ziekte of aantasting die de boom kan weerstaan. In een bos of houtsingel is een afstervende boom ook van waarde. Zolang de veiligheid niet in het geding is, kan de boom op een natuurlijke wijze afsterven. In veel gevallen wordt de kale plek die ontstaat weer snel met spontane begroeiing opgevuld. Er is mogelijk zelfs sprake van een natuurlijke verrijking.

WEL INGRIJPEN

Of er wel of niet wordt ingegrepen, hangt onder andere af van de volgende toetspunten:

- **veiligheid**; als een boom op een bepaalde standplaats door een ziekte of aantasting onveilig dreigt te worden, moet worden ingegrepen. Ook bij plagen als de eikenprocessierups is vanuit het oogpunt van volksgezondheid ingrijpen vaak noodzakelijk;
- **besmettelijkheid**; iepziekte is een dusdanig besmettelijke ziekte dat onmiddellijke kap en vernietiging van de aangetaste boom noodzakelijk is;
- **het gevaar voor de boom zelf**; een plaag van de spinselmot is voor de boom vrijwel nooit dodelijk. Een beuk met aantasting van honingzwam betekent daarentegen vrijwel altijd het naderende einde van de boom;
- **overlast**; een aantasting van bladluizen kan door de honingdauw die de luizen afscheiden tot overlast leiden. Overlast zal echter lang niet altijd een reden zijn om de boom te kappen (zie hiervoor ook hoofdstuk 7 'Bomen en overlast');
- **vermelding op de lijst monumentale en bijzondere bomen**; als de boom vermeld staat op de lijst monumentale en bijzondere bomen zullen er eerder maatregelen worden getroffen om ziekten en plagen te bestrijden om het risico te beperken dat de boom verloren gaat;
- **onderdeel van de bomenstructuur**; als de boom onderdeel uitmaakt van de bomenstructuur, zullen er eerder maatregelen worden getroffen om de boom te behouden. Bij bomen die binnen de groenstructuur staan maar geen belangrijke "drager" zijn van de bomenstructuur, wordt niet per definitie ingegrepen. Daar waar de groenstructuur voldoende ruimte biedt voor natuurlijke successie, krijgt de boom de tijd om de ziekte te overwinnen of mag de boom op een natuurlijke wijze afsterven.

Het beleid bij ziekten, plagen en aantastingen is driedelig:

- in eerste instantie zullen ziekten en plagen zo veel mogelijk worden voorkomen door de hier boven vermelde preventieve maatregelen te treffen;
- als zich toch ziekten en plagen voordoen zal, zo mogelijk, terughoudend worden opgetreden. Op basis van o.a. de hiervoor aangegeven toetspunten zal door de boomdeskundige een beoordeling worden gemaakt;
- de boomdeskundige heeft de taak om zich voortdurend te informeren over mogelijke bedreigingen. Veel ziektes, aantastingen en plagen winnen namelijk langzaam terrein in ons land.

9.4. HUIDIGE ZIEKTEN, PLAGEN EN AANTASTINGEN EN MOGELIJK TOEKOMSTIGE BEDREIGINGEN

De volgende ziekten, plagen en aantastingen zijn tot op heden (ooit) in de gemeente Almelo geconstateerd:

- ziekten: iepziekte, kastanjabloedingsziekte en bacterievuur;
- plagen: eikenprocessierups en eikenprachtkever;
- aantastingen: diverse luisaantastingen, kastanjemineermot en diverse parasitaire schimmelaantastingen.

Op basis van verspreidingsgegevens mag worden verondersteld dat de volgende ziekten, plagen en aantastingen, naast de hierboven genoemde, in de toekomst een bedreiging zullen vormen voor het bomenbestand in de gemeente Almelo:

- ziekten: watermerkziekte;
- plagen: wilgenhoutrups;
- aantastingen: spinselmot en massariaziekte (= schimmelaantasting).

Meer achtergrondinformatie over deze boomziekten, -plagen en -aantastingen is opgenomen in bijlage 4 van dit bomenbeleidsplan.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BOOMZIEKTEN, -PLAGEN EN –AANTASTINGEN

- Het hanteren van (een lijst met) beoordelingscriteria voor de beslissing of ingegrepen moet worden bij de constatering van een ziekte, plaag of aantasting;
- Het vaststellen van een zonering met gebieden waarin niet wordt ingegrepen als een daarin staande boom wordt aangetast (indien dat vanuit oogpunt van veiligheid en besmettelijkheid geen problemen oplevert). Deze zonering wordt op een kaart aangegeven als onderdeel van het op te stellen bomenstructuurplan.

10. Communicatie

10.1. INLEIDING

Communicatie speelt een cruciale rol in een moderne, democratische samenleving als de onze. Overheid en inwoners informeren elkaar over en weer over hun rechten en plichten. Dit gebeurt op verschillende manieren en met verschillende middelen.

10.2. COMMUNICATIE MET INWONERS

Inwoners zijn in meer- of mindere mate direct betrokken bij een aantal aspecten uit het bomenbeleid. Denk aan bewonersparticipatie bij de keuze van de soort aan te planten bomen en de locatie, het aanvragen van een kapvergunning, het indienen van bezwaren tegen een aangevraagde kapvergunning en bijvoorbeeld bij overlast van bomen. Het is nu gebruikelijk dat de gemeente bewoners informeert over o.a. voorgenomen kap van bomen en de achtergronden ervan. Bijvoorbeeld via bewonersbrieven en inloopbijeenkomsten voorafgaande aan op handen zijnde ingrijpende herinrichtingswerkzaamheden. Bovendien wordt de vergunningaanvraag (voor gelegenheid zienswijze) en vergunningverlening (mogelijkheid bezwaar) gepubliceerd. In de toekomst zal de vergunningaanvraag met toelichting worden gepubliceerd. Op het moment dat een inwoner contact zoekt met de gemeente over het nadere hoe en waarom van de handelingen wordt één en ander aanvullend door de behandelend ambtenaar toegelicht. Het is echter over het algemeen een vorm van reactieve communicatie. De ene partij reageert op het handelen van een andere partij.

PROACTIEVE COMMUNICATIE

Om voor het gemeentelijke bomenbeleid meer draagvlak te creëren, is het wenselijk om bewoners op het gebied van bomenbeleid, meer vanuit een proactieve rol te benaderen en van informatie te voorzien. Dit proces bestaat uit een aantal concrete acties, waarvan sommigen op korte termijn al geconcretiseerd kunnen worden. Op langere termijn zullen meer acties/middelen gerealiseerd gaan worden. Hoofddoelstelling is om bij alle beleidsaspecten communicatie nadrukkelijker als speerpunt te benoemen.

IMAGO

Het herinrichten van de gemeentelijke website is onlangs al door de afdeling Stadsbeheer aangegrepen om inwoners via deze site aanvullend en meer proactief te informeren over werk in uitvoering, omleidingen en dergelijke. Het bomenbeleid zou op dit deel van de website ook een vaste plaats moeten krijgen. Het imago van de gemeente als boombeheerder kan worden verbeterd. Daartoe moet het bomenbeheer dichterbij de mensen worden gebracht. Als er in de media namelijk aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de gemeente omgaat met haar bomen, dan is dat nog te vaak vanuit een negatieve invalshoek. Het gaat dan vooral om verleende kapvergunningen of tegen de hierin ingediende bezwaren. De positieve kanten van het bomenbeleid (het aanplanten, opknappen en onderhouden van bomen) blijft verhoudingsgewijs onderbelicht. Dat dient te veranderen.

Vergeten wordt al gauw dat de gemeente om een duurzaam en in leeftijd gedifferentieerd bomenbestand op te kunnen bouwen ook bomen moet kappen. Bomen met een lage kwaliteit of levensverwachting worden soms op verzoek van inwoners (of noodgedwongen bij gehonoreerde bezwaren) te lang gespaard, waardoor er op een gegeven moment heel rigoureuus in het bomenbestand van een buurt moet worden ingegrepen. Met voldoende communicatie en voorlichting kan er meer draagvlak worden gecreëerd om het bomenbestand bewuster gefaseerd te verjongen. Op de gemeentelijke website kan een aparte pagina over bomenbeleid worden gemaakt, waar een bewoner alle informatie over bomen en het bomenbeleid kan vinden.

Via een korte samenvatting/leeswijzer kan duidelijk worden gemaakt wat er aan informatie op de pagina voorhanden is. Het complete bomenbeleid is voor eenieder in te zien. Er kan een reactieformulier worden aangeboden waarmee de inwoner zijn/haar vragen kan stellen, een reactie kan geven op de inhoud van de website en het gemeentelijke beleid en waar de mogelijkheid wordt geboden een voorgenomen bomenkap te melden om te voldoen aan de meldplicht. Veel gestelde vragen kunnen vervolgens onder het onderdeel FAQ (frequently asked questions) worden behandeld.

Van de site kunnen aanvraagformulieren voor kapvergunningen worden gedownload en er kan een kalender worden getoond met alle geplande aanleg- en onderhoudswerkzaamheden met betrekking tot de bomen, zodat de bewoner weet wanneer er rekening moet worden gehouden met enige (verkeers)overlast.

Daarnaast kan er een informatief deel worden aangeboden. Bijvoorbeeld welke bomen het beste toegepast kunnen worden in kleine tuinen, welke bomen ecologisch interessant zijn, informatie worden gegeven over de Flora- en Faunawetgeving, welke consequenties deze wetgeving heeft en wat dat voor zowel gemeente als inwoner betekend (zoals het verbod om in de periode van 1 april tot 1 september bomen en/of beplanting te verwijderen). Als de veiligheid in het geding komt, kan met goedkeuring van het college een ontheffing aangevraagd worden om binnen deze periode toch bomen en/of beplanting te verwijderen. Tevens kan er aanvullende informatie worden gegeven over boomplagen zoals de eikenprocessierups, die gevaar kunnen opleveren voor de volksgezondheid. De site-bezoeker kan worden geïnformeerd over bestrijding van andere ziekten en plagen en de successen in de bestrijding daarvan.

Het is een optie om op langere termijn een bomenbalans op te nemen op de site met het saldo tussen verwijderde en aangeplante bomen, mits de actualiteit gewaarborgd kan worden. Er kunnen daarnaast enkele interessante kengetallen op de site worden vermeld zoals het aantal bomen per m² stad of per inwoner. En natuurlijk mag de bomenstructuur en de lijst met monumentale en bijzondere bomen niet ontbreken. Door inwoners te informeren hoe de gemeente omgaat met tijdelijke overlast van bijvoorbeeld vallende bloesems en vruchten, ontstaat er meer begrip, en zijn mensen minder snel geneigd een klacht in te dienen. Een andere mogelijkheid is een informatieve wandelroute langs monumentale en bijzondere bomen. Deze vorm van communicatie kan het bewustzijn over bomen bij inwoners en bezoekers van de stad vergroten. Door op de site met een bepaalde frequentie nieuwsitems te brengen of de bezoeker de mogelijkheid te bieden om zich te abonneren op een nieuwsbrief, kan het bezoek van de website worden gestimuleerd.

Omdat een deel van de bewoners geen beschikking heeft over internet verdient het aanbeveling om de meest essentiële informatie uit het bomenbeleid in de vorm van flyers of brochures uit te geven en deze huis-aan-huis te laten verspreiden (op gerecycled papier).

10.3. COMMUNICATIE INTERN

Intern vraagt de communicatie rond het bomenbeleid ook meer aandacht. Door kennis en ervaring en collega's die op elkaar zijn ingewerkt is er op dit moment tussen de "sleutelfiguren" uit het bomenbeleid voldoende onderlinge informatie-uitwisseling om de belangen van de bomen te behartigen.

In alle planstadia waarin bomen ter sprake komen (van bestemmingsplan tot het beheer van bomen) dienen communicatielijnen in concrete werkprocedures te worden vastgelegd. De bomenbeheerder dient in een vroeg stadium bij de planvorming betrokken te worden om de gewijzigde uitgangspunten te kunnen bewaken en om collega's vroegtijdig over de belangrijkste aspecten te informeren. Het moet nog meer een automatisme worden om bomen net als de Flora- en Faunawetgeving standaard op de planvoorbereiding-agenda's te krijgen.

10.4. COMMUNICATIE MET DERDEN

Naast communicatie met bewoners en interne communicatie vraagt de communicatie met derden ook extra aandacht. In de stad wordt door aannemers, nutsbedrijven en projectontwikkelaars gewerkt. Ook zij komen voortdurend in aanraking met het bomenbeleid van de gemeente. Duidelijke ontwerprichtlijnen en een protocol voor de bescherming van bestaande bomen moeten een duurzaam bomenbestand garanderen, ook in de gebieden waar de gemeente op dat moment niet zelf de regie voert. Deze ontwerprichtlijnen en het protocol moeten ruim voorafgaande aan de werkzaamheden met de partijen worden gecommuniceerd. Bij bedrijven die zich in de gemeente Almelo willen vestigen, moeten geen verkeerde verwachtingen worden gewekt ten aanzien van zichtlocaties. De gemeente moet duidelijk van tevoren haar visie communiceren op de groene aankleding van het bedrijventerrein of bedrijvenpark. Het vroegtijdig aanplanten van de bomen schept bijvoorbeeld al veel duidelijkheid.

Daarnaast is controle en toezicht op de naleving van de richtlijnen en het protocol essentieel. Zonder adequate handhaving is het risico op devaluatie van het bomenbeleid groot.

10.5. COMMUNICATIE MET EXTERN DESKUNDIGEN

De belangengroepen die relevant zijn voor het bomenbeleid worden uitgenodigd om te reageren op het bomenbeleidsplan voordat het ter goedkeuring aan de raad wordt voorgelegd. Op informele wijze hebben enkelen van hen, waaronder het IVN, reeds van concept stukken kennis kunnen nemen en hun reactie hierop kunnen geven. Voorgesteld wordt om 1 keer per jaar (of vaker als daar behoefte aan is) met belangengroepen over het bomenbeleid en –beheer van gedachten te wisselen en het functioneren van het beleid. Indien nodig zal aan hen voorstellen ter verbetering of actualisering worden voorgelegd. Door deze organisaties in een voorstadium te betrekken (ook bij bijvoorbeeld planontwikkeling met ingrijpende consequenties voor het bomenbestand en groenvoorzieningen) zal een constructieve samenwerking worden bevorderd.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN COMMUNICATIE

- Het handhaven van de informatievoorziening via bewonersbrieven en inloopbijeenkomsten bij ingrijpende bomenkap in de woon- en leefomgeving.
- Vergunningaanvragen met toelichting publiceren.
- Het opzetten van een speciale “bomenpagina” als onderdeel van de gemeentelijke website. Tevens hier de mogelijkheid creëren voor het digitaal melden van een voorgenomen bomenkap als één van de mogelijkheden om te kunnen voldoen aan de meldplicht.
- Het opzetten van een informatieve wandelroute langs monumentale en bijzondere bomen.
- Communicatielijnen m.b.t. het bomenbeleid zowel intern als extern (zoals aannemers, nutsbedrijven en projectontwikkelaars) via concrete procedures vastleggen in het ‘Procedurehandboek Ingenieursbureau’ van de afdeling Stadsbeheer.
- Het actief betrekken van belangengroeperingen bij het beleid en beheer rondom bomen in de gemeente Almelo.

Vervolgstappen inclusief tijdspad

Hieronder worden de vervolgstappen en de financiële consequenties van de beleidsuitgangspunten in beeld gebracht. Beleidsbeslissingen die geen financiële consequenties hebben doordat zij structureel gefinancierd kunnen worden uit de bestaande beheer- en onderhoudsbudgetten zijn hier buiten beschouwing gelaten.

	Beleidsuitgangspunten	Planning	Financiering
1	Het opstellen van een bomenstructuurplan en actualisatie van de 'basisvisie Openbaar groen'	2008 / 2009	Eenmalig extra budget
2	Het opstellen van een monumentale en bijzondere bomen lijst	2008 / 2009	Reguliere onderhoud- en beleidsbudgetten
3	Aanpassen van de bomenverordening	2008 / 2009	Reguliere beleidsbudgetten
4	Implementatie van het document 'Protocol voor de bescherming van bomen'	2008	Onderdeel van het projectbudget
5	Implementatie van het document 'Ontwerpcriteria voor de toepassing van bomen' als leidraad voor het planten en behouden van bomen	2008	Onderdeel van het projectbudget
6	Herziening van de bebouwde kom grenzen in het kader van de Boswet	2008 / 2009	Reguliere beleidsbudgetten
7	Het opzetten van een bomenpagina als onderdeel van de gemeentelijke website	2008	Reguliere beleidsbudgetten
8	Het instellen van een bomenfonds	2009	Reguliere beleidsbudgetten
9	Het opstellen van een Meerjarige ontwikkelingsagenda voor het landelijk gebied om daarmee richting te kunnen geven aan o.a. nieuwe locaties voor bosontwikkeling	2009	Reguliere beleidsbudgetten

Gebruikte bronnen en literatuur

Naam	INTERNET ADRES
Landelijke 'Bomenstichting' (diverse publicaties)	www.bomenstichting.nl
N.O.C.B. Boomtechnisch advies (KBB)	www.nocb.nl
Nederlandse Vereniging van Taxateurs Bomen	www.boomtaxateur.nl
C.R.O.W. (diverse publicaties)	www.crow.nl
Gemeente Den Haag, website bomenpagina	www.denhaag.nl
Website Massariaziekte	www.massaria.nl
Basisvisie openbaar groen gemeente Almelo (Oranjewoud april 1995)	
Tuin- en landschap themanummer 11a, 22 mei 2003	
Welstandsnota gemeente Almelo	
'Masterplan Almelo 2004-2030' (publicatie 2004)	
Informatie over de Eikenprocessierups	www.gelderland.nl
Informatie over de bloedingziekte kastanjabomen	www.kastanjeziekte.wur.nl
Ziekten en plagen in het Haagse groen, 1998	Gemeente Den Haag, Dienst Stadsbeheer
Landschapsbeleidsplan gemeente Almelo 1996	
Bomenverordening gemeente Almelo 1998	
Ministerie van LNV	www.minlnv.nl
Provincie Overijssel (streekplan, compensatierichtlijn etc.)	www.prv-overijssel.nl
Ministerie van VROM	www.vrom.nl

Begrippenlijst

autochtoon (materiaal of bomenzaad)

Autochtoon wil zeggen bomen die zich spontaan hebben gevestigd na de laatste ijstijd. Tegenwoordig zijn autochtone bomen en struiken voornamelijk nog te vinden op oude bosplaatsen, in houtwallen, langs holle wegen en aan de oevers van niet vergraven beken.

beeldkwaliteitsplan

Het beeldkwaliteitsplan is een instrument voor het kwaliteitsbeheer van het ruimtelijk beeld. Een beeldkwaliteitsplan kan het inzicht vergroten en de communicatie bevorderen. Het plan biedt een aanvulling op de plannen volgens de Wet op de Ruimtelijke Ordening (met name op het structuur- en bestemmingsplan) waarin de nadruk ligt op de programmering en bestemming van gebieden en kan uitspraken doen over de gewenste stedenbouwkundige en architectonische vorm en structuur van (een gedeelte van) stad of dorp. Maar ook over de visuele kwaliteiten van de openbare ruimte en van de architectuur, waarbij het behoud of het bereiken van samenhang tussen architectuur en openbare ruimte essentieel is. Daarbij valt een grove indeling te maken in twee categorieën: plannen met het accent op morfologie en structuur en plannen met het accent op architectonische vormgeving

biotoop

Plaats waar een dier of een plant geheel in zijn omgeving ingepast is => standplaats

Bomenstichting

De Bomenstichting zet zich in voor het behoud van bomen in de stad en op het platteland. De Bomenstichting werkt hieraan door het geven van voorlichting en advies, door misstanden aan te kaarten en door druk uit te oefenen op verantwoordelijke partijen.

bomeneffectanalyse

De boomeffectanalyse (BEA) is een instrument dat ingezet wordt om bomen beter in beeld te brengen bij bouw of aanleg. Met behulp hiervan wordt beoordeeld of een duurzame instandhouding van de houtopstand mogelijk is met uitvoering van de voorgenomen plannen.

boom

Taalkundig wordt een boom omschreven als een houtachtig gewas met een zeer groot wortelgestel en een enkele, stevige, houtige en zich secundair verdikkende, overblijvende stam die zich pas op enige hoogte boven de grond vertakt.

Een bioloog zal al spreken van een boom wanneer hij volgens bepaalde kenmerken behoort tot de groep planten die men bomen noemt, ofwel een pas ontkiemde beukenoot is voor een bioloog al een boom.

boomvormer

een houtachtig gewas met een zeer groot wortelgestel die de neiging heeft om een enkele, stevige, houtige en zich secundair verdikkende, overblijvende stam te vormen die zich pas op enige hoogte boven de grond vertakt.

cultuurhistorisch

De geschiedenis van de beschaving betreffende.

Onder de **cultuurgeschiedenis** in ruime zin zijn dus alle historische fenomenen te vatten die op enigerlei wijze met de mens te maken hebben.

cultureel (beheer)

door de mens bepaald.

dendrologisch

Boomkundig. De studie van bomen, heesters en in het algemeen houtachtige planten.

ecologisch(e waarde van een boom)

De waarde die de boom voor andere organismen (o.a. vogels, algen, insecten, e.d.) heeft.

esthetisch(e waarde van een boom)

Betrekking hebben op de waardering van het schone. Een boom die "smaakvol" is, in overeenstemming met de schoonheidsleer. Ook wel visuele beleving van de boom.

exotisch

Uittheems, zoals men vindt in verre landen

foerageerplaats

Locatie waar voer, levensmiddelen kunnen worden gehaald/gevonden.

frame (bomen maken deel uit van het duurzame frame)

raamwerk of "structureel skelet"

Gebiedsvisie/gebiedsuitwerking

Een gebiedsvisie beschrijft het planologisch toekomstbeeld van de gemeente en wordt gebruikt als toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkeling. Het schetst een beeld van de verwachte en gewenste ontwikkelingen voor de nabije toekomst tot 2015 met een doorkijk naar bijvoorbeeld 2025. Aan de hand van een gebiedsvisie worden verschillende gebiedsuitwerkingen opgesteld (concretisering van verschillende deelplannen).

geledende (van geleding)

Het onderling verbonden zijn van de diverse delen van een geheel => *lid*

Elk van de delen van een uit diverse leden bestaand geheel => *element, segment*

Bomen met een geledende werking vormen schakels tussen de verschillende bebouwde stadsdelen.

E bomen voorkomen daarmee dat de stadsdelen met de bebouwing aan elkaar groeien.

genetische diversiteit

Genetische diversiteit is het bestaan van verschillen (variatie) in het genetisch materiaal van een populatie, een biologische soort of een heel ecosysteem. Genetisch materiaal is de blauwdruk van een organisme. Genetische variatie leidt ertoe dat er binnen een soort verschillen voorkomen, waardoor ieder individu uniek is.

geomorfologie

Geomorfologie (vaak ook kortweg als morfologie aangeduid) is de wetenschap die de vormen van het landschap en de processen die daarbij een rol spelen of hebben gespeeld, bestudeert. In hoofdlijnen zijn er twee groepen van processen die het landschap vormen. *Endogene processen* zijn processen die zich vanuit de aarde (planeet) zelf voordoen zoals vulkanisme en gebergtevorming. *Exogene processen* zijn processen die zich op of boven het aardoppervlak voordoen zoals werking van gletsjers en ijskappen (stuwwallen, glaciale dalen die het landschap rond Almelo hebben gevormd).

"groene longen"

De 4 groene gebieden (taartpunten) binnen de vlinderstructuur van Almelo. De vleugels van de "vlinder" zijn de stedelijke gebieden, de groene restructuur wordt ingenomen door de groene longen.

hakhout

Hakhout is een term die gegeven wordt aan hout dat gekapt is van bomen en struiken voor gebruik. De boom wordt daarbij niet helemaal gekapt, maar tot net boven de stambasis. Op de boomstronk wordt soms een tak gespaard waaruit dan weer een nieuwe boom groeien kan.

hardheidskaart

Een kaart waarbij de bomen zijn aangegeven als onveranderlijk, waar niet aan te tornen valt.

herdenkingsboom

Een boom die is aangeplant ter herdenking aan een persoon of een bijzondere gebeurtenis.

honingdauw

Kleverig, suikerachtig vocht, afgescheiden door bladluizen.

houtopstand

Wat in een bos aan volgroeid hout aanwezig is.

inheems

In het land zelf thuishorend => *endemisch, ingeboren, inlands*;

intensief (beheer)

Beheermaatregelen met een hoge frequentie (bijv. 52 keer per jaar grasmaaien).

IPC Groene Ruimte

IPC Groene Ruimte – Innovatie en Praktijk Centrum Groene Ruimte – is een private onderneming. De organisatie geeft trainingen op de volgende vakgebieden: milieu- en cultuurtechniek, grondverzet, groenvoorzieningen, natuur- en landschapsbeheer, ontwikkeling van stedelijk en landelijk gebied, arbo en veiligheid, bosbouw. Naast het opleidingsinstituut beschikt IPC over een adviesbureau.

IPC Groene Ruimte werkt voor o.a. gemeenten, grootgroenvoorzieners/hoveniers, loonwerkers, waterschappen, landschapsbeheerders, golfbanen, scholen (AOC's, diverse hogere agrarische scholen), etc.

kandelaberen

(een boom) Snoeien tot op de hoofdtakken

Kandelaberen is een snoeitechniek, waarbij de takken van een boom afgezaagd worden en daardoor het uiterlijk van een kandelaar krijgen.

De techniek heeft diverse functies. Zo wordt deze toegepast bij bomen die moeilijk toegang hebben tot lucht en water in de grond vanwege het vele asfalt dat hen omringt. Door het kandelaberen wordt de behoefte aan vocht verminderd. Kandelaberen wordt om diezelfde reden gebruikt bij het verplanten van volwassen bomen.

kroonprojectie

Een projectie van de grootste diameter van de kroon van de boom op de grond, met de stam van de boom als middelpunt. Het gebied onder een boom waar na een regenbui nog waterdruppels van de bladeren vallen.

Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP)

Een LOP beschrijft de gewenste ontwikkelingen voor het landschap. Bij het ontwikkelen van een LOP worden de bestaande kwaliteiten van het landschap als basis genomen. Met het LOP wordt een gedragen visie op het landschap uitgewerkt in zowel wensen als concrete en uitvoerbare projecten. Het LOP biedt daarmee een kapstok voor het aanboren van geldstromen en het sturen van vrijwilligersorganisaties.

De ontwikkeling van het LOP gebeurt bottom up en in samenwerking met relevante partijen. Het LOP is een belangrijke bouwsteen voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van het bestemmingsplan of streekplan. Daarnaast biedt het LOP een kader om ruimtelijke ingrepen in het landschap te toetsen.

Landschapbeleidsplan

Het landschapsbeleidsplan is een beleidsstuk, waarin de gemeentelijke visie met betrekking tot het landschap en de natuur binnen de gemeentegrenzen (maar buiten de bebouwde kom) wordt verwoord. Daarnaast is het een instrument om beheer en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie binnen de gemeente van de grond te krijgen en daadwerkelijk tot uitvoering over te gaan. Het plan vormt een landschappelijk kader voor ruimtelijke ontwikkelingen in de diverse sectoren. Hierbij wordt aangegeven waar gestreefd moet worden naar behoud en herstel van bestaande landschappelijke en ecologische waarden en waar gestreefd moet worden naar vernieuwing of aanpassing van het landschap.

landschapswerk

Landschapswerk is een samenwerking tussen Landschap Overijssel en gemeenten. Het gaat om een gedeelde zorg voor landschapselementen en cultuurhistorie, advisering aan gemeenten (beleidsplannen, landschapsontwikkelingsplannen), advisering aan particulieren en agrariërs (o.a. landschapsonderhoud)

leefgebiedenbenadering

De kern van de leefgebiedenbenadering is de overstap van de bescherming van individuele soorten van planten en dieren naar leefgebieden met groepen van soorten.

monetair(e waarde van een boom)

De waarde van de boom in geld uitgedrukt.

monocultuur

Landbouw/bosbouw met voornamelijk één product

monumentaal

Beschermde of te beschermen overblijfsel van vroegere cultuur, nijverheid of wetenschap. De Bomenstichting heeft op basis van eigen criteria monumentale bomen en boomgroepen geregistreerd in een "register van monumentale bomen".

Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw (Naktuinbouw)

De Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw (Naktuinbouw) bevordert en bewaakt de kwaliteit van producten, processen en ketens in de tuinbouw met name gericht op teeltmateriaal, zowel nationaal als internationaal.

natuurlijk (beheer)

betrekking hebbend op de natuur, door de natuur voortgebracht of gevormd, in overeenstemming met de natuur.

Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB)

De NVTB (Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen) is een groeiende en steeds verder evoluerende vereniging van gemotiveerde en kritische boomdeskundigen. Sinds 1993 zijn haar leden op een professionele en onafhankelijke wijze monetaire schades aan bomen in beeld aan het brengen.

onderbegroeiing

Kruiden en struiken die onder een kronendak van bomen groeien.

onderliggende landschap

Het onderliggende landschap is de geomorfologie (zie geomorfologie).

ontwerplevensduur

Ontwerp van de tijd dat iets mee kan. Bij bomen; de leeftijd die de boom op de plek moet kunnen halen.

organisme

georganiseerd lichaam, wezen dat organen bezit (de mens en alle dieren)

particuliere boom

Alle bomen die niet in eigendom zijn bij de overheid (dus ook bomen die eigendom zijn van particuliere bedrijven).

Plantenziektenwet (1951)

Deze bevat regels over de wering en bestrijding van voor de landbouw schadelijke organismen, zoals schimmels, bacteriën, alsmede kevers, muizen en ratten en onkruiden. De wet vervangt onder meer de Aardappelwet 1935, de Coloradokeverwet, de Meeldauwwet en de wet tot wering van de bisamrat.

radiaal(weg)

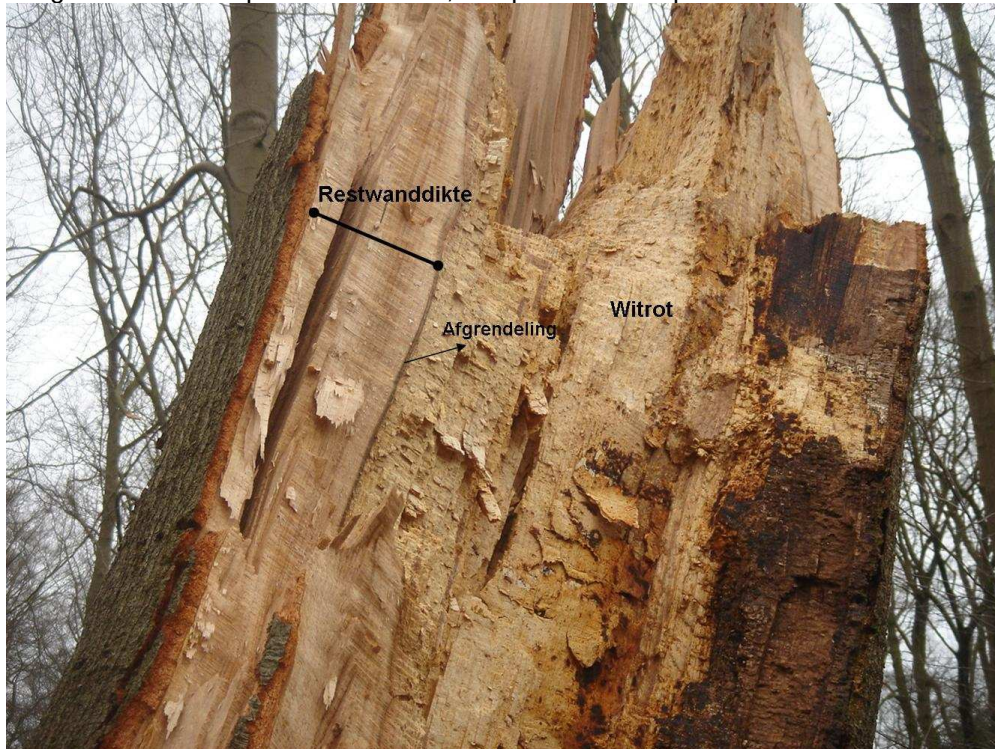
Straalsgewijze verlopende in-of uitvalsweg (vanuit het stadshart naar buiten).

Restwand (zie ook foto volgende pagina)

De wanddikte van een boomstam die resteert na aftrek van holle of verrotte stamruimte.

Scheutlengte

Lengte van een uitloper van de boom, de spruit van een plant => loot

snippergroen

Van hoofdgroenstructuur afgesneden, groenvak van beperkte omvang.

solitair

Eenling, alleenstaand.

streekplanzone

Een streekplan is een document dat in Nederland beschrijft wat er met de ruimte in (een deel van) een provincie mag gebeuren. Zo staat er in het streekplan onder meer waar steden en dorpen kunnen groeien en waar ruimte is voor landbouw, natuur en recreatie. Het landelijke gebied rond een dorp of stad is onderverdeeld in 4 streekplanzones.

Streekplan Overijssel 2000+

Streekplan Overijssel 2000+ is een document dat in voor de provincie Overijssel beschrijft wat er na het jaar 2000 met de ruimte binnen de provincie mag gebeuren.

structuur

is de manier waarop iets in elkaar zit, waarop elementen van een verzameling samenhangen. Niet alle verzamelingen hoeven geheel of gedeeltelijk samenhangend te zijn, maar in een structuur is er een verband tussen alle elementen. Dat verband wordt bepaald door relaties tussen elementen onderling. Niet alle elementen hoeven daarbij met elk afzonderlijk element verbonden te zijn. Denk aan: structuurplannen bomenstructuur, radiaalstructuur, tangentielle structuur, hoofd- en wijkstructuren.

tangentiaal(weg)

De raaklijn aan een cirkel. Wegen die als een cirkel rond het stadshart lopen.

terugzetten

Bij het terugzetten van beplanting wordt de plant tot kort boven de grond gesnoeid met het doel deze weer uit te laten lopen. Dit in tegenstelling tot "afzetten", waarbij de plant tot kort boven de grond wordt afgezaagd met het doel om deze niet opnieuw te laten uitlopen.

toekomstbomen

Bomen die blijven staan in de tijd die nog komen moet (waarvan de ontwerplevensduur nog niet is verstreken).

Vereniging Stadswerk

De Vereniging Stadswerk heeft tot doel: een sterke professionalisering en profilering van iedereen die actief is op het gebied van de fysieke leefomgeving. Daarnaast bieden zij de leden ruimte om ervaringen uit te wisselen, nieuwe kennis op te doen en vakgenoten te ontmoeten.

Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)

De VHG is de belangenbehartiger en adviseur van groene ondernemers: hoveniers, groenvoorzieners, dak- en gevelbegroeners en boomverzorgers.

waardevolle bomen

Een grote waarde hebbend => kostbaar.

Waarde is een heel ruim begrip. Een boom kan veel verschillende waarden hebben. Een levende boom is waardevol voor de zuurstofproductie, het filteren van de lucht, is visueel waardevol, enz. Een dode boom is ook op zijn manier waardevol. Een dode boom is waardevol voor bijvoorbeeld insecten, spechten, maar kan ook visueel zijn waarde hebben!

wegprofiel

dwarsdoorsnede van een wegoppervlak

welstand

Welstand is één van de meest krachtige instrumenten in de ruimtelijke kwaliteit, een begrip dat betekenis krijgt door de koppeling van de kernbegrippen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde aan maatschappelijke belangen: de economie, het sociale leven, de ecologie en de cultuur. Welstand wil zeggen dat uw bouwplan architectonisch past in de omgeving. De gemeente legt in een welstandsnota zo concreet mogelijk vast welke welstandscriteria gelden voor de verschillende delen van de gemeente.

wortelopgroei

Door de groei van wortels van (straat)bomen wordt de verharding omhoog geduwd waardoor er oneffenheden in het wegdek ontstaan. Wortelopgroei ontstaat onder andere onder invloed van de hoogte van het grondwater, de beschikbare ondergrondse ruimte en de groeiplaatsomstandigheden waardoor wortels meer aan de oppervlakte komen.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Lijst Nederlandse Bomenstichting monumentale bomen in de gemeente Almelo

Nederlandse naam	Standplaats
diverse bomen	"Huize Almelo", Gravenallee 3, Almelo
gewone haagbeuk	tuin noordzijde Kasteellaan, "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Mammoetboom	bij "Orangerie", "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Libanonceder	bij "Orangerie", "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Bruine beuk	noordzijde tuin, "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Amerikaanse eik	noordzijde tuin, "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Moerascypres	tuin achter "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Zomereik	zuidwestzijde tuin achter "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Zomereik	eikenlaan buiten 't hek, "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Moerascypres	tuin bij "Orangerie", "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Tulpenboom	tuin bij "Orangerie", "Huize Almelo", Gravenallee 1, Almelo
Bruine beuk	tuin bij "Orangerie", "Huize Almelo", Gravenallee 3, Almelo
Zomereik	Vriezenveenseweg, Almelo
diverse bomen	bij en in hertenkamp, Sweelincklaan, Almelo
Hollandse linde	zuidzijde hertenkamp, Apollolaan, Almelo
Zomereik	noordoostkant hertenkamp, Sweelincklaan, Almelo
Amerikaanse eik	Oude Wierdenseweg 1a, Almelo
Zomereik	(voormalig) kantoor Belastingdienst, Brugstraat/Boddenstraat, Almelo
Treurbeuk	Joodse begraafplaats, Beatrixstraat, Almelo
gewone plataan	achter kantoor Zorgverzekering Oost Nederland, Brugstraat, Almelo
Bruine beuk	achter kantoor Zorgverzekeraar Oost Nederland, Brugstraat, Almelo

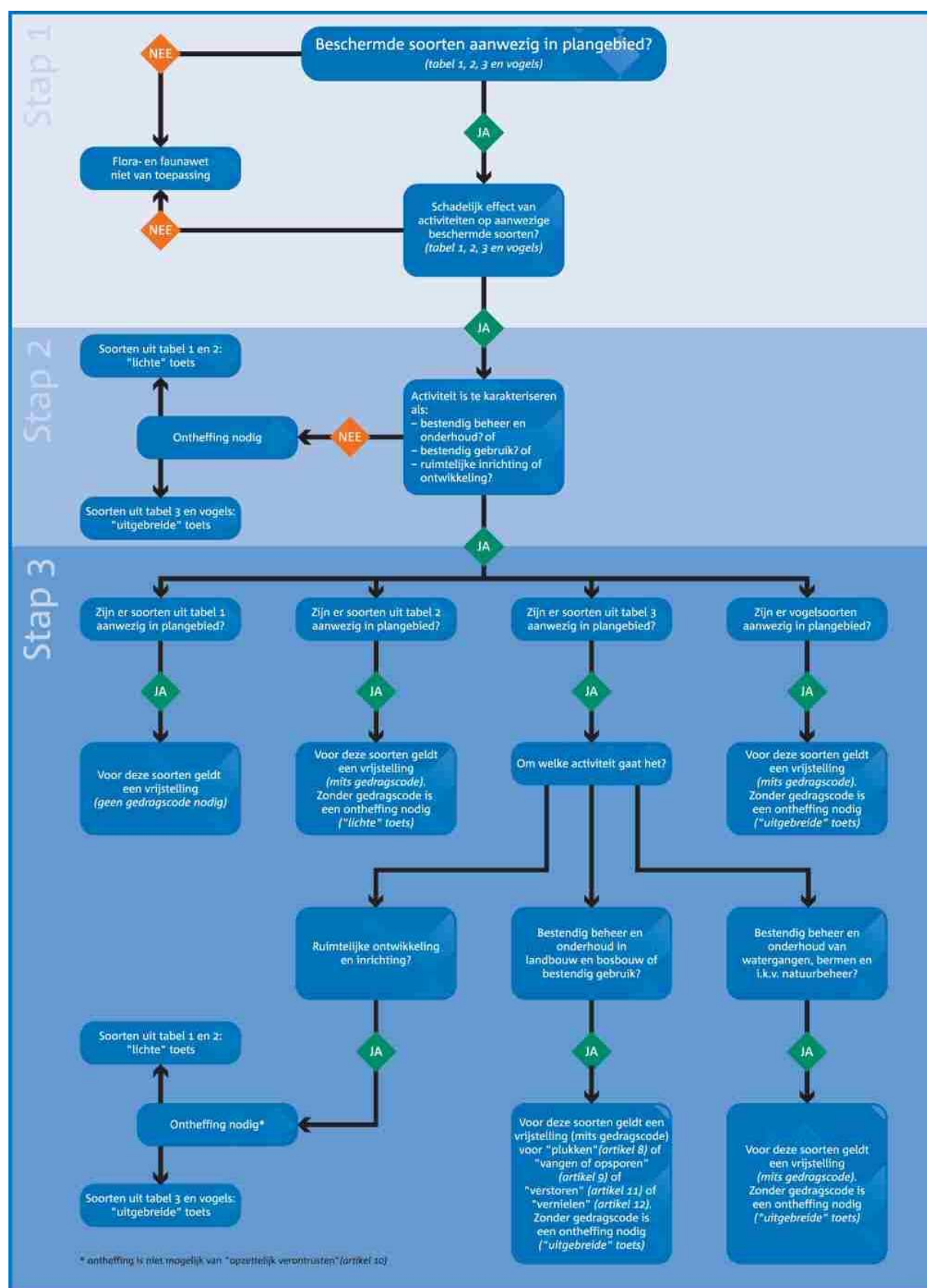
Bijlage 2 Inventarisatieformulier monumentale en bijzondere bomen

Volgnummer	STANDPLAATS GEGEVENS		
1	Stadsdeel		
		Omschrijving	code
2	Buurt		
3	Object		
4	Straatnaam		
5	Huisnummer		
6	Boomvolgnummer		
7	Boomsoort		
8	Stamdiameter	Op 1.30 m boven het maaiveld	cm
9	Stamomtrek	Op 1.30 m boven het maaiveld	cm
10	Eigenaar		
11	Leeftijd	☐ 1 tot 10 jaar ☐ 10 tot 25 jaar ☐ 25 tot 50 jaar ☐ meer dan 50 jaar	
12	Stamdiameter	☐ 1 tot 20 cm ☐ 20 tot 60 cm ☐ meer dan 60 cm	
13a	Standplaats openbare ruimte	☐ gras ☐ verharding ☐ beplanting ☐ houtwal/singel ☐ afscheiding langs akker of weide	
13b	Standplaats particuliere tuin	☐ voortuin ☐ achtertuin ☐ zijtuin	
13c	Standplaats particulier bedrijf	☐ erfbeplanting ☐ akker ☐ weide ☐ afscheiding langs akker of weide	
14	Plantwijze	☐ straat/laanboom ☐ kleine groep (2 tot 5 stuks) ☐ solitair ☐ grote groep ☐ bosverband	
15	Schaarste	☐ stedelijk gebied ☐ centrum ☐ half stedelijk gebied/industrieterrein ☐ landelijk gebied	
16	Ruimtelijke betekenis	☐ beeldbepalend in de omgeving ☐ onderdeel bomenstructuur ☐ boom is een herkenningspunt ☐ niet beeldbepalend in de omgeving	

17	Culturele waarde	☐ herdenkingsboom	
		☐ bomenroute	
		☐ boom met een verhaal	
		☐ onderdeel van monumentale omgeving	
		☐ historisch restant	
18	Vorm van de boom	☐ opgekroond	
		☐ geschoren	
		☐ gekandelaberd	
		☐ geknot	
		☐ bijzondere snoeivorm	
		☐ volledig ontwikkelde karakteristieke habitus	
19	Potentieel	☐ potentiële monumentale/bijzondere boom	
20	Voorkomen/soort	☐ voor de gemeente Almelo zeldzame soort	
21	Ecologische waarde/betekenis	☐ onmisbaar onderdeel in de biotoop	
		☐ onderdeel van ecologische infrastructuur	
22	Randvoorwaarden	☐ de boom is in slechte conditie	
		☐ nog maximaal 15 jaar te handhaven	
		☐ de boom is onveilig	
23	Staat van onderhoud	☐ achterstallig onderhoud	
		☐ verwaarloosd onderhoud	
TOTALE SCORE			

	Resultaat van de beoordeling	Punten
☐	WEL MONUMENTALE/BIJZONDERE BOOM	
☐	GEEN MONUMENTALE/BIJZONDERE BOOM	

Bijlage 3 Schema toepassing Flora- en Faunawet

Bijlage 4 Beschrijving boomziekten

INLEIDING

Bomen staan in de stedelijke omgeving nogal eens op plaatsen waar er continu sprake is van bedreigingen. Als de groeiomstandigheden niet goed zijn, stagneert de groei en komt de vitaliteit onder druk te staan. Een verzwakte gezondheid resulteert bij bomen in een verhoogde vatbaarheid voor ziekten, plagen en aantastingen. In de hierna volgende opsomming van de belangrijkste in de gemeente Almelo voorkomende boomziekten en van ziekten die in de toekomst mogelijk een bedreiging voor het bomenbestand kunnen vormen, is (evenals in hoofdstuk 9 waarbij deze bijlage hoort) geen harde lijn te trekken tussen ziekten, plagen en aantastingen. Zo wordt de iep"ziekte" zoals gezegd veroorzaakt door een schimmel"aantasting" die wordt verspreid door de iepenspintkever (insecten die een "plaag" kunnen vormen).

OPSOMMING BOOMZIEKTEN

Iepenziekte

Jaarlijks worden er tientallen iepen in de gemeente Almelo ziek door de iepenziekte. Alle zieke iepen moeten gekapt worden om de iepenziekte niet uit te laten breiden.

Kenmerken

Iepenziekte is een verwelkingziekte (uitdroging; veroorzaakt door een vocht tekort) die wordt veroorzaakt door een reactie van de boom op een schimmel. De schimmel verstopt de houtvaten die de aanvoer van water verzorgen. Direct gevolg hiervan is het verwelken van delen van de kroon, op warme zomerse dagen is het vaak een kwestie van enkele dagen. De boom gaat onherroepelijk dood. De schimmel die de iepenziekte veroorzaakt wordt overgebracht door drie verwante schorskevers. De iepenspintkever legt zijn eitjes in een verzwakte of dode boom of ander iepenhout waar de bast nog omheen zit. Zodra de eitjes uitkomen, worden de larven ook drager van de schimmel. In de periode mei tot september als de verpopte iepenspintkevers uitvliegen, verspreiden zij de schimmel tot ongeveer drie kilometer van de boom waarin zij zelf opgroeiden. De iepenziekte kan op nog twee andere manieren verspreid worden. Door de mens doordat deze met iepenziekte en iepenspintkevers besmet hout, vervoert (openhaard hout). Door de besmette boom zelf doordat wortels onder de grond onderling contact maken kan de schimmel van boom tot boom gaan.

Maatregelen

Het door de gemeente snel en centraal bestrijden van de iepenziekte is essentieel. Elke met iepenziekte besmette boom is een bedreiging voor alle iepen in een straal van drie kilometer. Of dit nu een iep in het plantsoen dan wel een iep in een particuliere tuin dan wel een stapel niet ontschorst iepen openhaardhout is. Al het met iepenziekte besmet hout dikker dan vier centimeter moet zo snel mogelijk worden vernietigd. Een procedure met betrekking tot kapvergunning verlening is dan al veel te lang.

Het is van groot belang dat de bevolking weet wat iepenziekte is zodat zij ook actief bij de bestrijding kunnen helpen door te melden dat zij een iep in hun tuin hebben die verwelkingsymptomen heeft die niet normaal zijn. Jaarlijks wordt over de iepenziekte een publicatie aan de pers aangeboden waarin alle informatie staat over de iepenziekte de symptomen, de te nemen stappen en de oorzaken. De gemeente Almelo verwijdert vervolgens de zieke bomen en draagt zorg voor een verantwoorde verwerking van het besmette hout.

Kastanje ziekte

Een voor kastanjes fatale aantasting die zo besmettelijk is dat de kastanje uit het straatbeeld dreigt te verdwijnen.

Kenmerken

De symptomen van de ziekte zijn roestbruine vlekken op de stam die zich snel verspreiden en waaruit een vloeistof komt het is of de boom "bloedt". In eerste instantie is het vocht helder maar dit verkleurd naar donkerbruin en wordt stroperig. Onder de vlekken gaat de bast rotten en sterft uiteindelijk af. De precieze veroorzaker is nog niet bekend men vermoedt dat het een combinatie van diverse veroorzakers is. De bestrijding is dan ook uiterst ingewikkeld.

Maatregelen

Het is zaak dat met de bloedingziekte besmet materiaal zowel kastanje hout als het er mee in aanraking geweest gereedschap niet in aanraking komt met gezonde kastanjes. Aangetaste bomen zijn verre van fraai en dienen om verdere verspreiding te voorkomen op een verantwoorde wijze verwijderd te worden. Herplant van kastanjes op de zelfde plaats is vooralsnog niet mogelijk. De kans op herhaling door achtergebleven ziektekiemen is te groot. De kastanjeziekte heeft zich op dit moment nog niet massaal voor gedaan in Almelo. De gevallen die wel zijn geconstateerd zijn zo snel mogelijk verwijderd. Hierdoor is een grote uitbraak van de ziekte tot op heden voorkomen. Op het moment dat de ziekte vaker wordt geconstateerd zal er een publicatie aan de pers worden aangeboden zodat de bevolking goed geïnformeerd kan worden en de bevolking ook helpt met het indammen van de aantasting.

Bacterievuur

Bacterievuur is een in grote delen van Nederland gevestigde plantenziekte. De ziekte veroorzaakt in het hele land jaarlijks schade aan planten en bomen. In de boomkwekerij en fruitteelt, maar ook in het openbaar en particulier groen. De ziekte verspreidt zich makkelijk naar andere gevoelige planten.

Kenmerken

De naam "bacterievuur" wijst op het karakteristieke van de ziekte, de verkleuring naar bruinzwart. Verdrogen en verschrompelen van bloesems, bladeren en twijgen; alsof ze door vuur zijn verschroeid. Bacterievuur is een plantenziekte die door een bacterie wordt veroorzaakt. Deze kan o.a. Perenbomen, dwergmispels (Cotoneaster) meelbessen (Sorbus aria) in korte tijd te gronde richten. De ziekte is dermate besmettelijk dat voor deze ziekte vatbare plantensoorten in delen van Nederland niet mogen worden gekweekt of worden toegepast. Onder gunstige omstandigheden (temperaturen tussen 18° en 29°C en een relatieve luchtvochtigheid van 60%) kan deze ziekte grote schade aanrichten. Dwergmispel wordt in Almelo door de gemeente nagenoeg niet meer aangeplant. Maar meelbessen komen nog veelvuldig voor als boom in smallere straten.

Maatregelen

De Nederlandse regelgeving voorziet in maatregelen waarmee in bepaalde gebieden (de bufferzones) verspreiding van bacterievuur in Nederland wordt voorkomen, zodat vanuit deze gebieden export van bepaalde planten en bomen plaats kan vinden naar andere gebieden in de EU. Gemeente Almelo valt buiten de bufferzones, waar bestrijding van bacterievuur niet verplicht is. Wel hebben boomkwekers en fruittelers er groot belang bij als besmette planten worden verwijderd en vernietigd om te voorkomen dat vanuit de omgeving de productiepercelen worden aangetast. Boomkwekers en fruittelers kunnen aanzienlijke economische schade leiden als gevolg van bacterievuur. Gemeente Almelo gaat daarom terughoudend om met de aanplant van bacterievuur gevoelige soorten.

Watermerkziekte

Ook dit is een verwelkingziekte die voorkomt in wilgen. In het voorjaar of de zomer verwelken een of meerdere takken. Het bruine blad blijft wekenlang hangen.

Kenmerken

De naam watermerk komt van het beeld dat de ziekte geeft als men een aangetaste tak door snijdt, het snijvlak heeft soms een waterige kleur. In een later stadium is een donkere verkleuring in de jaarringen zichtbaar terwijl gezond wilgenhout wit van kleur is. Een aangetaste boom sterft meestal binnen enkele jaren volledig af.

Maatregelen

Door aangetaste takken te verwijderen is het proces te vertragen. Knotwilgen zijn over het algemeen minder vatbaar doordat zij periodiek (om de drie jaar) geknot worden en de watermerksiekte zich vooral manifesteert in ouder hout.

Eikenprocessierups

Sinds 1987 vormt de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea* Linnaeus) een jaarlijks terugkerend probleem in een groot deel van Nederland. Van mei tot in juli gaat de eikenprocessierups op eikenbomen in processieachtige colonnes op zoek naar nieuwe eikenbladeren; vandaar de naam eikenprocessierups. Gedurende deze periode verspreidt de rups brandhaartjes die bij mensen en dieren ernstige irritaties kunnen geven. Ook eikenbomen kunnen schade oplopen door vraat door de rups.

Overlast en gezondheidsrisico's

Mensen en dieren kunnen van mei tot en met augustus in aanraking komen met de brandhaartjes wanneer ze onder de besmette bomen doorlopen, of wanneer besmette bomen vlak bij ramen van een huis staan, of besmette gewassen gegeten worden. Reacties kunnen van persoon tot persoon verschillen. Op de onbedekte huid geven de brandhaartjes een sterk jeukende, rode uitslag. In de ogen geven ze rood ontstoken oogwit en een branderig gevoel. Bij inademing van de haren kunnen irritaties en ontstekingen ontstaan van het slijmvlies van de neus, keel en luchtwegen. Daarom dient elk contact met de rupsen en resten ervan, zoals met vrijgekomen brandharen en lege nesten te worden vermeden.

Verspreiding

Aanvankelijk speelde de overlast door de rupsen zich voornamelijk af in de provincies Noord-Brabant en Limburg. De plaag heeft echter inmiddels een steeds meer landelijk karakter gekregen. De Natuurkalender houdt op haar site waarnemingen bij van de eikenprocessierups. Het ministerie van LNV en de plantenziektkundige dienst coördineert op dit moment de communicatie en de bestrijding via de Expertgroep Eiken Processierups.

Bestrijding van de eikenprocessierups

De eigenaar van de besmette bomen is verantwoordelijk voor de overlastbestrijding en voor het waarschuwen van het publiek. Bestrijding dient liefst in een jong stadium van de rupsen te gebeuren, wanneer er nog geen overlast is door brandhaartjes. Bestrijding met biologische middelen op basis van de bacterie *Bacillus thuringiensis* verdient daarbij de voorkeur, omdat de ongewenste neveneffecten daarvan relatief klein zijn. Op plaatsen waar veel ongemak van de brandharen is, bestrijdt de gemeente Almelo de plaag door het opzuigen en verbranden van de rupsen en de nesten. De gemeente Almelo bestrijdt de eikenprocessierups op de in haar beheer zijnde eiken en informeert derden bij besmetting. In Almelo staan naar verhouding veel eiken, in landschappelijke beplantingen en vaak als bomenrijen door de stad. De eikenprocessierups plant zich het snelst voort in gebieden waar heel veel eiken bij elkaar staan. Bestrijding is alleen mogelijk met natuurlijke vijanden, biologische preparaten en door middel van het opzuigen en verbranden van de rupsen en de nesten.

De Eikenprocessierups is vanaf 2005 in Almeloesignaleerd. De gemeente Almelo is nu extra alert en heeft haar medewerkers laten weten om extra op deze rups te letten. De gemeente heeft nauw contact hierover met de Plantenziektkundige dienst en met andere gemeenten. Ook heeft gemeente Almelo het voorzitterschap van de Twentse werkgroep Eikenprocessierups. En is lid van de internationale Expertgroep Eikenprocessierups hierin werken rijkdiensten, provincies, de GGD, gemeenten en kennisinstellingen partijen uit Nederland, België en Duitsland samen aan de beheersing van de eikenprocessierups.

Eikenprachtkever

Kenmerken

De tweestippige eikenprachtkever, *Agrilus biguttatus* (*A. pannonicus*) heeft als volwassen kever een slank lichaam met een lengte van 8-13 mm. De kop is hoekig en ligt diep in het borststuk verzonken. De ogen zijn vrij groot. De dekschilden zijn metaalachtig groen, blauwgroen of staalblauw en hebben twee kleine witte stippen.

De larve heeft een ivoorwitte kleur en is vrij plat en sterk gesegmenteerd. De kop ligt onder het halsschild dat lichtbruin van kleur is en breder dan de rest van het lichaam. Aan het eind van het achterlijf zitten twee minuscule kleine zwarte tangetjes. Een volwassen larve is ca 20 - 50 mm lang.

De levenswijze is als volgt: de kevers vliegen van medio juni tot medio juli. In deze periode worden de eitjes in kleine groepjes op de zuidzijde van de stam van inlandse eiken in de schorsspleten afgezet. De larven maken gangen achter de bast. De gangen van jonge larven zijn hooguit 1 - 2 mm breed en die van de oudere larven tot ongeveer 3,5 mm. De gangen zijn gevuld met boormeel. De jonge larven boren verticaal op de stam lopende gangen. In een later stadium verlopen de gangen zigzaggend horizontaal, dus dwars op de stam. Hierdoor wordt de boom geringd en treedt er sterfte op. De larve overwintert een of tweemaal in een holte in de bast. Daar vindt ook de verpopping plaats. De jonge kevers vreten een uitvlieggat dat typisch halfcirkelvormig of D-vormig is. Een larvengang kan een lengte van ongeveer 1 m bereiken. De gangen zijn vooral in het onderste deel van de stam meestal aan de zuidwestzijde van de boom te vinden. De eerst nog lichtgekleurde bast sterft, in de nabijheid van de larvengangen, onder bruinverkleuring af. Op plaatsen waar de jonge larven zich bij vitale bomen inboren, kunnen in de bast kleine tot handbrede, zwarte afgestorven plekken (necroses) ontstaan met slijmuittrekking. Door de vorming van wondweefsel sterven de jonge larven.

Mogelijke verwarring met andere aantastingen: jonge gangen kunnen lijken op die van de eikenspintkever, *Scolytus intricatus*. Oudere gangen kunnen worden verward met die van boktorren (Cerambycidae). De larven kunnen mogelijk verward worden met die van de vuurkever.

Schade

De kever is secundair schadelijk, dat betekent dat verzwakte bomen kunnen worden aangetast. Hier slagen de larven erin om meterslange gangen te maken waardoor de boom wordt geringd en afsterft. De verzwakking kan zijn ontstaan door herhaalde bladvlaat van bijvoorbeeld de kleine wintervlinder, *Operophtera brumata* of vochtstress maar ook menselijk handelen, kappen van wortels tijdens graafwerkzaamheden. De kever is in Nederland zeer algemeen aanwezig. In het onderzoek van 1999 en 2000 bleek de eikenprachtkever vrij veel voor te komen (beoordeeld aan de onderste 2 meter van de stam), namelijk gemiddeld bij 9 % van de langer dode bomen. Echter, bij recent dode bomen is dit maar liefst 39 %. Hieruit blijkt dat aantasting door dit insect een nieuw verschijnsel is. Uit vervolgonderzoek is overigens gebleken dat 39 % nog een veel te lage schatting is omdat de eikenprachtkever vaak ook alleen hoger in de boom zit en dan moeilijk waarneembaar is. Doordat de larven bij verzwakte bomen gangen onder de schors maken die de bomen "ringen", kan het sterfteproces worden versneld en kan er extra sterfte opgetreden zijn.

Maatregelen

Als preventie tegen de warmteminnende kever wordt aanbevolen de eiken in gesloten opstanden of met een hoog opgaande struiklaag te laten opgroeien. Plotselinge vrijstelling van bomen kan licht en warmte in de opstand brengen en daardoor de kever in de kaart spelen. Daarnaast kan aantasting worden voorkomen door bomen goede groeiomstandigheden te bieden. Een vitale boom wordt nauwelijks aangetast.

Wilgenhoutrups

Kenmerken

In de stamvoet, maar soms ook op enkele meters hoogte, bevinden zich ovale openingen van ongeveer een centimeter doorsnede. Uit de gaten komt boormeel, vermengd met uitwerpselen, hetgeen een zure stank verspreidt. De rups is opvallend, door zijn grootte: tot 10 cm, en door zijn kleur: de rugzijde is roodbruin, de buikzijde geelbruin. De vlinder heeft een vleugelspanwijdte van ca. 8 cm en is grijsbruin met fijne donkerbruine strepen. De vlinders vliegen in juni en juli en zetten de eieren af onderaan de stam. De rupsen dringen de stam binnen via een schorsspleet of via een beschadiging en zijn na drie jaar volwassen. Gedurende die periode boren ze gaten in de stam. De gangen hebben een onregelmatig verloop en gaan tot diep in het hout.

Vatbare bomen

De wilgenhoutrups komt niet alleen voor op wilg; ook populier en bijna alle andere loofboomsoorten kunnen worden aangetast.

Maatregelen

Het boren van gaten in de stam en stamvoet, door de wilgenhoutrups, kan een verwoestende werking hebben op zelfs de grootste bomen. Bestrijding in eenmaal aangetaste bomen is niet uitvoerbaar. De belangrijkste maatregel tegen de wilgenhoutrups, bestaat uit het voorkomen van schade aan de stam of stamvoet. Bijna altijd begint een aantasting via een stamwond. Stamwonden kunnen optreden door snoei of door beschadiging door de maaimachine. Uiteindelijk is kappen altijd noodzakelijk omdat de aantasting van de wilgenhoutrups de stabiliteit van de boom ernstig aantast.

Spinselmot

Kenmerken

De rupsen van de spinselmot zijn geel-groen of geelachtig van kleur, met op elk lichaamsdeel een aantal donkere stippen. Eerst zuigen ze in het voorjaar de voeding uit de bladeren (lichtgekleurde gangetjes). Later vreten ze daadwerkelijk aan het blad. Vervolgens maken ze dichte spinsels die later tot grote rupsennesten worden uitgebreid. In mei/juni ziet men soms bomen helemaal kaalgevreten en als het ware ingepakt in een zijde-achtig spinsel. Aangetaste bomen kunnen een spookachtige aanblik vertonen. De nesten worden steeds groter en hechter. Omstreeks juni zijn de rupsen volgroeid en spinnen zich in, in dichte cocons. In juli 'komen uit deze cocons de spinselmotjes. Deze leggen dan weer eitjes die in september uitkomen. De jonge rupsen overwinteren onder de eischildjes.

Vatbare bomen

Vooraf kardinaalsmuts (*Euonymus*), wilg en meidoorn worden massaal aangetast door de spinselmot. Heel veel andere boomsoorten zijn echter ook gevoelig.

Maatregelen

Zelfs als de bomen in mei/juni helemaal kaal worden gevreten, treedt doorgaans volledig herstel op. In het openbare groen wordt de spinselmot niet bestreden.

Massariaziekte

De Massariaziekte, veroorzaakt door de schimmel *Splanchnonema platani*, was al veel eerder dan juni 2007 in Nederland aanwezig. In januari 2007 is door BSI Bomenservice in Eindhoven een zieke platanen aangetroffen. Bovendien komt de ziekte veel noordelijker voor dan voorheen. De aangetaste bomen zijn aangetroffen in Eindhoven, in een plantsoen langs de Noord-Brabantlaan, vlakbij de A2. De ligging in de nabijheid van de A2 doet vermoeden dat de schimmel zich mogelijk via auto's en snelwegen verspreidt. Als dit het geval is, dan zouden inmiddels al veel meer platanen in Nederland aangetast kunnen zijn.

Begin juni 2007 maakte De Boomkwekerij bekend dat de Plantenziektenkundige Dienst in Wageningen de Massariaziekte heeft vastgesteld bij platanen in Limbricht, nabij Sittard.

Kenmerken

De Massariaziekte is een schimmelaantasting die voor afsterving van takken in platanen zorgt. Door de ziekte breken dikke takken in platanen plotseling af als gevolg van afsterving van hout, die aan de takbovenzijde begint.

Door grootschalige takbreuk in de Platanen kan de veiligheid in de directe omgeving van deze bomen niet meer worden gegarandeerd. Het afsterven en daarmee breukgevoelig worden van takken die zijn aangetast door de schimmel *Splanchnonema platani* kan zeer snel verlopen. Uit onderzoek blijkt dat aangetaste takken binnen 2 tot 3 maanden van een gezonde tak een gevaarlijke risicotak kunnen worden. De diameter van de takken die worden aangetast loopt op tot wel 10 cm. Voornamelijk halfwas en volwassen bomen (40-70 jaar oud) worden aangetast. De standplaats en de groeiplaatsomstandigheden van de bomen lijken geen directe invloed te hebben op de vatbaarheid voor de aantasting. Bij aangetaste takken sterft, tot wel 50% van de takomtrek, het cambium af, waarna vervolgens het takhout wordt aangetast. Omdat in een groot aantal gevallen de aantasting in de bovenzijde van gesteltakken aanwezig is kan deze bij een visuele boomveiligheidscontrole vanaf de straat niet worden waargenomen. Het preventief controleren van Platanen met een hoogwerker op locaties met een hoge gevaarstelling zal om die reden overwogen moeten worden.

De taksterfte in platanen was voorheen reeds bekend in het Middellandse Zeegebied en in het zuiden van de Verenigde Staten. De bevindingen in Italië, Frankrijk en de Verenigde Staten tonen aan dat de Massariaziekte zowel op de *Platanus occidentalis* als op de *Platanus orientalis* en op de hybride *Platanus x hispanica* voorkomt. In Europa zijn tot nu toe geen andere waardbomen voor deze schimmel bekend, dan het geslacht *Platanus*. In de Verenigde Staten wordt zo nu en dan ook de esdoorn aangetast door de Massariaziekte.

Maatregelen

Met de bestrijding van de Massariaziekte zijn nog weinig ervaringen. Ten aanzien van de openbare veiligheid is het noodzakelijk dat aangetaste gesteltakken in platanen, die op locaties met een hoge gevaarzetting staan, vroegtijdig worden verwijderd. In de praktijk betekent dit het bij herhaling wegsnoeien van aangetaste takken. Gevolg hiervan op de lange termijn is een esthetisch onbevredigende uitdunning van de onderkroon.

Indien het technisch mogelijk is, kan men natuurlijk proberen de conditie en daarmee de vitaliteit van aangetaste bomen door het regelmatig geven van veel water te verbeteren. In de meeste gevallen zal dit, gelet op de situaties in onze binnensteden en in het licht van het spanningsveld tussen de noodzakelijke boomverzorgingswerkzaamheden en de beschikbaarheid van mankracht en middelen bij de boomeigenaren, niet mogelijk zijn. Voor de middel- en lange termijn moeten in ieder geval maatregelen genomen worden waarbij het gaat om de verbetering van groeiplaatsomstandigheden. Daarbij is het kunnen geven van water gedurende droge zomerse perioden van belang.

Kastanjemineermot

In Almelo zijn steeds vaker Kastanjabomen te zien met bruinverkleurde bladeren. De veroorzaker hiervan is de (Paarden)kastanjemineermot ofwel *Cameraria ohridella*. Deze soort is pas in 1998 voor het eerst in Nederland waargenomen.

Kenmerken

Het is een zeer kleine mot van slechts enkele millimeters lang (zie onderstaande foto). De smalle vleugels zijn aan de rand met fijne haartjes bezet. Waardplant is *Aesculus hippocastanum* (paardenkastanje), maar soms worden ook Acer-soorten aangetast. De mot heeft in Midden-Europa drie generaties en veroorzaakt daar op grote schaal voortijdige bladval, waardoor bomen al in juli geheel ontbladerd kunnen zijn. De ontwikkeling van één generatie duurt in Nederland ongeveer 7 tot 10 weken. De larven komen voor van midden mei tot in oktober. Ze vreten het bladmoes weg waardoor blaasvormige mijnen ontstaan. De blaasmijnen kunnen gemakkelijk worden verward met bladvlekken die worden veroorzaakt door de schimmel *Guignardia aesculi*. Bladvlekken hebben echter een gele ring, die bij bladmijnen niet aanwezig is. Na het open pulken van de nog kleine, jonge mijnen zijn de larven duidelijk zichtbaar. De mot overwintert als pop in afgevallen blad.

Maatregelen

Over het langetermijneffect van de Kastanjemineermot op de boomvitaliteit is nog weinig bekend. Parkbomen die reeds meer dan 5 jaar aangetast zijn ondervinden tot nog toe geen ernstige gevolgen. Op zich lijkt het een klein probleem. Maar voor de boom zelf kan het echter verder gaan dan vroegtijdig bladverlies. De boom heeft tijdens de zomer geen reservevoedsel kunnen aanmaken. Hierdoor is het mogelijk dat de boom na herhaaldelijke aantastingen minder blad krijgt. Een aangetaste boom is meer vatbaar voor andere belagers. Ingrijpen dus.

Bestrijding

Chemische bestrijding van de Kastanjemineermot met insecticiden is mogelijk, maar moeilijk en niet aan te raden omdat als neveneffect ook alle natuurlijke vijanden gedood worden en de aantasting daarna in volle hevigheid terug keert. Het beestje zit in het blad, terwijl bestrijdingsmiddelen over het algemeen alleen de oppervlakte van het blad bereiken. Biologische bestrijding is momenteel (nog) niet mogelijk. Het motje heeft zijn natuurlijke vijanden thuisgelaten in het zuiden van Europa, dus het kan hier gewoon zijn gang gaan.

Maar er is hoop: pimplmeesjes en sluipwespjes schijnen de kastanjemineermot te eten. Aangeraden wordt om afgevallen bladeren met daarin de overwinterende poppen te verzamelen en vervolgens te vernietigen. Deze maatregel zorgt voor een vermindering van het aantal motjes, maar is op zich niet voldoende om de aantasting geheel te stoppen. Feromoonvallen kunnen gebruikt worden ter signalering. Ieder insect maakt meerdere, soortspecifieke feromonen (lokstoffen) aan. In de vallen wordt een concentratie van een lokstof gebruikt om insecten aan te trekken. Omdat feromonen alleen het te bestrijden insect aantrekken, is bestrijding van insectenplagen met feromoonvallen effectief en milieuvriendelijk.

In theorie zouden feromoonvallen gebruikt kunnen worden als bestrijdingsmethode. Het aanvragen van toelatingen bij het CTB is echter (nog) niet haalbaar. Voor ieder insect moet een ander feromoon gebruikt worden, waarvoor weer een aparte toelating nodig is. Bovendien zijn voor een effectieve bestrijding grote aantallen feromoonvallen nodig.

Diverse luisaantastingen

Bladluizen

In ons land zijn ongeveer 600 bladluissoorten bekend. Hieronder vallen ook takluizen en wortelluizen. Bladluizen, en dan vooral de kolonies van jonge luizen, zijn vaak beschermd door een wit, wollig waslaagje (appelbloedluis en beukenbladluis). Er zijn gevleugelde en ongevleugelde bladluizen. De gevleugelde bladluizen kunnen zich gemakkelijk verspreiden. Die verspreiding is voor sommige soorten luizen noodzakelijk omdat voor de voortplanting meer dan één plantensoort vereist is.

Schildluizen

Deze groep van luizen kan onderverdeeld worden in drie families:

- echte schildluizen;
- wolluizen;
- dopluizen.

Schildluizen komen voor in twee soorten. Er zijn soorten met een schildje van een wasachtig materiaal (echte schildluizen) en er zijn soorten die bedekt zijn met een min of meer wollige wasafscheiding (wolluis). Bij de dopluizen is het schildje vergroeit met het lichaam. Het volwassen insect brengt de rest van zijn leven onder het schildje door en kan zich niet verplaatsen.

Kenmerken

In het openbaar groen komen luizen overal voor. De meeste luizensoorten leven in groepen. Ze voeden zich met plantensappen uit bladeren en twijgen. Ze veroorzaken niet veel schade aan de plant. Bij een massale aantasting neemt de groei van de boom of struik af. Soms is de groei enigszins afwijkend of worden knoppen misvormd. Luizen consumeren grote hoeveelheden suikers en scheiden dat weer uit als honingdauw. Wanneer deze druppeltjes uit de boom vallen, spreken we van "druipen". Op de honingdauw vestigen zich vervolgens roetdauwschimmels waardoor bladeren worden bedekt met een zwart laagje.

Maatregelen

Sinds 2005 bestrijdt de gemeente Almelo op een biologische manier de plaaginsecten in laanbomen. De bladluizen worden biologisch bestreden met behulp van één van de natuurlijke vijanden van de bladluis: het inheemse tweestippelig lieveheersbeestje (*Adalia bipunctata*).

Natuurlijke vijanden

De belangrijkste natuurlijke vijanden van luizen zijn sluipwespen en lieveheersbeestjes. Als er veel bladluizen zijn, dan nemen in het volgende seizoen de natuurlijke vijanden toe. Hierdoor wordt het aantal bladluizen weer teruggebracht. Bij een chemische luizenbestrijding wordt ook de natuurlijke vijand gedood. Het effect van een bestrijding kan dan gering zijn. Daarom bestrijdt de gemeente Almelo de luizen in openbaar groen niet met chemische middelen.

Enkele algemeen voorkomende soorten

De appelbloedluis, *Erisoma lanigerum*.

Komt onder andere voor op sierappels. De luizenkolonies zitten op de stam en de takken, vooral rond wonden en zijn bedekt met een wollige wasafscheiding. Bij wegstrijken ontstaat een bloedrode kleur. Door de zuigactiviteit ontstaan knobbelvormige vergroeiingen op het hout: de z.g. bloedluiskankers. Sommige sierappelsoorten zijn zo gevoelig voor de appelbloedluis, dat ze minder geschikt zijn in tuinen en in het openbare groen.

De beukenbladluis, *Phylaphis fagi*.

Aan de onderkant van het beukenblad zit deze groene bladluis onder een witte waslaag. Reeds in juni kunnen beuken zwaar aangetast zijn; het blad verdroogt en valt af. In ernstige gevallen neemt de groei van de boom sterk af.

Bestrijden is lastig door de beschermende waslaag en door het omkrullen van het blad, waardoor de luis niet direct geraakt kan worden.

De bonte lindebladluis, *Eucallipterus tiliae*.

Een gele luis van 2-3 mm, met donkere vlekken. Bij een zware aantasting gaat de linde druipen. De zwarte linde en de koningslinde zijn zeer gevoelig voor de lindebladluis en kunnen vanwege het druipen overlast veroorzaken. De krimlinde en de zilverlinde worden door deze luis nauwelijks aangetast.

De koningsschildluis, *Pulvinaria regalis*.

Ook hier zijn de kenmerkende ronde eizakken soms massaal aanwezig op de stam en takken van vele loofboomsoorten o.a. esdoorn, iep, kastanje en linde. In het voorjaar kruipen de jonge larven naar het blad en zuigen daaruit hun voedsel. De jonge larven worden 'crawlers' genoemd en zijn doorzichtig groen. Lieveheersbeestjes kunnen honderden crawlers per dag consumeren. De koningsschildluis heeft een nadelig effect op de groei en de conditie van de boom.

Parasitaire schimmelaantastingen

Veel schimmels beginnen hun werk na een beschadiging van de stamvoet. Ze breken het hout steeds verder in de stamvoet en tenslotte in de stam af. Zo ontstaat op den duur een kegelvormige ingeroette plek. Begint de schimmel zijn werk bij de wortels, zoals de reuzenzwam, dan is te zien dat de boom reageert met extra groei in de wortelaanzetten. Tussen de wortelaanzetten verschijnen de eerste zwammen, gevolgd door de eerste dode plekken in de bast en de schors. Enkele schimmelsoorten met het aandeel waarin ze in het openbaar groen voorkomen (gezamenlijk verantwoordelijk voor 53% van alle aantastingen:

Kenmerken

Hieronder volgen de meest voorkomende schimmelaantastingen met vermelding van het percentage van de aantasting waarvoor de betreffende schimmel verantwoordelijk is.

Echte honingzwam (15%)

De honingzwam leeft behalve van dood hout ook van levend hout en behoort daarmee tot de gevaarlijke parasitaire schimmels, wat hem de naam "cambium-killer" heeft bezorgd. De karakteristieke zwart gekleurde myceliumdraden groeien door de bodem naar een nieuwe voedingsbron. Door de woekering van de schimmel kan de sapstroom volledig worden onderbroken. Bomen kunnen door de honingzwam in korte tijd afsterven.

Dikrandtonderzwam (10%) en platte tonderzwam (3%)

Tonderzwammen koloniseren hun waardboom meestal via de wortels, en dan vooral via beschadigde wortels. De schimmel is daardoor voornamelijk te vinden wanneer de dikkere gestelwortels door ontgraving, bodemverdichting of op andere wijze beschadigd zijn. De schimmel concentreert zich in eerste instantie in de ondergrondse delen en in de stamvoet en breid zich slechts zeer langzaam uit. De schimmel leeft soms tientallen jaren in een boom zonder dat dit aan de buitenkant te zien is. In de tussentijd is het hout van de stamvoet en de hoofdwortels al sterk afgebroken wat leidt tot stabiliteitsproblemen.

Zwafelzwam (8%)

De zwafelzwam groeit in de hele boom en veroorzaakt bruinrot. Op den duur holt de schimmel de boom volledig uit. In de eindfase kan de schimmel tot het spinthout doordringen en kan de boom breukgevaarlijk worden. Met name bij oude eiken en Acacia's breken vaak grote zware takken uit. Breuk van stam of stamvoet komen minder vaak voor.

Korsthoutkoolzwam (7%)

In veel publicaties is de korsthoutkoolzwam omschreven als een zwam die door organisch materiaal afbreekt (saprofiet). Toch is de schimmel als sinds 1936 als gevaarlijke parasiet omschreven. Bomen met een aantasting kunnen vaak nog vele jaren blijven staan. Wel is het noodzakelijk de ontwikkeling van de schimmel nauwkeurig te volgen. Reactiehout op de stam (ribbels) is een eerste teken van aantasting van het cambium. Wanneer de eerst vruchtlichamen op de stam verschijnen, zijn de bomen zonder stamvoetverbreding inwendig al sterk aangetast.

Meestal laat de boom duidelijk herkenbare afstervingsverschijnselen zien voordat de breukveiligheid zodanig is aangetast dat tot kap moet worden overgegaan.

Reuzenzwam (6%)

De oorzaak van een infectie zit meestal in natuurlijke afsterving van oude wortels (met name beuken). De reuzenzwam veroorzaakt witrot in de wortels en koloniseert pas na jaren de hoger gelegen wortels. De aantasting leidt tot vitaliteitsvermindering die zichtbaar is in de kroon. De boom produceert eerst minder en kleiner blad en sterft uiteindelijk bovengronds af. Risico's van omvallen variëren van een boom "nog volledig in het blad" tot een dode boom.

Ruige weerschijnzwam (4%)

De ruige weerschijnzwam komt zijn waardboom binnen via verwondingen door afgezaagde takken en bastbeschadigingen. Het resultaat is een witrotaantasting van het kernhout die zich geleidelijk langzaam en onregelmatig naar het midden van de stam uitbreidt. Vitale bomen zijn in de regel goed in staat om de aantasting af te grendelen en dit te compenseren met de aangroei van nieuw hout. Pas als mycelium het spinthout aan het oppervlak heeft doorgroeit, de bast over grote oppervlakten afsterft en/of vele vruchtlichamen dicht bijeen verschijnen, moet men rekening houden met een sterk toegenomen kans op breuk.

Maatregelen

Het bestrijden van schimmels, bijvoorbeeld door het verwijderen van bomen en stobben lijkt in de praktijk weinig effectief. Veel schimmels komen zeer algemeen in de bodem voor. Als een boom eenmaal is aangetast is het alleen mogelijk om de boom door zijn natuurlijke afweermechanisme de schimmel te laten bestrijden. Bij schimmels die niet heel erg agressief zijn kan de boom dan vaak nog voor lange tijd worden behouden. Alle maatregelen die de algemene vitaliteit van de boom ten goede komen kunnen daartoe worden aangewend. Aantasting door de honingzwam (bijzonder agressief) is helaas vaak nauwelijks te remmen.

Het aantal ziekten en aantastingen van bomen is groot. In veel gevallen speelt met betrekking tot de omvang, oorzaak en verspreiding, de mens een grote rol. De mens kan dus ook veel doen ter voorkoming en beperking van de gevolgen. Werken conform natuurlijke processen is hierbij essentieel. Chemische bestrijdingsmiddelen, hoe efficiënt misschien in eerste instantie ook verstoren het doorgaans al wankelende natuurlijke evenwicht dermate dat de overlast vaak veel heftiger terug keert.

Bijlage 5 Voorgestelde opties voor wijziging kapvergunningenprocedure

In het concept bomenbeleidsplan waren in het hoofdstuk 'Het verlenen van kapvergunningen' enkele opties uitgewerkt voor wijziging van de kapvergunningenprocedure. Voor de volledigheid zijn deze hier nog eens opgenomen. Het college heeft bij vaststelling van het concept bomenbeleidsplan ermee ingestemd de procedure te wijzigen conform de voorkeursoptie (optie 3). Deze voorgenomen procedurewijziging is in hoofdstuk 3 van dit beleidsplan beschreven.

Optie 1: Achterwege laten publicatie vergunningaanvragen

In de 'Kadernota' is aangegeven dat statistisch gezien het overgrote deel van de aangevraagde kapvergunningen wordt verleend. Het lijkt dan ook geen probleem om publicatie van de aanvraag, net zoals in veel andere gemeenten, achterwege te laten. Gelet op het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is dit ook niet verplicht. Hierdoor wordt de doorlooptijd van de procedure aanzienlijk verkort, namelijk met vier weken, en beschikt de aanvrager sneller over een besluit op zijn vergunningaanvraag. Voor vergunningaanvragers zijn de voordelen van deze optie evident. Voor de gemeente zijn de voordelen: een (kleine) besparing op de advertentiekosten, kortere doorlooptijd gemeentelijke vergunningaanvragen en tevens vallen de werkzaamheden m.b.t. het beantwoorden van zienswijzen weg. Keerzijde van dit voorstel is dat aan belanghebbenden de inspraakmogelijkheid wordt ontnomen voordat tot besluitvorming wordt overgegaan en het besluit hiertoe mogelijk wordt genomen zonder afweging van alle relevante feiten en omstandigheden. Indien zij het niet eens zijn met de besluitvorming, of informatie over de achtergronden van de aanvraag wensen, dan dienen zij hiertegen nu direct bezwaar aan te tekenen om een onomkeerbare situatie te voorkomen. Dit kan tot een toename van het aantal bezwaarschriften leiden omdat in het zienswijzetractaat, potentiële bezwaarmakers van de noodzaak en het belang van voorgenomen kap overtuigd kunnen worden en na behandeling van de zienswijze(n) het maken van bezwaar mogelijk achterwege laten. De praktijk leert echter dat degenen die een zienswijze indienen, ongeacht de genoemde argumenten voor noodzaak van kap, desondanks na vergunningverlening vaak toch bezwaar aantekenen. Een mogelijkheid is ook om alleen bij particuliere bomen publicatie van de aanvraag achterwege te laten om de doorlooptijd van de procedure te verkorten en tegemoet te komen aan de wens tot minder bureaucratie voor de bewoners van de gemeente Almelo.

De voor- en nadelen van deze optie, voor zowel gemeente als particulieren, wordt hieronder schematisch weergegeven. Elke optie zal met een dergelijk schema worden afgesloten.

voor- en nadelen gemeente	
voordelen	nadelen
kortere doorlooptijd procedure	eventueel niet alle relevante informatie beschikbaar op het moment dat besloten wordt om wel of geen kapvergunning te verlenen
werkzaamheden die de behandeling van zienswijzen met zich meebrengen vallen weg (kleine) besparing op de advertentiekosten	door wegvallen zienswijzefase mogelijk toename van het aantal bezwaarschriften

voor- en nadelen particulieren	
voordelen	nadelen
kortere doorlooptijd procedure	wegvallen van mogelijkheid tot zienswijze houdt in dat direct bezwaar moet worden aangetekend

Optie 2: Meer bomen vergunningvrij maken

Te denken valt hierbij in eerste instantie aan verruiming van het criteria in de Bomenverordening dat bomen met een dwarsdoorsnede van de stam tot en met 30 centimeter (gemeten op 1,3 meter hoogte) vergunningvrij zijn. Door dit op te rekken naar een dwarsdoorsnede van 40 à 60 centimeter worden naar verwachting aanzienlijk minder vergunningaanvragen ingediend. De huidige 30 centimeter was bij vaststelling van de Bomenverordening destijds al een verruiming t.o.v. de vorige verordening. De beoogde daling daarbij van het aantal vergunningaanvragen is echter niet gerealiseerd. Gelet op het feit dat het overgrote deel van de aanvragen doorgaans wordt verleend is een verdere verruiming van dit criterium wellicht op zijn plaats.

In de Bomenverordening zijn een aantal houtopstanden opgesomd die op grond van het bepaalde in de Boswet vergunningvrij zijn. Te denken valt daarbij aan bepaalde wegbepantingen langs landbouwgronden, fruitbomen met een bedrijfseconomische functie, fijnsparren of andere coniferen bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor speciaal bestemde terreinen, kweekgoed en bepaalde houtopstanden van bosbouwondernemingen die geregistreerd zijn bij het Boschap. Tevens is het vellen van houtopstanden krachtens de Plantenziektewet, het periodiek vellen van hakhout ter uitvoering van het reguliere onderhoud, het periodiek knotten of kandelaberen van bomen en het dunnen van houtopstanden vergunningvrij. Wel moet in dergelijke gevallen de bepalingen uit de Flora- en Faunawet in acht worden genomen.

Aan bovenstaande opsomming zouden bepaalde boomsoorten en bomen op bepaalde locaties binnen de bebouwde kom toegevoegd kunnen worden. Te denken valt hierbij aan de volgende boomsoorten (zacht hout): apebomen, coniferen, lariksen, dennen, wilgen, berken, elzen en populieren. Dit zijn bomen die snel groeien en vaak geplant worden als de openbare ruimte of een tuin snel groen moet worden. Deze bomen worden op den duur echter vaak te groot voor hun standplaats en veroorzaken dan (veel) overlast. Voor het in overweging nemen van deze mogelijkheid dient wel te worden opgemerkt dat deze boomsoorten leefruimte bieden aan veel organismen en in dit opzicht als waardevol bestempeld kunnen worden.

Tevens is een mogelijkheid om bomen staande op achter-, zij- en voorerven van woningen met een dwarsdoorsnede van de stam tot en met 60 centimeter vergunningvrij te maken. Of, minder verregaand, alleen bomen in (achter)tuinen die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare weg (met dezelfde restrictie als hiervoor qua dwarsdoorsnede). In particuliere tuinen worden namelijk nogal eens boomsoorten geplant, die geleidelijk te groot worden voor hun (te krappe) standplaats en op den duur voor overlast zorgen. Het beoordelen van dergelijke aanvragen kost veel tijd en het uiteindelijke resultaat is nagenoeg altijd dat een kapvergunning voor de boom wordt afgegeven.

Meer bomen vergunningvrij maken, levert naar verwachting een forse kostenbesparing op voor de gemeente en voldoet aan de wens tot deregulering. Middelen en inzet die in plaats daarvan benut kunnen worden voor de ontwikkeling van een duurzaam bomenbestand. Het risico van nog meer bomen vergunningvrij maken is wel dat bomen die de potentie hebben om uit te groeien tot monumentale of bijzondere bomen vergunningvrij gekapt kunnen worden. Dit kan echter ondervangen worden door de status van deze bomen vast te leggen en te beschermen middels het bestemmingsplan.

voor- en nadelen gemeente	
voordelen	nadelen
daling aantal te behandelen vergunning-aanvragen	meer (potentiële monumentale of bijzondere) bomen lopen het risico te worden gekapt omdat deze vergunningvrij zijn
het is minder snel noodzakelijk een kapvergunning aan te vragen	
komt tegemoet aan dereguleringswens	

voor- en nadelen particulieren	
voordelen	nadelen
het is minder snel noodzakelijk een kapvergunning aan te vragen	er kunnen meer bomen gekapt worden zonder dat belanghebbenden de mogelijkheid hebben van bezwaar en beroep

Optie 3: kapvergunning voor particulieren alleen verplicht als bomen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur of de monumentale en bijzondere bomenlijst

Door voor de gehele gemeente Almelo vast te leggen welke bomen onderdeel uitmaken van de bomenstructuur en voor deze bomen een kapvergunning verplicht te stellen, is voor eenieder direct duidelijk na te gaan welke boom vergunningplichtig is en welke niet. Bijzondere en monumentale bomen die buiten deze structuur vallen kunnen beschermd worden via het bestemmingsplan en door ze te plaatsen op een samen te stellen lijst monumentale en bijzondere bomen. Op dit moment beschikt de gemeente Almelo echter nog niet over een dergelijke lijst en een gemeentebreed vastgelegd bomenstructuurplan.

Het opstellen van een bomenstructuurplan als deelsluitwerking van het 'Masterplan' is als één van de beleidsaanbevelingen opgenomen in de Kadernota. In dit bomenbeleidsplan wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op de noodzaak van een bomenstructuurplan, waarbij bomen uit de structuur een beschermde status krijgen. Wanneer gekozen wordt voor deze aanpak leidt dit tot een daling van het aantal aanvragen maar betekent dit ook dat bomen die geen onderdeel uitmaken van de structuur of geen beschermde status hebben door een vermelding op de monumentale en bijzondere bomenlijst, gekapt kunnen worden zonder vergunning. Naar verwachting zullen weinig particuliere bomen onderdeel van de bomenstructuur gaan uitmaken, of een beschermde status krijgen middels vermelding op de lijst. Wel zal in eerste instantie een meldplicht worden ingevoerd voor alle particuliere bomen met een stamdoorsnede van meer dan 30 centimeter op 1,3 meter hoogte en voor bomen die, ongeacht de stamdoorsnede, onderdeel uitmaken van een rij of groep van meer dan 5 bomen. De reden hiervan is dat een meldplicht het mogelijk maakt om het voornemen tot het kappen van bomen (vanaf 0,30 m. stamdoorsnede op 1,30 m. hoogte en voor bomen die onderdeel uitmaken van een groep) te controleren. Het gaat primair om de controle in hoeverre de particulier zich er van bewust is dat een boom een beschermde status heeft als onderdeel van de bomenstructuur of de lijst van monumentale en bijzondere bomen. Indien hij dit niet weet en een dergelijke boom meldt om te kappen, wordt zo voorkomen dat dit daadwerkelijk gebeurt. Zeker in de beginfase is een gewenningsperiode wenselijk voor het gewijzigde regime. Secundair kan de meldplicht ook worden gebruikt als een instrument om te controleren of de bomenstructuur en de lijst met monumentale en bijzondere bomen volledig is. Door ontwikkelingen in de stad is ook het vaststellen en bijhouden van een bomenstructuur, zij het in beperkte mate, een dynamisch proces. Bomen kunnen door stedelijke en ruimtelijke ontwikkelingen op een bepaald moment structureel worden. Via de meldplicht en de daarop volgende toetsing wordt duidelijk in hoeverre de bomenstructuur compleet is en er geen "vergeten" gebieden bestaan.

Evaluatie van de meldplicht na 2 á 3 jaar kan duidelijkheid geven met betrekking tot de meerwaarde hiervan. Om te beoordelen in hoeverre door de meldplicht ongewenste kap van bomen voorkomen wordt, moeten ervaringscijfers worden opgebouwd. Uit deze cijfers kunnen ook conclusies worden getrokken in hoeverre het wijzigen van het beleid invloed heeft gehad op het particuliere bomenbestand binnen onze gemeente.

voor- en nadelen gemeente	
voordelen	nadelen
het is voor eenieder eenvoudig vast te stellen of een boom onderdeel uitmaakt van de structuur of lijst en dus vergunningplichtig is of niet	
daling aantal te behandelen vergunning-aanvragen	
komt tegemoet aan dereguleringswens	

voor- en nadelen particulieren	
voordelen	nadelen
boomeigenaren kunnen eenvoudig vaststellen of een boom vergunningplichtig is	er kunnen meer bomen gekapt worden zonder dat belanghebbenden de mogelijkheid hebben van bezwaar en beroep
het is minder snel noodzakelijk een kapvergunning aan te vragen	

Optie 4: schrappen bepalingen automatische schorsing kapvergunning bij indienen bezwaar

In de huidige Bomenverordening is bepaald dat van een kapvergunning pas gebruik mag worden gemaakt op het moment dat deze definitief is. Deze standaardvoorwaarde van feitelijk niet-gebruik wordt eveneens in de voorschriften van de kapvergunning opgenomen en is ooit tot stand gekomen gelet op het onomkeerbare karakter van een eenmaal gekapte boom als een vergunningaanvrager direct na ontvangst daarvan gebruik zou kunnen maken. Deze automatische schorsing beoogt te voorkomen dat tijdens een bezwaarschriftenprocedure tot kappen wordt overgegaan, waardoor de beslissing op bezwaar een achterhaald karakter krijgt. Door de bepalingen omtrent de automatische schorsing te schrappen dienen bezwaarmakers, conform het bepaalde in de Awb, gelijktijdig een voorlopige voorziening aan te vragen om de werking van de vergunning te schorsen. Alleen het indienen van bezwaar is daarvoor dan niet meer voldoende.

De automatisch schorsende werking kan voor een deel vervangen worden door een regeling waarbij het college in de vergunning aangeeft wanneer de kapvergunning in werking treedt en er gebruik van mag worden gemaakt. Om recht te doen aan de bezwaartermijn zou hiervoor een termijn van zes weken na bekendmaking van het besluit aangehouden kunnen worden maar in principe is een kortere termijn ook mogelijk.

Door de schorsende werking te beperken kan eventueel "misbruik" van de mogelijkheden tot rechtsbescherming worden voorkomen. Het vraagt van de bezwaarmaker om de rechter aan te tonen dat er sprake is van een spoedeisend belang dat zich tegen kappen verzet. Vrij snel wordt dan duidelijk of de rechter van mening is of er wel of niet gekapt mag worden. De belangen van de vergunninghouder komen meer tot zijn recht en de voortgang van werkzaamheden of een project hoeft niet onnodig te worden vertraagd. Aan het verzoek om een voorlopige voorziening zijn kosten verbonden. De ervaring leert dat alleen bezwaarmakers met voldoende belang zich door dit aspect niet laten weerhouden om over te gaan tot het vragen van de voorziening.

voor- en nadelen gemeente	
voordelen	nadelen
er kan sneller gebruik worden gemaakt van een kapvergunning	
naar verwachting minder bezwaarschriften en "misbruik" van rechtsgang omdat het kostenaspect verbonden aan het aanvragen van een voorlopige voorziening drempelverhogend werkt	

voor- en nadelen particulieren	
voordelen	nadelen
er kan sneller gebruik worden gemaakt van een kapvergunning	om de werking van een kapvergunning te schorsen is het aanvragen van een voorlopige voorziening, waaraan kosten verbonden zijn, noodzakelijk

Optie 5: huidige wijze verlenen kapvergunningen continueren

Rondom de vaststelling van de 'Kadernota' waren er verschillende geluiden te horen over de huidige procedure. De huidige procedure, waarbij de ingediende kapaanvragen en de verleende kapvergunningen wekelijks worden gepubliceerd, biedt de inwoners van de gemeente Almelo voldoende mogelijkheden te reageren, eventueel door het indienen van zienswijzen en/of bezwaar. Tevens worden bij ingrijpende maatregelen in de openbare ruimte waarbij ook (soms forse) bomenkap aan de orde is, bewoners doorgaans vooraf geïnformeerd door inloopbijeenkomsten te organiseren en/of informatiebrieven te versturen. In de afgelopen jaren zijn hiermee bij diverse herinrichtings- en wortelopgroeiprojecten in o.a. de wijk 'Schelfhorst' goede ervaringen opgedaan en gebleken is dat dit gewaardeerd wordt en een filterende werking heeft op te verwachten bezwaren.

De transparantie kan nog verder worden vergroot door bij publicatie de redenen van aanvraag en vergunningverlening te vermelden. Bovendien werkt in voorkomende gevallen persoonlijk contact tussen aanvrager (veelal gemeente), vergunningverlener c.q. gemeente en belanghebbenden (organisaties) vaak verhelderend en dit zal dan ook worden gecontinueerd. Hierdoor wordt er begrip gekweekt voor elkaars standpunten en kan eventueel de vergunningaanvraag in overleg worden bijgesteld. Om de bekendheid met de procedure te vergroten kan wellicht gedacht worden aan een voorlichtingscampagne en het uitbrengen van een (nieuwe) publieksvriendelijke informatiefolder. De nadelen van deze optie zijn wel dat de huidige procedure in de voorbereidingsfase relatief hoge kosten met zich meebrengt omdat het overgrote deel van de ingediende aanvragen wordt gehonoreerd en de doorlooptijd van de procedure niet wordt verkort.

voor- en nadelen gemeente	
<i>voordelen</i>	<i>nadelen</i>
rol van transparante overheid komt goed tot zijn recht in deze procedure	lange doorlooptijd procedure
door uitgebreide inspraakmogelijkheden en informatieverstrekking kunnen bezwaarschriften worden voorkomen of beperkt	relatief hoge kosten verbonden aan huidige procedure
	komt niet tegemoet aan dereguleringswens

voor- en nadelen particulieren	
<i>voordelen</i>	<i>nadelen</i>
voldoende mogelijkheden tot inspraak	lange doorlooptijd procedure